Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

PUNCTE DE VEDERE SPIRITUAL-ŞTIINTIFICE ASUPRA TERAPIEI

GA 313

Nouă conferinţe prezentate între 11 - 18 aprilie 1921 la Dornach

Traducere după:
RUDOLF STEINER
GEISTEWISSENSCHAFTLICHE GESICHTSPUNKTE ZUR THERAPIE
GA 313

În limba franceză: Thérapeutique et science spirituelle

Traducător: Ligia Sălăgeanu
Lector: Dr. Corneliu Băbuţ

©3003 Editura TRIADE Cluj-Napoca
ISBN 973-8313-82-1

EDITURA TRIADE
Str. Cetăţii Nr. 9
400166 Cluj Napoca

Tel/Fax: 021.240.13.17
Mobil: 0740.216.020; 0745.086.007
edituratriade@yahoo.com

Despre publicarea conferinţelor lui Rudolf Steiner

Ansamblul operelor lui Rudolf Steiner (1861 – 1925) se împarte în trei mari secţiuni: lucrări scrise – conferinţe – opere de artă (vezi privirea generală de la sfârşitul volumului).

Între anii 1900 şi 1924, Rudolf Steiner a ţinut numeroase conferinţe şi cursuri, atât publice cât şi pentru membrii Societăţii Teosofice, mai târziu, ai Societăţii Antroposofice. Iniţial, el nu voia ca aceste conferinţe, prezentate întotdeauna liber, să fie fixate în scris, ele fiind concepute "drept comunicări orale, nedestinate tipăririi". Dar când textele acestor conferinţe au început să fie răspândite sub diverse forme incomplete şi cu greşeli, fiind redactate de unii dintre auditorii săi, el s-a simţit răspunzător să pună în ordine aceste notiţe. I-a încredinţat această sarcină Mariei Steiner von Sivers. Ei îi revenea alegerea stenografilor, revizuirea textelor şi corectarea lor în vederea editării. Deoarece, din lipsă de timp, Rudolf Steiner nu a putut să corecteze el însuşi textele decât într-un număr foarte mic de cazuri, trebuie să se ţină seama de rezerva sa faţă de toate conferinţele tipărite în acest fel: "Trebuie totuşi să se ţină seama de faptul că în stenogramele nerevizuite de mine există greşeli".

În lucrarea autobiografică ***Cursul vieţii mele*** (capitolul 35), el face referiri la raportul dintre conferinţele pentru membri, care la început nu au fost accesibile decât sub formă de manuscrise tipărite având un caracter particular, şi scrierile sale cu caracter public. Pasajul respectiv este redat la sfârşitul acestui volum. Ceea ce este spus acolo este valabil, şi pentru cursurile referitoare le diferite domenii particulare, cursuri care se adresau unui număr mic de participanţi, familiarizaţi cu bazele ştiinţei spirituale.

După moartea Mariei Steiner (1867-1948) s-a început, conform îndrumărilor date de ea, editarea Operelor Complete ale lui Rudolf Steiner. Prezentul volum face parte din această ediţie. Informaţii mai precise referitoare la documentele care stau la baza textului de faţă se găsesc, atât cât este necesar, la începutul capitolului "Note".

CUPRINS

PRIMA CONFERINŢĂ — *Dornach, 11 aprilie 1921*

Componentele superioare ale omului şi acţiunea substanţelor asupra corpului fizic în patologie şi în terapeutică. Substanţele, ca rezultat al unor procese. Studiu al interacţiunii dintre procesele interioare şi cele exterioare în raport cu omul. Cele patru

componente fiinţiale în organizarea capului, în organizarea ritmică şi în organizarea membrelor. Acţiunea silicei. Procesele silicice şi calcaroase biruite de constituţia organismului uman.

CONFERINŢA A DOUA — *Dornach, 12 aprilie 1921*

Acţiunea Eului în cap (diferenţiere termică) şi în sistemul metabolismului şi al membrelor (statică). Cele patru feluri de eteruri şi raporturile lor cu organismul uman, precum şi raporturile dintre ele. Natura bolii. Procese curative şi procese patogene. Procesul fizic din cap şi importanţa sa pentru organism. Moartea de-a lungul întregii vieţi şi conştienţa de sine. Eul şi procesul fizic. Natura morţii. Corpul astral şi boala, corpul eteric şi sănătatea, corpul fizic şi hrana, Eul şi moartea. Componentele superioare şi boala. Fosforul şi Sulful, Arsenicul şi Antimoniul. Raporturi dintre corpurile chimice şi procesele organice din om.

CONFERINŢA A TREIA — *Dornach, 13 aprilie 1921*

Corpul astral şi organizarea toracică. Corp fizic şi corp eteric. Formaţiune vegetală. Proces de echilibru între acţiunile curative şi cele patogene. Respiraţia. Carbon şi Oxigen. Adormire şi trezire. Viaţă sufletească şi procese ritmice. Procesele organizării toracice rezultând din procesele de la polul superior şi polul inferior al omului şi din procesele lumii exterioare. Natura curelor de lumină şi de altitudine. Despre alimentaţie. Electricitate, magnetism şi folosirea lor terapeutică.

CONFERINŢA A PATRA — *Dornach, 14 aprilie 1921*

Adormire şi trezire. Vegetarianism. Trepte ale dezvoltării individuale a omului. Eul şi hrănirea. Dezvoltarea activităţii Eului şi polarităţile sale în copilărie. În această privinţă, tratamentul tulburărilor digestive corespunzătoare; deosebiri la băieţi şi fete. Eul în metabolism, procesul gustativ. Tratament al dereglărilor dezvoltării Eului. Eul în stările termice. Manifestarea sa bipolară. Acţiunea Eului în asimilarea alimentelor, în metabolism, în dezvoltarea copilului. Eul şi căldura.

CONFERINŢA A CINCEA — *Dornach, 15 aprilie 1921*

Procesul arsenical. Natura difteriei, contagiunea, tratamentul ei. Procesul Eului şi procesele Fosforului. Acţiunea Eului în procesele dinamice. Patologia acţiunii Eului şi manifestările ei, printre altele, în distrugerea epitelială. Natura intoxicării cu Fosfor. Excesul de acţiune a Eului.

CONFERINŢA A ŞASEA — *Dornach, 16 aprilie 1921*

Despre metodele observaţiei medicale. Natura proteinelor. Hrănire şi respiraţie. Manifestările corpului eteric în mediul lichid, ale corpului astral în respiraţie, ale Eului în căldură. Proteine alimentare şi organice. Uter şi inimă. Raporturi ale activităţii cardiace cu metabolismul lipidelor şi al hidraţilor de carbon. Tuberculoza pulmonară. Procesul Mercur. Observaţii asupra preparării medicamentelor.

CONFERINŢA A ŞAPTEA — *Dornach, 17 aprilie 1921*

Cunoaşterea globală a lumii ca bază a aprecierii terapeutice. Relaţia plantei cu organismul vegetal: raporturi terapeutice ale rădăcinii: genţiană, colţunul-doamnei, iris. Herba: măghiranul. Floarea: socul. Sămânţa: chimenul. Metamorfoza procesului senzorial şi consecinţele pentru conceptul terapeutic. Principii ale tratamentului cu ajutorul metalelor. Polaritatea dintre Argint şi Plumb.

CONFERINŢA A OPTA — *Dornach, 18 aprilie 1921*

Despre tratamentul cu ajutorul metalelor. Noţiunea de otravă. Procesul salin. Procesul metalic. Acţiunea radiantă a metalelor. Plumb, Magneziu, Fier, Cupru, Aur, Mercur, Argint. Răspunsuri la întrebări: tratamentul astmului, injectări parenterale cu lapte, răceală. Raporturi între muşchi şi oase. Studiu al simţului gustativ. Materie şi proces, în organism. Boala lui Basedow.

CONFERINŢA A NOUA — *Dornach, 18 aprilie 1921*

Raporturile euritmiei cu formarea cosmică a omului ca element terapeutic: euritmia curativă.

NOTE
Rudolf Steiner despre stenogramele conferinţelor sale
Ediţia Operelor Complete ale lui Rudolf Steiner

DESENELE LA TABLĂ

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

PRIMA CONFERINŢĂ

Dornach, 11 aprilie 1921

Sperăm ca acest curs, prezentat pentru a-l completa pe cel de anul trecut [Nota 1], să aducă o adevărată completare, care se va cristaliza în special spre sfârşitul cursului, printr-o serie de observaţii terapeutice. În acest curs mă voi strădui să înfăţişez problemele care au făcut deja obiectul reflecţiilor noastre din cursul precedent, dar dintr-un punct de vedere diferit, şi anume acela care are legătură cu omul când este bolnav şi este vorba de a-l vindeca. Dar, abordând subiectul dintr-un alt punct de vedere, urmează să ne cucerim nu doar nişte concepţii esenţial diferite, ci să ajungem la o extindere a materiei pe care am studiat-o. Căci, de data aceasta, aş vrea să arăt cum acţionează, în caz de boală şi de vindecare a ei, ceea ce noi recunoaştem cu toţii, ca antroposofi, drept împărţire a omului în corp fizic, corp eteric ş.a.m.d. În timp ce înainte a trebuit să mă limitez la a prezenta mai întâi manifestarea exterioară a omului interior, voi încerca acum să arăt cum sunt influenţate diferitele părţi constitutive ale omului de către natura substanţelor exterioare omului, în special de substanţele pe care le putem utiliza apoi ca medicamente şi a căror acţiune asupra organismului uman este de altă natură decât materială. Dar în legătură cu aceasta trebuie să mă opresc mai întâi la nişte consideraţii preliminare.

Data trecută, tratând acelaşi subiect, am vorbit în mai multe privinţe de substanţă, şi mai ales de substanţa fizică în calitate de medicament. Când va trebui să trecem la componentele superioare ale naturii umane, la componentele sale suprasensibile, nu vom mai putea vorbi în acest fel despre substanţă. O vom face, totuşi, pentru a avea nişte prescurtări, pentru a vorbi pe scurt. Dar, pe întreg parcursul acestei expuneri, trebuie să devenim conştienţi de un fapt fundamental. Căci, pentru a înţelege relaţia omului cu lumea înconjurătoare, pentru a-i înţelege comportamentul, fie că este sănătos, fie că este bolnav, nu putem porni de la substanţă, aşa cum o fac astăzi ştiinţele oficiale. De fapt, nu de la substanţe trebuie să pornim, ci de la procese. Nu trebuie să pornim de la ceea ce este încheiat, ci de la fenomen. Iar în legătură cu aceasta trebuie să ne reprezentăm, în fond, că substanţa perceptibilă simţurilor noastre nu este altceva decât un proces care a ajuns la capăt.

Să luăm, de exemplu, silicea. O abordăm mai întâi în calitate de substanţă. Dar, făcând să intre în conştienţa noastră corpul astfel numit, care are anumite limite, nu am atins încă esenţialul. Am atins esenţialul numai dacă privirea interioară va fi sesizat procesul foarte general existând ca fenomen particular în întregul Univers. Acesta este un proces care se poate cristaliza, într-un anumit fel, ajungând, în cele din urmă, la un soi de echilibru, care se manifestă atunci sub forma silicei. Este esenţial să avem în vedere reciprocitatea dintre fenomenele care se petrec în interiorul omului şi cele care se desfăşoară în Univers în interacţiune permanentă cu omul sănătos sau bolnav.

Pentru a intra mâine în miezul subiectului nostru, aş vrea să arăt astăzi, în chip de introducere, ce anume ne poate conduce cu adevărat la o reprezentare a acestei interacţiuni. Pentru aceasta, trebuie să încercăm să înţelegem natura veritabilă a omului, pe baza ştiinţei spirituale antroposofice. La început, mă voi exprima schematic, pentru a înfăţişa în mod real, aşa cum este ea concentrată în omul care trăieşte în spaţiu, fiinţa umană tripartită, foarte adesea expusă deja, distingând omul neuro-senzorial, noi ştim că acesta din urmă este concentrat în principal în cap. Dar ceea ce se concentrează în cap se extinde, totuşi, în omul întreg, se află peste tot în om. Astfel, noi suntem în cap în gradul cel mai înalt o fiinţă neuro-senzorială. Totodată, întregul om este cap, dar mai puţin, totuşi, în celelalte două părţi care nu sunt cap. Astfel, noi ne putem reprezenta că cea ce numim omul neuro-senzorial este localizat în cap. Pe de altă parte, pentru ca această împărţire a omului să poată servi cauzei noaste, trebuie să vedem că omul ritmic, care cuprinde întreg organismul respirator şi circulator, este, la rândul său, bipartit: o parte ar tinde mai mult spre sistemul respirator, cealaltă mai mult spre sistemul circulator. Acest sistem circulator ar îngloba tot ceea ce face legătura între omul membrelor şi omul metabolismului.

Studiind capul uman, ne adresăm, aşadar, părţii din organismul uman care este, înainte de toate, neuro-senzorială. Organizarea capului uman se distinge în mod esenţial de aceea a celorlalte părţi ale omului. Acest lucru este adevărat şi în raport cu forma componentei superioare a fiinţei umane. Căci, înfăţişat din punctul de vedere al ştiinţei spirituale, capul este un fel de amprentă, care ar fi fost eliminată de Eul uman, de corpul astral şi de corpul eteric. Apoi, când studiem capul, trebuie să mai ţinem seama şi de corpul fizic. Dar, într-un anumit sens, acest corp fizic există în cap altfel decât ca amprentă fizică a Eului, a corpului astral, a corpului eteric. Permiteţi-mi şi aici să fac să reiasă ceea ce aş numi aspectul superior a problemei: Vă voi face să observaţi că, aşa cum a fost el prevăzut de la început prin embriogeneză, capul uman nu se formează doar pe baza forţelor organismului părintesc. Asupra lui mai acţionează şi nişte forţe cosmice. Pur şi simplu, asupra omului acţionează nişte forţe cosmice. Forţele pe care noi le numim eterice mai conţin încă multe influenţe ale organismului moştenit de la părinţi. Dar în eteric acţionează deja forţele cosmice provenite din viaţa spirituală şi sufletească prenatală, aşadar, anterioare concepţiei. Tocmai în astral şi în Eu îşi mai trimite încă ecourile existenţa petrecută în lumea spirituală înainte de concepţie. Această influenţă se continuă în conformaţia capului. Eul îşi realizează amprenta în capul uman, corpul astral şi corpul eteric, la rândul lor, îşi imprimă în el o amprentă fizică. Doar corpul fizic, ca dar al Pământului fizic, ţine, oarecum, de o influenţă primară. El nu este o amprentă, ci se realizează din capul locului. Astfel încât, cu ajutorul unui desen schematic, eu pot spune că, în mod real, capul este făcut după imaginea Eului. Eul se organizează în cap într-un anumit fel. Vom mai vorbi adesea despre această organizare. În primul rând, el se organizează mai ales diferenţiind în sine însuşi condiţiile termice ale capului. Pe de altă parte, corpul astral face şi el aici nişte diferenţieri. Acţiunea sa organizatoare este permanentă mai ales în procesele gazoase, întru câtva atmosferice, care traversează capul (vezi schiţa, p. 12). Apoi, corpul eteric este cel care se imprimă aici. După aceea, există ceea ce este pentru cap corpul fizic, un proces cu adevărat fizic (vezi schiţa, p. 12, haşurile în alb). Eu îl voi indica, insistând, prin desenul schematic, asupra părţii capului care este occiputul osos, ochii aflându-se, de exemplu, aici. (Conferenţiarul desenează la tablă. ❙Planşa 1)

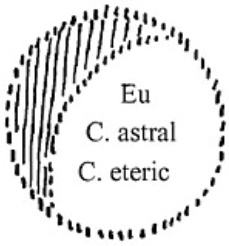

Planşa 1

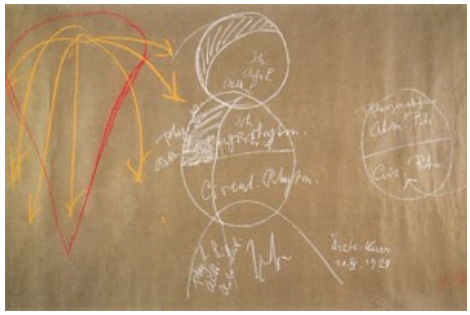

[măreşte imaginea]

Dar condensarea în acest loc a forţelor fizice se extinde, la rândul ei, asupra întregului cap. În această parte fizică a formaţiunii cefalice umane se află, efectiv, un proces care este fizic de la început. El nu exprimă nimic altceva decât ceea ce este el prin el însuşi. Totuşi, în acest proces cefalic fizic există o dualitate, combinarea a două procese. Ceea ce se petrece aici rezultă din combinarea a două procese pe care nu le putem înţelege, de fapt, decât pe baza cercetării spirituale, contemplând concomitent şi alte procese din Universul înconjurător.

Văzând în Univers, în masivele originare, procesul care se exprimă în formarea şisturilor şi mai ales în tot ceea ce conduce silicea la formarea şisturilor, aveţi în forţele active ale acestei formări de şisturi pornind de la silice procesul opus polar faţă de ceea ce se petrece aici în formaţiunea cefalică fizică. Aceasta este o corespondenţă importantă dintre om şi mediul ambiant. Procesul care se desfăşoară în exterior în mineralizare se regăseşte, aşadar, în capul uman. Vreau să spun că pentru geologia actuală este aproape evident că tot ce reprezintă acest proces de formare a şisturilor, deci, întreaga mineralizare care se referă la silice, corespunde unui proces care ar putea fi numit devegetalizare. În formaţiunile şistoase trebuie să căutăm, întru câtva, lumea vegetală devenită mineral. Iar dacă încercăm să sesizăm această devegetalizare, sinonimă cu formarea şisturilor pământeşti, noi sesizăm procesul care se desfăşoară aici în alt fel, într-o polaritate opusă, în capul uman. Dar acest proces interferează cu un altul. Acesta trebuie căutat, la rândul său, în lumea exterioară, de exemplu, acolo unde se formează reliefurile calcaroase. Şi din nou avem de-a face cu un adevăr pe care geologia oficială aproape că îl atinge cu mâna. Într-adevăr, masivele calcaroase rezultă, în esenţă, dintr-un proces de morfogeneză pământească, pe care îl putem numi proces de dezanimalizare. Este opusul procesului de animalizare. Şi regăsim iarăşi aici procesul opus în mod polar. Aşadar, dacă atribuim silicei şi Calciului, care sunt nişte procese ajunse la capăt, o participare la formaţiunea cefalică fizică a omului, trebuie să ne fie clar că, prin aceasta, întreaga formaţiune cefalică fizică suferă o influenţă care joacă un rol foarte important în natura exterioară, cel puţin în cea a Pământului nostru. Totodată, în mod preliminar, ne putem instrui încă de pe acum cu privire la înrudirea esenţială dintre silicea despre care vorbim şi ceea ce se petrece tocmai în capul fizic. Când vorbesc despre silice, este vorba despre procesul ajuns la capăt pe care l-am descris adineaori. Pe de altă parte, procesul de formare a calcarurilor, ajuns la capăt în Calciu, ţine de tot ceea ce acţionează împreună cu cealaltă forţă polară activă în capul fizic. Aceste procese, pe care şi astăzi le putem întâlni în jurul nostru, corespund, în capul uman, altor procese, care nu pot fi găsite pe Pământ, existând doar ca amprentă, capul fiind, aşadar, amprenta corpului eteric, a corpului astral şi a Eului.

În raport cu aceste părţi ale naturii umane, avem, ajunse la capăt, nişte procese care nu sunt în mod nemijlocit procese pământeşti. Nu există procese pământeşti propriu-zise în om în afară de cele pe care vi le-am indicat în legătură cu capul în exclusivitate fizic al omului. Celelalte procese nu sunt specific pământeşti, deşi, aşa cum veţi vedea, le vom găsi în raport cu nişte procese de pe Pământ.

Pentru a ne cuceri o viziune de ansamblu, aş vrea să trec la o a doua parte a organismului uman. Pentru a o localiza, aş vrea să o numim, pur şi simplu, partea toracică. O vom diviza îndată, oarecum schematic, în ceea ce înglobează ritmul respirator şi tot ceea ce conţine ritmul circulator. Pentru a înfăţişa ansamblul acestei a doua părţi a fiinţei umane, trebuie să spunem următoarele:

tot ceea ce am numit aici (schiţă, p. 14) organizarea ritmului respirator în sensul cel mai larg al cuvântului, este în primul rând o amprentă a Eului şi a corpului astral. La fel cum capul este o amprentă a Eului, a corpului astral şi a corpului eteric, ritmul respirator este aici amprenta Eului şi a corpului astral şi comportă atunci un element activ prin sine însuşi (zona haşurată a schiţei) în care corpul eteric şi corpul fizic sunt active împreună. În cap, doar corpul fizic acţionează prin sine însuşi.

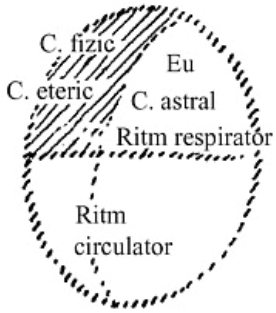

Aşadar, şi corpul eteric este o amprentă. Dar în sistemul ritmului respirator există, din capul locului, o interacţiune a corpului fizic şi a corpului eteric; doar Eul şi corpul astral sunt nişte amprente. În esenţă, acest lucru se petrece şi în ritmul circulator, dar într-un mod mai atenuat, deoarece întreg sistemul metabolic se infiltrează în el. Vedem aici deja începutul a ceea ce guvernează omul metabolismului şi al membrelor. Şi iată despre ce este vorba aici. Membrele şi tot ceea ce se manifestă ca metabolism, în afară de circulaţia însăşi şi mişcarea ei proprie, sunt, în esenţă, o amprentă a Eului şi o interacţiune dintre corpul fizic, corpul eteric şi corpul astral (schiţă, p. 15).

Astfel încât putem spune că, înfăţişând omul toracic, noi nu avem aici ca organizare de amprentă decât ceea ce ţine de Eu şi de corpul astral. Pe de altă parte, aici găsim acţiunea unei organizări primordiale, care, aceasta, nu este doar fizică, ci care lasă să transpară faptul că partea fizică este configurată de eteric. Aşa stau lucrurile mai ales pentru ritmul respirator, spre deosebire de organismul circulator, care suferă interferenţa sistemului metabolic.

Aici dvs. vedeţi multiplele interacţiuni dintre diversele părţi ale omului. Aceste diferite părţi, pe care noi le numim sistemul capului, sistemul toracic şi sistemul metabolismului şi al membrelor, sunt supuse interacţiunii diverselor componente pe care în ştiinţa spirituală le numim de obicei corp fizic, corp eteric, corp astral şi Eu. De fapt, capul uman, aşa cum se prezintă el ca proces, este, în esenţă, un corp fizic. Căci ceea

ce nu este corp fizic în el este amprenta Eului, a corpului astral şi a corpului eteric. Ceea ce constituie omul median rezultă, în esenţă, din acţiunea conjugată a corpului fizic şi a corpului eteric. Ceea ce nu este corp fizic şi corp eteric este o amprentă a Eului şi a corpului astral. Cât despre sistemul metabolismului şi al membrelor, el rezultă dintr-o interacţiune dintre corpul fizic, corpul eteric, corpul astral şi dintr-o amprentă a Eului (vezi desenul). Totuşi, aici există o interferenţă cu celelalte părţi, aşa cum v-am explicat.

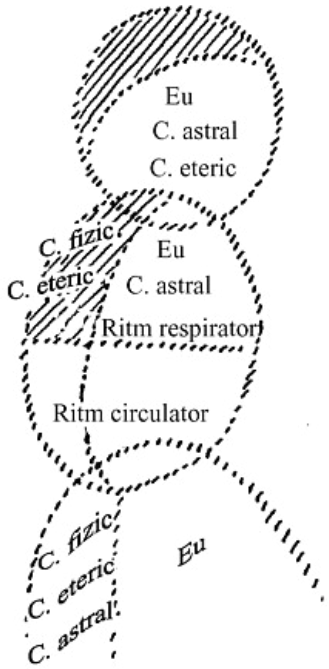

Să arătăm acum, de exemplu, cum se prezintă în omul median ceea ce în formaţiunea fizică a capului se manifestă drept procesul pe care trebuie să-l înţelegem ca ajuns la capăt în silice. Fapt ciudat, acţiunea procesului care formează silicea este mai puternică şi mai extinsă în omul median. În cap, acţiunea acestuia este mai subtilă. Aici, în omul median, acţiunea acestuia este mai puternică, mai extinsă, întru câtva mai diferenţiată. Iar în omul metabolismului şi al membrelor, acţiunea sa este cea mai pronunţată. Aşadar, dacă avem în vedere procesul pe care l-am înţeles ca fiind legat de silice, trebuie să spunem că acest proces este cel mai puternic acolo unde el trebuie să ajute Eul, să susţină acţiunea Eului independent, care nu are amprentă decât în omul fizic al metabolismului şi al membrelor. Vom vedea pe urmă interacţiunea cu celelalte procese. Procesul care produce silicea este cel mai puternic atunci când trebuie să ajute Eul în acţiunea sa asupra omului metabolismului şi al membrelor. Acest proces caracterizat prin silice este puţin mai slab când nu trebuie să ajute decât corpul astral şi el este încă şi mai slab în cap, unde trebuie să vină doar în ajutorul corpului eteric.

Invers, am putea spune, de asemenea, că, în raport cu procesul considerat ca ajuns la capăt în silice, trebuie să declarăm că în cap acţiunea acestui proces este fizică în gradul său cel mai înalt. Din punct de vedere dinamic, forţa sa este cea mai mică. Dar acolo unde acţiunea sa dinamică este cea mai slabă, el acţionează, totuşi, cel mai puternic, prin faptul că se apropie de starea în care, ca substanţă, el ajunge la capăt. Când considerăm silicea ca substanţă, trebuie să spunem că acţiunea sa este cea mai puternică în cap. Acţiunea sa în calitate de substanţă este cea mai puternică acolo unde acţiunea dinamică este slabă. În omul median, acţiunea în calitate de substanţă şi acţiunea dinamică se află în echilibru tocmai în ceea ce priveşte silicea. Cât despre omul metabolismului şi al membrelor, aici prevalează, în esenţă, acţiunea dinamică. Acţiunea ca substanţă este aici cea mai slabă, iar acţiunea dinamică cea mai puternică. Astfel că procesul care formează silicea este, de fapt, un organizator fundamental al omului. Ne-am interesat, aşadar, de interacţiunea dintre organizarea fizică a capului şi mediul exterior al omului. Ne mai putem întreba şi care sunt interferenţele dintre omul median, în măsura în care el este înzestrat cu un ritm respirator, şi mediul exterior.

Dacă vrem să studiem capul şi să-l înţelegem conform ştiinţei spirituale, trebuie să avem în vedere cele două procese ale formării terestre, procesul formării calcarul şi procesul formării silicei sau a acidului silicic. Ne vom ocupa de acestea mai îndeaproape. Organizarea sistemului ritmic respirator este mai puţin orientată spre exterior, mai puţin periferică, ea este orientată mai mult spre interiorul omului. Aşadar, ea rezultă din interacţiunea fizică şi eterică, amestecată cu amprenta Eului şi a corpului astral. La prima vedere, ca proces, ea nu are un corespondent în lumea ambiantă, în natură. Dar aceasta nu este regula generală. Pentru a găsi un proces care să semene cu această cooperare specială a Eului şi corpului astral, mai mult sau mai puţin libere pentru a fi lăsat nişte amprente, şi, pe de altă parte, cooperarea primordială a fizicului şi etericului, dacă pentru toate acestea vrem să găsim un proces corespunzător în lumea exterioară, atunci trebuie mai întâi să-l producem. Să ardem nişte materii vegetale. Fenomenul care apare astfel, obţinerea de cenuşi într-un proces ajuns la capăt (vom reveni în detaliu asupra cenuşilor) sau şi procesul combustiei, formarea de cenuşă, are un raport cu procesul respirator, care este analog cu raportul dintre silice şi procesul fizic din cap. Şi dacă vrem să facem să acţioneze ceea ce corespunde în procesul ritmului respirator care dă naştere cenuşii, evident, noi nu putem lua calea directă a funcţiei respiratorii. Acest procedeu este absolut impracticabil în organismul uman. Într-un asemenea caz, trebuie să trecem, într-un fel, prin polul opus. Pe schiţa de mai jos, eu fac să reiasă aici procesele ritmurilor respirator şi circulator. Pentru noi, în procesul ritmului respirator cenuşile vegetale caracterizează procesele active. Dar trebuie să activăm procesele din aceste cenuşi, trecând prin metabolism, la polul opus, organismul ritmului circulator (vezi schiţa). Trebuie să încorporăm ritmului circulator aceste cenuşi vegetale, adică aceste forţe, pentru ca ele să producă apoi în procesul ritmului respirator reacţia opusă în mod polar.

Dacă reflectăm, aceste raporturi îşi arată, din capul locului, importanţa lor capitală pentru înţelegerea organismului uman. Căci a trebuit să ne spunem că ceea ce apare ca proces care dă naştere silicei are importanţă pentru întregul om.

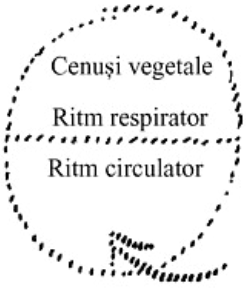

Aplicând acum aceste fapte la procesul de incinerare vegetală, ajungem la o reprezentare despre acest om median, întru câtva şi el bipartit, deoarece are o respiraţie şi o circulaţie. Ajungem să ne facem o reprezentare despre acest om doar spunându-ne că, dacă avem în vedere mai întâi partea sa superioară, ritmul respirator, acesta este dominat, în esenţă, de un proces opus în mod polar proceselor care ne apar când ardem nişte plante şi obţinem cenuşă.

Există un fel de luptă în cadrul ritmului procesului respirator, o luptă neîncetată împotriva formării de cenuşi vegetale. Dar această luptă nu se desfăşoară fără ca procesul opus să pătrundă în organism ca o adevărată provocare a acestui proces. Ca fiinţe umane, noi suntem situaţi pe un Pământ unde se află procese silicice şi calcaroase. Noi nu am fi nişte fiinţe umane dacă unul sau altul din aceste procese ne-ar umple cu totul. Noi suntem oameni deoarece purtăm în noi procesele diametral opuse. Putem contracara procesul de formare a silicei pentru că purtăm în noi polul opus acestuia. Putem contracara procesul de formare calcaroasă pentru că purtăm în noi polul opus acestuia. Suntem purtătorii acestor poli datorită formaţiunii noastre cefalice şi, aşa cum am explicat, purtăm în noi, în mod gradat, în ritmul respirator, lupta împotriva acestui proces de incinerare vegetală. Înfăţişând aceste fapte, nu va părea extraordinar, dacă mă pot exprima pe şleau, că lovitura provoacă o contralovitură. Este clar că reacţia va fi modificată prin fortificarea adecvată a procesului generator de silice din organism. Şi, tot aşa, este clar că introducerea în organism a produsului de incinerare va fi urmată de o reacţie, iar marea întrebare care se pune este aceea de a şti cum să stăpânim această acţiune şi reacţie. Acest lucru îl arăt întotdeauna în conferinţele mele când, folosind nişte termeni abstracţi, afirm că este important să recunoaştem, în primul rând, care sunt, până la nivelul Eului, procesele interioare din organismul uman şi care sunt cele din exteriorul lui. Aceste procese sunt diferite în interior şi în exterior. Dar, atât în interior, cât şi în exterior, ele sunt diametral opuse. De îndată ce în interiorul pielii se produce o acţiune care ar trebui să se producă în exteriorul ei, sau când se exercită o presiune anormală, chiar şi uşoară, asupra pielii dinspre afară spre înăuntru, apare o reacţie, iar eu trebuie atunci să trezesc o reacţie interioară similară. Când constat, de exemplu, că în locul procesului normal opus producerii de silice în om există o înclinaţie prea mare pentru acest proces, trebuie să restabilesc ordinea pe cale exterioară, administrând substanţa respectivă, pentru a trezi astfel o reacţie. Ea nu va întârzia să apară.

Ajungem astfel, încetul cu încetul, să ştim să discernem interacţiunea dintre om şi lumea exterioară. Puteţi dobândi o vedere de ansamblu asupra acţiunii treptate, progresive, a Eului în fiinţa umană, dacă înţelegeţi afinitatea electivă dintre acţiunea dinamică a Eului şi procesul care dă naştere silicei; când Eul vrea să acţioneze prin intermediul membrelor şi al metabolismului, trebuie să mai ştiţi că acţiunea în calitate de substanţă a procesului formării de silice prevalează în capul uman. Vă veţi spune atunci că, în mod atenuat, această acţiune dinamică trebuie să vină în ajutorul Eului în cap. Studiind raportul Eului uman cu sistemul metabolismului şi al membrelor, veţi descoperi aici originea egoismului uman. Sistemul sexual face parte şi el din acest sistem al egoismului uman. Şi, în principal prin intermediul sistemului sexual, acţiunea Eului impregnează cu egoism întreaga fiinţă umană.

Înţelegând acest lucru, veţi spune că există un anumit antagonism în acţiunea pe care Eul o exercită cu ajutorul silicei, pornind din membre sau pornind din cap. În acest caz, el acţionează fără egoism. Cercetarea cu ajutorul ştiinţei spirituale face aici o diferenţiere.

Pentru a caracteriza în mod schematic această acţiune ciudată, ar trebui să spun că, în esenţă, acţiunea Eului ca element real de organizare prin intermediul silicei pornind din membre (vezi schiţa, în roşu) unifică omul, reuneşte, într-un anumit fel, într-un ansamblu nediferenţiat toate umorile care se găsesc în om. Astfel că există un ansamblu omogen nediferenţiat.

Tot ceea ce ţine de acelaşi proces, dar din punct de vedere dinamic, cu formarea de silice, oricât de slabă ar fi aceasta, acţionează în sens contrar (p. 20, galben). Aceasta este o acţiune de diferenţiere radiantă. De jos în sus, silicea adună şi omogenizează fiinţa umană. De sus în jos, ea o diferenţiază, o diversifică. Ceea ce înseamnă, totodată, în raport cu omul, că forţele prezente în mod organic în cap sunt diferenţiate în vederea acţiunii lor asupra diferitelor organe particulare. Ele sunt stimulate, întru câtva, prin procesul special al silicei din organismul cefalic. Ele sunt incitate să acţioneze în mod adecvat în diferite organe, să se comporte corect faţă de inimă, ficat ş.a.m.d.

Aici ne aflăm în prezenţa acelui proces a cărui acţiune bulversează totul în om, când ea se exercită de jos în sus, în timp ce atunci când se exercită de sus în jos, ea modelează şi diversifică, domină întru câtva organizarea pe care o ordonează în diferitele organe. Pe lângă aceasta, noi învăţăm treptat să tratăm în acest sens omul bolnav atins de nişte dezordini, atunci când ajungem să avem o viziune asupra a

ceea ce se petrece în om din cauza acestei bulversări sau, pe de altă parte, din cauza diversificării în organe particulare. Aşadar, această viziune se referă la antagonismul dintre o organizare diversificatoare şi o organizare sintetizatoare. Ceea ce vom vedea mai detaliat în conferinţele următoare. Dar va trebui să fim foarte prudenţi în privinţa cercetărilor făcute în această direcţie. Căci, vedeţi dvs., ce face - să spunem - ştiinţa oficială, atunci când studiază organismul uman? Ştiinţa oficială spune, de exemplu, că în organismul uman există silice, Fluor, Magneziu, Calciu. Această ştiinţă spune, într-adevăr, că se află silice în păr, în sânge, în urină. Să luăm, de exemplu, cazul silicei aflate în păr şi în urină. Pentru ştiinţa materialistă nu se pune, desigur, altă problemă decât de a găsi silice atunci când se face analiza părului sau a urinei. Dar, de fapt, esenţialul nu este să găsim ceva într-un anumit loc. Nu este nimic important în aceasta, căci silicea se află în păr pentru a acţiona pornind de acolo. Nu degeaba avem noi păr, ci noi avem păr pentru că din el spre organism emană nişte forţe, şi chiar nişte forţe extraordinar de subtile. Nişte forţe extraordinar de subtile pornesc din păr spre organism. Silicea se află în urină ca o substanţă în exces. Ea nu este folosită aici, ci este eliminată. Este fără importanţă faptul că ea se află aici, întrucât aici nu este deloc activă. Fiind necesar să rămână fără acţiune şi aflându-se în exces, ea este eliminată. Există în organism silice care nu este la locul său şi care este, deci, fără importanţă pentru organism. La fel este şi cu alte substanţe, ca, de exemplu, Magneziul. Fără această substanţă, dinţii nu ar putea fi dinţi, căci tocmai în procesul Magneziului trăiesc forţele de care dinţii au cea mai mare nevoie pentru a se construi. Acest lucru l-aţi aflat din conferinţa profesorului Römer [Nota 2]. Ei bine, ştiinţa materialistă spune că Magneziul se află şi în lapte. Dar în lapte Magneziul este fără importanţă. Laptele este, prin natura sa, destul de puternic pentru a elimina Magneziul pe care îl conţine. Această substanţă nu are ce face în lapte. Desigur, îl putem identifica prin analiză. Dar, în ceea ce priveşte procesul galactogen, acesta se datorează puterii sale de a respinge forţele Magneziului. Nu ne putem lămuri cu privire la antagonismul ciudat dintre procesul de formare a dinţilor şi procesul galactogen decât dacă ştim că pentru procesul de formare a dinţilor, Magneziul este un element esenţial, că dinamica sa este la locul ei în dinţi. În cadrul procesului galactogen, acest proces este eliminat ca a cincea roată de la căruţă. Cazul Fluorului este analog. Acesta este esenţial pentru smalţul dinţilor, fără de care nu am putea înţelege nimic din procesul de dezvoltare a dinţilor. El se mai află şi în urină, dar aici rezultă dintr-un proces de excreţie fără nici o importanţă. În urină găsim Fluorul pe care organismul îl poate elimina pentru că nu are nevoie de el.

Astfel că numai cercetarea fizică prin care se determină dacă un element se află într-un loc sau în altul nu aduce, în fond, nişte rezultate decisive în ceea ce priveşte esenţa problemei. În orice caz, trebuie să ştim mai curând dacă o substanţă activă se află la locul ei sau dacă nu cumva apare undeva numai pentru a fi eliminată. Acest lucru este determinant. Şi este esenţial să ne asimilăm nişte noţiuni care să ne permită să înţelegem omul şi, de altfel, şi celelalte fiinţe organice, în ceea ce priveşte sănătatea şi bolile. Vulgarizarea ne constrânge mereu să renunţăm la toate aceste ajutoare, deoarece cultura generală nu este în epoca noastră suficientă pentru a sesiza nişte noţiuni mai subtile. Trebuie să ne exprimăm atunci într-o manieră mai abstractă şi totodată mai puţin inteligibilă. Luptând împotriva materialismului, rămâi prea adesea neînţeles. Să aprofundăm faptele caracteristice pentru domeniile pe care omul de ştiinţă ar trebui să le cunoască, şi în cadrul cărora el dispune de nişte fapte pe care le poate examina, şi atunci ajungem, prin ştiinţa spirituală, tocmai la punctele în care putem arăta că ideea pe care ne-o facem despre o substanţă analizată doar pe cale fizico-chimică, şi ai căror compuşi îi putem enumera, nu duce, practic, decât la erori.

Aceasta a fost azi introducerea. Vom continua mâine această convorbire.

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

CONFERINŢA A DOUA

Dornach, 12 aprilie 1921

Ieri am spus că vom analiza omul în raport cu fiinţa sa suprasensibilă. Căci noi vom înfăţişa de data aceasta din acest punct de vedere fenomenele patologice şi cele terapeutice. Ieri am caracterizat fizicul, spunând că la om nu există, de fapt, activitate fizică decât în cap. Pentru a observa bine acest corp fizic, trebuie, evident, să ne înălţăm la viziunea concretă a corpului eteric. O viziune justă a omului arată că o activitate particularizată a corpului fizic nu se află decât în cap. În celelalte părţi ale organismului uman există mai curând o cooperare nediferenţiată între corpul fizic şi componentele superioare, suprasensibile. Componentele suprasensibile pot funcţiona ca atare în cap, în cadrul sau prin intermediul gândirii, al sentimentului, al voinţei, deoarece ele nu au aici decât amprentele lor, amprenta eterică, astrală şi cea a Eului. Aceste amprente există în cap. Componentele fiinţei îşi lasă aici ceva ca un fel de imagine, o amprentă, o întipărire. Doar corpul fizic nu are încă o amprentă în cap. El nu o realizează aici decât pe parcursul existenţei. Astfel, acţiunea corpului fizic este pur fizică în cap. Nu există acţiune pur fizică în celelalte părţi ale naturii umane.

Ei bine, ieri unii nu m-au înţeles în legătură cu Eul, care îşi face o amprentă. Eul îşi imprimă o amprentă. Pentru a înţelege această propoziţie nu trebuie să-i dăm un sens familiar, prea fizic. Desigur, nu putem studia amprenta pe care şi-o face Eul decât dacă acesta mai este liber. Aceasta este situaţia în omul metabolismului şi al membrelor. Această amprentă nu se aseamănă cu un mulaj de ghips, ea este mai curând foarte mobilă. Şi chiar ea iese mai mult în evidenţă atunci când omul merge decât atunci când stă pe loc, în picioare. Amprenta pe care şi-o imprimă Eul marchează un sistem dinamic, adică un întreg ansamblu de forţe, fie că mergem, fie că stăm în picioare. În aceasta se află amprenta fizică a Eului. Aşadar, nu trebuie să căutăm această amprentă fizică a Eului ca pe un mulaj de ghips. Amprenta Eului se găseşte într-un sistem dinamic. Şi tocmai acest lucru se petrece în cap, dar într-un alt sistem dinamic. Eu chiar am indicat ieri că Eul se imprimă în stările termice ale capului, şi anume urmând diferenţierile impregnării calorice din diferitele organe ale capului. Aceasta este amprenta Eului. Ea este, deci, o amprentă şi într-un sistem dinamic, dar, mai precis, într-un sistem de forţe calorice. Aşadar, Eul îşi face nişte amprente foarte diverse. Acolo unde el nu este încă supus unor interacţiuni organice, amprenta dinamică pe care şi-o face este pură, aş spune chiar mecanică. În sistemul metabolismului şi al membrelor, Eul îşi face o amprentă dinamică şi echilibrată. Dar tocmai acest lucru trebuie să-l reţinem. Căci, într-adevăr, omul este diferit când stă în picioare, când merge sau chiar când înoată. Dar, din păcate, de acest lucru nu se ţine seama decât foarte puţin. În legătură cu subiectele care prea rar sunt abordate conform ştiinţelor spirituale, trebuie să arătăm că mrejele ştiinţei actuale nu îşi pot atinge scopul, şi pe bună dreptate, atunci când ele trimit o săgeată ironică în această direcţie unde se află, totuşi, faptele. Astfel, m-am interesat, de exemplu, de un subiect pe care, pentru un moment, mă voi limita să-l menţionez. Îl prezint ca pe o întrebare ce va primi un răspuns în cursul acestor conferinţe. Am urmărit în literatura de specialitate problema Azotului, despre care aproape peste tot se spune cu drăgălăşenie că procentul său nu este deloc esenţial diferit în aerul inspirat şi în aerul expirat. Aşadar, veţi găsi peste tot această teorie. Totuşi, ea este eronată. O demonstrează şi valorile numerice, căci ele atestă că expirăm mai mult Azot decât inspirăm. Şi, pentru că materialismul nu ştie cum să interpreteze această diferenţă, el nu face caz de ea şi mătură acest fapt dintr-o singură mişcare cu dosul palmei. În lucrările ştiinţifice din zilele noastre putem găsi multe exemple de acest fel. Cum am spus, întrebarea rămâne şi voi reveni la ea mai târziu.

Dar acum mă voi ocupa de corpul eteric din om. Bineînţeles, diferenţierea acestui corp eteric nu constituie deloc obiectul unei ştiinţe pur fizice. Dar, dacă ajungeţi să vă convingeţi de existenţa acestui corp eteric, va trebui să vă întrebaţi, de asemenea, ce s-ar întâmpla dacă, examinând corpul fizic, am spune că stomacul, inima, ficatul, nu fac decât un singur tot şi sunt contopite. Acest lucru se face, totuşi, cu privire la corpul eteric, dacă nu cumva este imaginat ca o nebuloasă vagă, abia diferenţiată. Trebuie să-l studiem cu adevărat, şi astăzi vom vedea legătura dintre acest studiu şi o noţiune esenţială, prezentată deja cu ocazia cursului precedent, deşi dintr-un punct de vedere diferit. Dar acum o vom aminti dintr-un punct de vedere care ţine de ştiinţa spirituală.

Văzut ca un ansamblu, eterul, din care face parte şi corpul eteric uman, într-adevăr, nu este diferenţiat. Literatura generală de ştiinţă spirituală vă învaţă că acesta apare mai curând sub aspectul a patru feluri de eteruri: eterul căldurii, eterul luminii, eterul chimic şi eterul vieţii. Eterul luminii, iată o sintagmă formată, bineînţeles, în funcţie de cei care văd. Ceea ce are legătură cu lumina, evident, pentru aceia care văd, este mai ales efectul acestui eter. Dacă el mai are şi alte proprietăţi care sunt neglijate, aceasta se întâmplă pentru că majoritatea oamenilor sunt înzestraţi cu văz. Dacă majoritatea oamenilor ar fi orbi, atunci s-ar da, firește, alt nume acestui eter, căci ar fi observate mai mult celelalte proprietăţi ale lui, aşa cum fac, de altfel, orbii.

Al treilea eter, eterul chimic, este activ mai ales în partea numită chimică a spectrului. Vorbind despre acest eter, nu trebuie să ne gândim la forţele active în sintezele chimice, ci la acelea care li se opun din interior. Forţele eterice se opun întotdeauna prin polaritate forţelor care sunt active în substanţele fizice. Aşadar, dacă se realizează o sinteză chimică, acţiunea forţelor eterice este analitică. Pretutindeni, forţele de sinteză conţin nişte forţe de analiză. Şi când realizăm o analiză chimică, iată ce observă ştiinţa spirituală; noi procedăm la o analiză chimică (aveţi aici o schiţă schematică), adică reducem o substanţă chimică în elementele ei componente.

Planşa 2 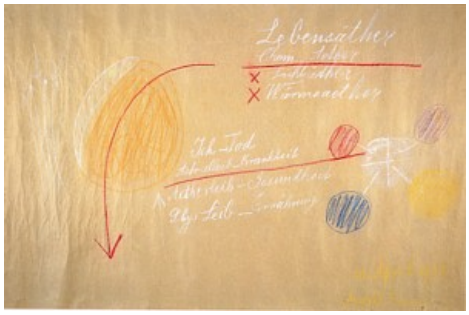

[măreşte imaginea]

Atunci, corpul eteric formează un reziduu cu atât mai dens, căci forţele eterice operează în sinteză, tot aşa cum din omul care moare rămâne partea sufletesc-spirituală. Permiteţi-mi să vă spun că persoana care face o analiză chimică vede apărând în faţa ochilor spiritului, după fracţionarea materiei, o fantomă reziduală, cu atât mai densă, a substanţei chimice. Toate acestea vă pot face să vă gândiţi că forţele eterice chimice nu sunt doar nişte forţe chimice de sinteză şi de analiză, ci trebuie să ne imaginăm întotdeauna opoziţia lor polară. În fine, trebuie să considerăm eterul vieţii ca pe o varietate de eter foarte special. El este, de fapt, elementul propriu-zis vivificator al ansamblurilor organice.

Eter al vieţii
Eter chimic
.....
Eter al luminii
Eter al căldurii

Dar acest eter este o entitate prezentă pretutindeni în Univers. Bineînţeles, el este, prin natura lui, inaccesibil observaţiei fizice. În legătură cu aceasta, ştiinţa de azi a devenit mai onestă, deoarece a înţeles că nu se pot forma nişte teorii asupra eterului doar pe baza observaţiei. După ce a formulat diferite teorii de acest fel, ea a ajuns în această privinţă la relativism, pentru a declara că nu există deloc eter, că trebuie să explicăm lumea fără elementul eteric. Adică ea a devenit onestă, mărturisind, în persoana lui Einstein [Nota 3], că observaţia fizică nu conduce la nici un eter, nici la o altă metodă de observaţie. Şi, pentru că s-a pierdut viziunea eterului, el este, pur şi simplu, suprimat.

Acum este vorba despre permeabilitatea amprentei fizic-sensibile a unui anumit element suprasensibil, care devine permeabilă pentru acest element însuşi. Astfel, dvs. vedeţi că eterul, eterul în general, se imprimă în elementul lichid al capului uman. Conţinutul lichid al creierului pe care trebuie să-l avem în vedere nu trebuie să fie considerat ca o apă nediferenţiată, căci organizarea sa internă este tot atât de perfectă ca aceea a membrelor. Când omul este reprezentat pe planşele noastre cu un ficat, cu un stomac, acesta este un mod foarte ciudat de a-l înfăţişa. Nu putem desena decât conturul a ceea ce este solid inserat în părţile lichide şi gazoase. În cele din urmă, noi nu mai desenăm decât un fel de mici granulaţii conţinute în aceste organe, deci, mai puţin de 10% din întregul om. Din punct de vedere fizic, omul este, în realitate, o organizare în acelaşi timp lichidă, gazoasă şi termică. Apa, adică elementul lichid, este tot atât de bine organizată în om ca şi elementul solid. Nu o găsim pe planşele noastre anatomice şi fiziologice. Dar, din punct de vedere substanţial, elementul lichid trece, desigur, neîncetat prin disoluţie şi refacere. Am putea spune că forma acestuia nu se fixează decât pentru o clipă, dar atunci ea este organizată. Şi tocmai în partea lichidă a capului întâlnim amprenta etericului. Iată, de exemplu, cum ar trebui să reprezint pe o schemă activitatea fizică deosebit de bogată din regiunea occipitală (vezi schiţa, zona luminoasă haşurată, p. 27). Ea radiază, traversând, desigur, întregul organism. Apoi, voi desena restul (în galben) pentru elementul lichid. Acesta este organizat în aşa fel încât să fie amprenta a ceea ce este de natură eterică. O amprentă de acest fel devine întotdeauna permeabilă.

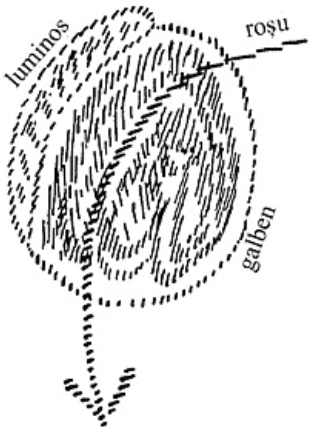

Deoarece, tocmai în sensul observaţiei lui Goethe, ochiul a fost creat de către lumină, acest organ este, în acelaşi timp, permeabil faţă de lumină. Faptul că lumina a creat ochiul nu este doar o imagine, ci postulatul unei profunde înţelepciuni. Putem observa în dezvoltarea embrionară că organizarea ochiului este, la urma urmei, de origine externă şi, prin faptul că lumina este agentul acestui fenomen, ochiul este permeabil faţă de lumină.

Dar, în ansamblu, datorită organelor sale lichide, capul uman este permeabil faţă de eteric. Căci capul este o amprentă de origine eterică. Aşadar, putem spune că etericul poate traversa capul (vezi schiţa, săgeata roşie) fără a fi reţinut în nici un fel, fără ca trecerea lui să fie stânjenită, pentru a pătrunde apoi restul organismului uman.

Ştiinţa spirituală trebuie să ţină seama de aceste date. Dar trebuie să adăugăm aici o modificare. Căci, în fond, această parte a capului uman nu este permeabilă decât faţă de eterul căldurii şi eterul luminii. Deci, doar eterul luminii şi eterul căldurii pot acţiona din exterior asupra capului uman. Acţiunea eterului căldurii nu rezultă din efectul termic radiant direct, ci acţiunea sa asupra capului se explică prin situarea noastră într-o anumită zonă climatică. Deci, dvs. nu căutaţi efectul eterului căldurii asupra capului uman în faptul că transpirăm, de exemplu, ci în faptul că suntem situaţi într-o zonă ecuatorială, temperată sau rece. Raportul dintre eterul căldurii şi capul uman este mult

mai intim decât ar fi doar sub efectul unei radiaţii exterioare. Această reflecţie rămâne valabilă şi când ne referim la fiziologie. Pentru psihologie, care pe moment nu ne priveşte, totul ar fi diferit. Influenţa eterului luminii asupra organismului uman este analoagă, dar mai permanentă decât influenţa luminii singure. Astfel încât acţiunea eterului luminii traversează amprenta eterică a capului uman pentru a organiza omul din cap până în picioare.

Deci, aşa cum am spus, organizarea cefalică a omului este permeabilă faţă de eterul căldurii şi eterul luminii. Dar acest lucru nu este absolut exact, este doar o aproximare a faptelor. Căci capul uman este permeabil, într-o oarecare măsură, şi faţă de eterul chimic şi eterul vieţii. Pentru discuţia noastră, acest fapt este neglijabil, deoarece rezultatul este, totuşi, cel pe care îl voi enunţa. Aţi văzut, din explicaţiile mele, că organizarea cefalică se refuză faţă de ceea ce corespunde eterului chimic şi eterului vieţii. Totuşi, aceste eteruri traversează organismul uman. Prin simplul fapt că omul duce pe Pământ o existenţă umană, el este umplut cu ceea ce constituie eterul vieţii şi eterul chimic.

Aş spune, aşadar, dacă îmi permiteţi, că acţiunea eterului căldurii şi a eterului luminii radiază de pretutindeni (vezi săgeţile de sus).

Acţiunea eterului chimic şi a eterului vieţii radiază în sens ascendent prin sistemul metabolismului şi al membrelor în întâmpinarea acţiunii radiante venite de la eterul căldurii şi eterul luminii (săgeţile de jos). Tot aşa cum, prin natura lui, capul are grijă să nu lase să intre în el eterul vieţii şi eterul chimic decât ca nişte urme, tot astfel organismul metabolismului şi al membrelor aspiră, efectiv, din elementul pământesc, eterul vieţii şi eterul chimic. Aceste două categorii de eteruri se întâlnesc în om şi omul este organizat în aşa fel încât organizarea sa culminează în departajarea amănunţită a eterului vieţii şi a celui chimic, pe de o parte, care se răspândesc de jos în sus, şi a eterului căldurii şi eterului luminii, pe de altă parte, care se răspândesc de sus în jos.

Prin constituţia sa, organismul uman este făcut, întru câtva, în aşa fel încât organizarea inferioară să nu admită în organele sale eterul luminii şi al căldurii decât de sus în jos. Şi, la fel, nimic altceva nu trebuie să se răspândească pornind de jos, în afară de eterul chimic şi al vieţii. Aşadar, din exterior trebuie să se răspândească eterul luminii şi cel al căldurii, de jos, eterul vieţii şi cel chimic, şi aceste eteruri sunt făcute să coopereze în om prin organizarea sa, care trebuie menţinută neapărat, dacă este ca fiinţa umană să se insereze în organizarea sa normală. Pentru a ajunge să înţelegem această cooperare, să examinăm din acest punct de vedere un om în mod vizibil subalimentat. Rezultă o impresie absolut imaginativă. Omul poate ajunge la acesta fără greutate, dacă este căutuşi de puţin avertizat că există o stare de conştienţă de acest fel. Căci nimic nu trezeşte mai mult aceste impresii imaginative decât faptul de a studia stările patologice ale omului. Aşadar, în prezenţa unui om subalimentat vedem că organizarea sa metabolică, adică ceea ce se petrece în metabolism, reţine eterul, nu-l eliberează. Luaţi, de exemplu, stomacul, ficatul unui om subalimentat, şi veţi vedea că aceste organe reţin eterul vieţii şi eterul chimic. Ele îl fixează, nu-l eliberează. Astfel că la omul subalimentat există o carenţă de eter al vieţii şi eter chimic care să meargă în sus. Din această cauză, eterul luminii şi cel al căldurii, venind de sus, exercită o presiune şi, ca urmare, organismul unui asemenea om adoptă stilul pe care eterul luminii şi cel al căldurii l-ar imprima capului. Acestea remodelează întreg organismul în aşa fel încât el seamănă prea mult cu capul. Dacă este subalimentat, omul devine aproape în întregime cap. Subnutriţia îl transformă pe om într-un om-cap. Acest fapt este foarte important în studierea acestei situaţii. Pe urmă, putem observa un om atins de contrariul subnutriţiei. Desigur, veţi întreba care este contrariul subnutriţiei. Ei bine, pentru ştiinţa spirituală, de exemplu, contrariul subnutriţiei constă în ceea ce se numeşte ramolisment cerebral. În caz de subnutriţie, omul se impregnează cu ceea ce nu este la locul său decât în cap, şi nu are nimic de-a face cu restul organismului. În caz de ramolisment cerebral, omul îşi impregnează capul cu ceea ce nu aparţine decât abdomenului, pentru a-şi desfăşura aici acţiunea de organizare. Organismul asimilează atunci prea intens ceea ce absoarbe prin tubul digestiv. Făcând acest lucru, el merge prea departe, el nu reţine destul de mult la pragul trecerii în cap ceea ce ingerează. Pentru organismul uman respectiv, urmarea este un fel de revărsare excesivă în cap şi absorbirea excesivă de hrană. Acestea sunt nişte fapte a căror înlănţuire se observă, într-adevăr, foarte clar. Căci tocmai în domeniul respectiv este important să ne reprezentăm înlănţuirea unor astfel de procese. Ce se petrece, aşadar, dacă nişte procese, la început absolut normale, ca mâncatul, digeratul, asimilarea în abdomen, transmiterea spre cap ş.a.m.d., se extind şi depăşesc scopul care le este atribuit de organizarea umană! În acest caz, se va produce o cooperare anormală a acestor două eteruri, din cauza anomaliei apărute, jos, la omul subalimentat, sus, la omul supraalimentat. Şi iată care este rezultatul acestei deficienţe în cooperarea dintre eterul care acţionează din exterior şi acela care, din interior, se răspândeşte de jos în sus; orice eter care acţionează din exterior nerespectându-şi limitele, pătrunzând în om mai mult decât ar trebui să o facă, este o povară pentru organismul uman. Acţiunea lui este toxică. Acest lucru se petrece atunci când acest eter nu este reţinut la locul potrivit. El trebuie să se unească în mod corect cu eterul care urcă din interior.

Să studiem, pe de altă parte, eterul interior, celălalt gen de eter, activ din interior. Atunci când depăşeşte măsura, acţiunea lui duce la ramolisment general. În timp ce, în sens opus, acţiunea toxică constă într-un fel de rigidizare a etericului din om, acţiunea inversă îl dizolvă. Există prea multă viaţă care se revarsă în el, un surplus al polarităţii chimice. El nu poate rezista. Se ramoleşte, îşi pierde consistenţa. Iată aici alte două acţiuni antagoniste: intoxicarea şi ramolismentul. Faţă de o asemenea viziune despre om, ne întrebăm ce este, de fapt, cu el! Ca fiinţă fizică, el este o fiinţă organică, acordând partea lor, aşa cum trebuie, celor două categorii de eteruri, pentru a le permite să coopereze în mod just. În fond, întreaga organizare umană este prevăzută în vederea cooperării corecte a acestor două categorii de eteruri.

Acum înţelegem mai bine de ce am spus că omul este organizat în întregime. Atingem cu degetul diferenţierea internă, adică organizarea sa în ceea ce priveşte apa, aerul şi căldura. Dar el este diferenţiat şi în privinţa eterului. Această diferenţiere este însă fluctuantă. Căci întotdeauna se petrece ceva. Există o interacţiune permanentă între eterul luminii şi cel al căldurii, pe de o parte, cu sens descendent, şi periferic, şi eterul vieţii şi cel chimic, pe de altă parte, cu sens ascendent, oarecum centrifug. De unde rezultă formaţiunea eterică a omului. Aceasta este, la urma urmei, o metamorfoză a vârtejului datorat celor două categorii de eteruri care se ciocnesc între ele. Forma pe care o întâlniţi trebuie să fie înţeleasă drept rezultatul interacţiunii dintre cele două feluri de eteruri. Desigur, este important să tragem câteva

învăţăminte referitoare la omul bolnav sau la omul sănătos din nişte procese mai puţin spectaculare, cum sunt subalimentarea sau supraalimentarea. În privinţa supraalimentării organice, nu este suficient să-ţi umpli stomacul pentru a fi supraalimentat. Când digestia este foarte bună, suntem mai puţin înclinaţi spre supraalimentare decât atunci când digestia este perturbată şi alimentele nu sunt asimilate. Aşadar, observând mai întâi aceste procese care sunt nişte procese încă normale, va trebui să mergem mai departe pornind de la faptele ce ni se înfăţişează. Căci trebuie să spunem că fără capacitatea de a ne îmbolnăvi noi n-am putea fi oameni. Într-adevăr, boala nu este decât exagerarea unor procese de care nu ne-am putea lipsi. Sănătatea omului constă, la urma urmei, în echilibrul dintre procesele patogene şi procesele reparatorii. Pentru om, pericolul nu constă doar în apariţia unor procese patogene, ci şi în procesele reparatorii care-şi depăşesc scopul. Acesta este un alt pericol pentru om. Aşadar, trebuie să fim moderaţi când ne angajăm într-un proces curativ. Altfel, depăşim limita, prin exces de zel. Refulăm boala şi, ajunsă la punctul zero, ea reapare din direcţia cealaltă.

Aceste fapte sunt deosebit de evidente când apar în lumina celor mai vechi concepţii ale omului. Ele mai ţin încă de o viziune instinctivă asupra terapeuticii. Cred că cei care au studiat această problemă vor fi de acord cu mine că în vechile culturi întâlnim nişte viziuni terapeutice minunate, la care s-a ajuns pe bază de instinct. Ele nu puteau fi percepute încă în deplină conştienţă, dar asta nu înseamnă că nu existau. Ele ne mai impresionează şi astăzi, chiar dacă sunt în declin, cum se întâmplă şi la popoarele primitive din zilele noastre. Nu de mult s-a făcut un oarecare tapaj în legătură cu aceasta, în jurul diletantismului curios al unor domni extraordinari de ştiutori în specialitatea lor. Cu ocazia disputei dintre savanţii din Jena şi cei din Berlin pe tema lui Pithecanthropus erectus, *Virchow*, i-a obiectat lui *Haeckel* că pithecanthropul descoperit de *Dubois* [Nota 4] prezenta nişte semne clare de vindecare osoasă, pe care medicul modern le poate interpreta ca fiind rezultatul unei intervenţii terapeutice. Aceasta era una din obiecţiile majore ale lui Virchow pentru a conchide că acest Pithecanthropus a fost vindecat de un medic, deci, trebuie că existau medici care pe atunci practicau, la fel ca şi Virchow la Universitate, o terapeutică externă. Se argumenta că pithecanthropul n-ar fi putut fi o verigă intermediară, deoarece omul încă nu exista şi că, deci, acesta trebuie să fi fost un om. S-ar fi putut, de asemenea, ca un adevărat medic să fi vindecat o maimuţă, dar această eventualitate n-a fost admisă. Pe de altă parte, se spune, cu tot atâta diletantism, căci aici nu se exprimă altceva decât un sentiment general, că la animale se produc, chiar fără ajutor uman, nişte vindecări naturale care se aseamănă cu aceea a pithecanthropului.

Acest exemplu trebuie să arate autoritatea pe care o au la ora actuală nişte noţiuni imprecise. S-a publicat mult în legătură cu această chestiune spre sfârşitul secolului precedent şi această ceartă între savanţi arată ce se poate întâmpla astăzi. Aşadar, în reprezentările instinctive ale unei omeniri mai primitive găsim în mod cert ceea ce am putea numi o terapeutică instinctivă. Aceasta a condus la importanta axiomă: Arta de a vindeca nu poate fi încredinţată unui om iresponsabil, deoarece viitorului medic trebuie să i se reveleze totodată şi arta de a îmbolnăvi. Aceasta este o axiomă care datează de la începuturile medicinei. Ea a fost respectată cu stricteţe şi din punct de vedere moral. Este una din acele axiome care ne fac să simţim de ce noţiunile respective au fost învăluite în lăcaşurile de învăţătură într-un anumit mister.

Aşadar, procesele patogene sunt prelungirea unor procese indispensabile omului sănătos. Fără capacitatea de a ne îmbolnăvi, noi nu am putea nici gândi, nici simţi. Tot ceea ce se manifestă, la urma urmei, ca gând şi ca sentiment este un sistem de forţe organice care devine patogen atunci când depăşeşte măsura. Iar, pe de altă parte, un proces cu adevărat fizic nu se petrece decât într-o parte a capului. Acest proces este în mod necesar concomitent cu experienţa Eului. Dacă acest proces este perturbat, adică dacă un proces vital copleşeşte procesul pur fizic din om, atunci Eul este diminuat, într-un anumit fel, în conştienţa sa. Întotdeauna când omul este scos din sărite, când este slab de minte sau atins de acest soi de tulburări, trebuie să ne gândim la procesele pur fizice care s-au petrecut în el. Desigur, aici se pot alătura şi alte circumstanţe organice.

Aşadar, procesul introdus prin cap pentru a radia de acolo în întreg organismul este procesul pur fizic care se răspândeşte în întreg organismul în clipa morţii. Acest proces există în permanenţă în capul uman, cel puţin, el radiază de acolo printr-o acţiune care centralizează. El nu este paralizat decât de procesul vitalizant care porneşte din celălalt organism. De fapt, omul este în permanenţă şi purtătorul unor forţe care îl fac să moară. Fără aceasta, el nu ar putea fi un Eu. Omul nu ar putea dori nemurirea omului fizic plimbându-se de colo-colo pe Pământ fără a renunţa, prin aceasta, la conştienţa de sine. Vreau să atrag atenţia asupra necesităţii de a cultiva anumite daruri subtile de observaţie, în vederea verificării exterioare a acestui fapt. Ar fi foarte rodnic, de asemenea, să fie prezentate multe teze despre influenţa curelor de întinerire, a căror acţiune este contrară condiţiei sufletesc-spirituale a omului. Desigur, nu este vorba să ne pronunţăm împotriva acestor cure, căci este permis omului să creadă în satisfacţiile pe care i le poate aduce prelungirea bătrâneţii sale cu câţiva ani, chiar cu preţul unei mici slăbiri a spiritului. Dar dacă vrem să înfăţişăm în mod adecvat procesele patogene şi cele curative, trebuie să ne interesăm neapărat de toate aceste realităţi. De obicei se neglijează faptul că procentul de Azot este mai mare în aerul expirat decât în cel inspirat. În măsura în care ne interesăm de aceste subtilităţi ale organismului uman, ne apropiem de cunoaşterea proceselor patologice, dar care nu sunt nimic altceva decât transpunerea mai grosieră a acestor procese destul de subtile în sine. Căci cele despre care am vorbit nu sunt altceva decât transpunerea mai grosieră a acestor procese subtile. Trebuie să spunem că Eul se opune cât mai mult timp posibil acţiunii procesului fizic din om, procesului fizic care impregnează omul. Dar Eul este legat de această opoziţie, de această reacţie. Opoziţia se exercită atâta vreme cât procesul fizic nu devine prea puternic. Acest proces fizic face parte în permanenţă din moartea care se află în organismul uman. În aceasta constă, în cele din urmă, moartea. Căci atunci când procesul fizic este întru câtva hipertrofiat, astfel încât Eul nu-l mai poate domina, Eul trebuie să se despartă de corpul fizic. Desigur, acest lucru se poate produce, de asemenea, încă de la o vârstă tânără, din cauza unei acţiuni fizice excesive într-un punct oarecare al corpului, care le antrenează şi pe celelalte.

Astfel încât putem spune că ceea ce face Eul uman este strâns legat de moarte: Eului îi corespunde moartea:

EU = MOARTE

Iar studiul cel mai pertinent pe care l-aţi putea face în legătură cu Eul este acela asupra morţii, dar evitând acele reprezentări comune, nebuloase, despre moarte, care îi fac pe oameni să-şi permită tot felul de lucruri. Căci, într-adevăr, reprezentările actuale despre moarte permit omului să-şi imagineze la fel de bine distrugerea unei maşini, căci ei îşi imaginează sfârşitul a ceva, dar nu adevăratul proces. De aceea, ei văd în moarte doar distrugerea unei maşinării. Dar nu serveşte la nimic să ne imaginăm lucrurile în acest fel. Trebuie să ajungem la faptele concrete. Sfârşitul vieţii nu este moartea, ci, pentru om, moartea este tocmai ceea ce am demonstrat adineaori. Pentru animal, moartea este absolut diferită. Cei pentru care moartea umană este asemănătoare cu aceea a animalului sunt ca aceia care tranşează carnea cu briciul, sub pretextul că briciul este un cuţit. Cuţit pentru cuţit, sau moarte pentru moarte, puţin contează. Aşa cum am arătat mai înainte, moartea omului este ceva foarte diferit de moartea unui animal. La acesta din urmă, unde nu avem de-a face cu un Eu, ci doar cu un corp astral, moartea este absolut altceva, căci ea constă în acţiunea corpului astral, absolut diferit prin natura sa.

Boala este starea în care forţele morţii sunt atenuate întru câtva, iar în organismul normal ele sunt aproape paralizate. Aşa cum moartea este strâns legată de Eu, la fel, boala este înrudită cu corpul astral.

CORP ASTRAL = BOALĂ

Aici îşi are sediul, propriu-zis, ceea ce este legat de boală. Iar faptele corpului astral se imprimă, la rândul lor, în corpul eteric. De aceea

amprenta bolii apare, de fapt, în corpul eteric. Dar nu acesta este vizat în mod direct de boală.

Adineaori v-am descris amprenta lăsată prin patologia întrepătrunderii, a cooperării dintre cele două categorii de eteruri. Dar ceea ce se petrece în mod patologic şi se imprimă în corpul eteric nu rezultă, totuşi, decât din influenţa corpului astral. Este ceea ce vom explica în continuare. Apoi, la polul opus al bolii, avem acţiunea care este aceea a sănătăţii:

CORP ETERIC = SĂNĂTATE

Este mai bine să nu dăm încă definiţia sănătăţii, dar puteţi vedea aici, doar prin analogie, ceea ce se limpezeşte tot mai mult, şi pentru concepţia spiritual-ştiinţifică, şi anume faptul că sănătatea este legată de corpul eteric, aşa cum boala este legată de corpul astral şi moartea de Eu. Astfel încât, pentru a vindeca, pentru a reda sănătatea, trebuie să deţinem mijlocul prin care să suscităm în corpul eteric nişte efecte inverse faţă de acţiunea patogenă care emană din corpul astral. Tocmai pentru a paraliza forţele patogene din corpul astral trebuie să acţionăm pornind din corpul eteric.

Apoi, mai există un al patrulea aspect. El se opune întru câtva în mod polar morţii. Trebuie să spun că, din punct de vedere pur concret, moartea nu apare la om decât atunci când întreaga organizare a devenit atât de fizică, încât ea nu mai asigură nici un proces fundamental de nutriţie. Aceasta este moartea de bătrâneţe. Această moarte rezultă, de fapt, din incapacitatea progresivă de a asimila substanţele prin intermediul organismului. Acest fenomen este atât de puţin observat pentru că, de obicei, oamenii mor din alte motive înainte ca marasmul să fi atins culmea. De aceea, observarea acestui fenomen a rămas incompletă. Dar, în ultimă instanţă, este vorba despre o epuizare în sfera nutriţiei. Corpul nu mai ştie deloc să-şi asume hrănirea. El a devenit prea fizic pentru aceasta. Astfel că, la polul opus morţii, există hrănirea, iar aceasta corespunde la om tocmai corpului fizic.

CORP FIZIC = HRĂNIRE

Aceste fapte au repercusiuni. Hrănirea, care are loc în corpul fizic, se răsfrânge asupra corpului eteric, şi prin aceasta, ea este legată oarecum de activitatea curativă. Ceea ce se răsfrânge ca o reacţie faţă de acţiunea corpului astral. Observarea directă a ceea ce v-am expus adineaori pe baza unor fapte curente ale vieţii se verifică şi în alt fel. Ţinând seama de ceea ce cunoaşteţi deja datorită ştiinţei noastre spirituale, trebuie să trageţi următoarea linie:

EU =MOARTE
CORP ASTRAL =BOALĂ

CORP ETERIC =SĂNĂTATE
CORP FIZIC =HRĂNIRE

Căci, pentru o parte a organismului uman, cel puţin pentru organizarea capului şi respiraţie, separarea Eului şi a corpului astral de corpul eteric şi de corpul fizic este completă în timpul somnului. Nu aceasta este situaţia la nivelul metabolismului sau al circulaţiei, unde Eul şi corpul astral rămân angajate. Nu ne exprimăm prea clar atunci când spunem că Eul şi corpul astral se retrag. Am arătat deja, în repetate rânduri, sunt de atunci câţiva ani, că este corect să spunem că Eul şi corpul astral se retrag în timpul somnului din corpul fizic şi din corpul eteric în ceea ce priveşte organizarea capului. Dar ele se angajează cu atât mai mult în organizarea metabolică şi în sistemul circulator. Există, efectiv, un transfer. Acesta este fenomenul care se petrece în paralel cu alternanţa terestră dintre noapte şi zi. Pe Pământ, noaptea şi ziua nu domnesc pretutindeni în acelaşi timp, ci noaptea şi ziua se deplasează în funcţie de împrejurări. Tot aşa se întâmplă în cazul replicii veritabile a alternanţei dintre zi şi noapte, care este somnul uman. În starea de veghe, corpul fizic şi corpul eteric din organizarea capului şi din sistemul respirator sunt intim legate cu Eul şi corpul astral. În timpul somnului, corpul fizic şi corpul eteric din organizarea metabolică şi din sistemul circulator sunt mult mai strâns unite cu Eul şi corpul astral decât în starea de veghe. Este vorba aici de un transfer, de un adevărat proces ritmic care, într-adevăr, se petrece datorită alternanţei dintre somn şi veghe.

Putem spune că, cel puţin în ceea ce priveşte organizarea superioară, corpul astral şi Eul se retrag în timpul somnului. Putem observa uneori corpul astral şi Eul punând stăpânire prea intens pe organizarea cefalică şi poate pe sistemul respirator. Ele le acaparează, intervin prea mult. În acest caz, corpul astral acţionează în virtutea forţelor sale patogene. Şi putem ajunge în situaţia de a acţiona asupra omului pentru a expulza corpul astral din organizarea cefalică şi din cea respiratorie pentru a le alunga, pentru a le separa întru câtva de aceste organizări, pentru a restabili condiţiile normale. Şi vedem că putem să facem acest lucru prin administrarea unor doze foarte uşoare de Fosfor şi, de asemenea, de Sulf. Prin natura lor, aceste mici doze de Fosfor şi de Sulf acţionează în aşa fel încât resping corpul astral care se instalează prea mult în corpul fizic şi în corpul eteric. Sulful acţionează mai mult asupra corpului astral. Fosforul acţionează mai mult asupra Eului, care organizează, evident, întregul corp astral, pentru a deveni, în acţiune, una cu el. Cu această ocazie, noi percepem în mod direct cum este constituit omul când îl vedem bolnav şi când el prezintă, pe de altă parte ca simptom particular, nevoia prea crescută de a dormi. Dacă întâlnim, deci, un sindrom care prezintă, printre alte simptome, influenţa unor stări crepusculare, este indicat să acţionăm în mod categoric aşa cum am spus adineaori, slujindu-ne de Fosfor şi de Sulf.

Dacă se produce cealaltă stare, care îşi are acum sediul în metabolism şi în sistemul circulator, şi care constă în intervenţia prea slabă asupra corpului fizic a corpului astral şi a Eului, şi când trebuie să le înviorăm pe aceste din urmă, vom avea nevoie de acţiunea Arsenicului nu prea diluat. Căci acest medicament contribuie la a atrage corpul astral în organismul fizic.

Iată o indicaţie extrasă din viziunea cu adevărat concretă asupra omului. Când activitatea corpului astral devine prea intensă, astfel încât acţiunea sa asupra corpului fizic este prea puternică, Sulful şi Fosforul ajută mult. Când corpul astral acţionează prea puţin, când este cuprins de lene interioară, şi când, astfel, predomină corpul eteric, când corpul astral nu mai rezistă, aşadar, destul, la ceea ce acţionează de jos, atunci efectul Arsenicului va fi pozitiv.

Aşadar, în acţiunea Fosforului şi a Sulfului, pe de o parte, şi a Arsenicului, pe de altă parte, avem un fel de polaritate antagonistă. Dar putem ajunge să ne spunem că doar regula polarităţii nu este suficientă. Căci, prin reacţie, patologia dintr-una din părţile omului antrenează o alta. Se produce imediat o reacţie de sens opus în cealaltă parte a organismului. Dereglarea din omul superior se exprimă, la puţină vreme după aceea, printr-o dereglare a omului inferior. Permiteţi-mi să spun, mai puţin din punctul de vedere al vieţii profane, cât din punct de vedere clinic, că această consonanţă a celor două dereglări este dintre cele mai evidente atunci când cele două activităţi nu se pot uni şi când o acţiune superioară prea slabă suscită o acţiune inferioară prea puternică, sau o acţiune inferioară prea puternică exercită o acţiune superioară prea slabă. Polaritatea antagonistă nu există doar în funcţie de nişte locuri şi direcţii, ci, desigur, în funcţie de intensitate. Această interacţiune este ceva cât se poate de complicat în fiinţa umană. Pe lângă aceasta, ea ne conduce, dacă suntem perspicace, să ajungem a recunoaşte necesitatea de a remedia situaţia, de a face apel la forţele de care dispune omul pentru a crea un echilibru între poli. Putem veni în ajutorul acestor forţe prin Antimoniu. Efectele Antimoniului trec mai mult sau mai puţin neobservate, după câte cred, pentru medicina oficială. Oamenii se slujeau de el într-un mod puţin înţeles de oamenii moderni. Aceste efecte rezultau, în esenţă,

din impactul net interior asupra omului, creând un fel de punct de echilibru. Este, într-adevăr, extraordinar de interesant să observăm comportamentul antagonist dintre Fosfor, Arsenic şi Antimoniu, în raport cu efectele lor asupra organismului uman. De asemenea, procesele, mai mult sau mai puţin ajunse la capăt în substanţă, îşi revelează veritabila lor natură atunci când sunt active în om. Atunci vedem, de fapt, câtă viaţă mai este încă în ele, în timp ce din afară nu vedem decât cea ce rezultă din condensarea procesului evolutiv. Considerând Arsenicul în exterior, vedem, de fapt, în lumea exterioară sfârşitul unui proces al cărui început îl vedem în fiinţa umană. Astfel că nu cunoaştem niciodată substanţa observată în lumea exterioară dacă nu ne întrebăm, totodată, despre soarta sa în cadrul organismului uman. Există, într-adevăr, chimia, dar şi antichimia. Iar chimia singură nu priveşte decât una din feţe, faţa posterioară, de exemplu, a unei entităţi, care are în acelaşi timp o faţă anterioară şi una posterioară. O fiinţă cu două feţe trebuie să fie privită din cele două laturi ale sale, din spate, dar şi din faţă. Doar alăturarea celor două aspecte conferă o viziune completă asupra acestei entităţi. Dacă am privit ceea ce trăieşte într-o substanţă văzând substanţa din spate, trebuie s-o privim şi din faţă, în ceea ce priveşte acţiunea sa în organismul uman. Nu trebuie să facem doar chimie, ci şi antichimie. Şi doar din acţiunea simultană a chimiei şi antichimiei rezultă adevărata cunoaştere a naturii lucrurilor.

Vom mai vorbi mâine despre aceasta.

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

CONFERINŢA A TREIA

Dornach, 13 aprilie 1921

Obiectul însuşi al patologiei ar trebui să constea într-un studiu al acelor boli care arată cel mai bine influenţa patogenă a ceea ce numim corp astral. Acestea sunt bolile pe care trebuie să la observăm în spaţiul circumscris de cutia toracică. Este domeniul cel mai important pentru patologie şi, în acelaşi timp, cel mai dificil pentru a înţelege terapeutica. Aceasta este şi regiunea care s-a pretat cel mai bine, în ultimul timp, pentru a scoate în evidenţă insuficienţele artei medicale moderne, subliniate în conferinţa pe care cu foarte mare amabilitate a făcut-o dr. Scheidegger [Nota 5] în faţa medicilor care au asistat la primele din aceste cursuri. S-a văzut cum evoluţia mai recentă a medicinei a făcut să progreseze patologia, ajungând, totodată, la un anumit nihilism în terapeutică. Şi tocmai această expunere atât de importantă atrage atenţia asupra subiectului pe care îl vom studia astăzi mai îndeaproape.

La om, bolile regiunii în care circulă sângele sunt în multe privinţe foarte diferite de cele care afectează organele cefalice ale polului neuro-senzorial, foarte diferite şi de afecţiunile metabolice propriu-zise, deşi strâns legate de acestea. De fapt, tratamentul organizării cefalice trebuie să fie special, căci ea este permeabilă, aşa cum am văzut, etericului, astralului şi fiinţei Eului. Organele toracice nu mai sunt permeabile pentru eteric, ci doar pentru astral şi fiinţa Eului. Cooperarea corpului fizic şi a celui eteric este aici strânsă, şi realizează un ansamblu. În regiunea toracică nu domneşte o sumă de fenomene fizice, ci sinergia etericului şi a fizicului. Procesele toracice realizează, de fapt, un fel de trecere la starea vegetală, deşi acest fenomen rămâne foarte ascuns şi se află foarte modificat prin tot ceea ce, pe de altă parte, se leagă de el. Dar ceea ce se petrece în organele toracice este un proces vegetativ, care întâlneşte atunci, interferând, tot ceea ce vine din corpul astral şi din Eul uman. Acest lucru mai ales trebuie să-l reţinem.

Dar am mai spus deja că la om etiologiile îşi au sediul în astral. Astfel, regiunea toracică trebuie să furnizeze fără încetare ocazia pentru o influenţă în mod esenţial patogenă. Căci această regiune este aceea unde domneşte interacţiunea permanentă dintre ceea ce ne îmbolnăveşte şi ceea ce ne vindecă. În această regiune, starea normală nu poate fi stabilită decât printr-o mişcare pendulară. Forţele vii ale omului sănătos paralizează aici în permanenţă forţele patogene. Invers, excesului de sănătate, care ar antrena hipertrofia în eteric, i se opun forţele limitative ale astralului, al cărui exces ar exercita asupra corpului o influenţă prea puternică şi de-a dreptul patologică. Faptul interesant în această situaţie specială a organelor toracice constă în faptul că ea rezultă dintr-un ritm. Aici rezultă acest ritm, influenţat, pe de o parte, de tot ceea ce se petrece în cap, şi, pe de altă parte, de ansamblul fenomenelor metabolice. Astfel, vedem că în realitate cauza echilibrului acestui ritm, atât de necesar, se află în exteriorul toracelui. Putem spune că în această regiune nu există, în ultimă instanţă, decât efecte. Cauzele bolilor pe care trebuie să le tratăm nu se află în realitate în organele toracice înseşi. În epoca noastră, căile cunoaşterii umane s-au îndepărtat complet de evidenţa lucrurilor. Din această cauză, medicina a fost condusă pe nesimţite la eliminarea terapeuticii, ea nu mai are ce face cu terapeutica. Această situaţie a fost creată mai ales de Şcoala de la Viena, numită şcoala nihilistă. Ea susţinea că trebuie să rămânem la patologie şi că nu putem face terapeutică. Datorită acestei şcoli, într-un fel, genială, s-au realizat progrese importante în diagnosticarea afecţiunilor toracice. Dar aceasta este o cunoaştere prea puţin profitabilă, prin natura ei, căci noi trebuie să ţinem seama şi de celelalte părţi ale omului. De aceea, a cunoaşte doar ceea ce se petrece în sistemul respirator şi circulator al omului este prea puţin folositor, atâta vreme cât la aceasta nu se mai pot adăuga şi alte date. Evident, eu nu susţin că aceste cunoştinţe nu folosesc aproape la nimic. Dar cunoştinţele dobândite, de exemplu, cu ajutorul stetoscopului ş.a.m.d. nu pot fi cu adevărat utile decât dacă ţinem seama de întregul om şi dacă abordăm apoi dintr-un cu totul alt unghi informaţiile astfel obţinute. Căci rezultatele unui diagnostic de acest fel nu sunt, în fond, decât nişte fapte de interes ştiinţific. Vorbind despre aceste lucruri în funcţie de epocă, trebuie să folosim un limbaj cam radical. Dar în acest radicalism se ascunde tocmai ceea ce este adevărat în această problemă.

Bolile de acest fel, care afectează pieptul uman, au devenit foarte caracteristice în prezent, pentru că specialiştii au încercat să se slujească de ele pentru a deturna atenţia de la subiectul însuşi. Ei au încercat să polarizeze atenţia asupra unei noţiuni care nu este nevoie să rămână mistică, dar care este absolut mistică pentru materialismul modern. Tocmai referitor la aceste boli se vorbeşte atâta de "boli populare". Această noţiune face serviciul de debara, unde poţi arunca tot ce vrei să ignori în legătură cu datele care scapă, într-adevăr, artei medicale de astăzi. În legătură cu aceasta, eu amintesc mereu faptul interesant că Moritz Benedikt [Nota 6], medicul şi profesorul vienez, a avut într-o zi ideea, destul de ciudată pentru persoana sa, de a fi candidat la Consiliul Imperial. El se explica, spunând că tocmai convingerile sale medicale l-au impulsionat spre această decizie. El consulta atâţia bolnavi cărora, de fapt, nu le putea prescrie niciodată ceea ce trebuia, adică o îmbrăcăminte mai bună, o locuinţă mai bună, un aer de respirat mai bun ş.a.m.d. Pentru ei nu puteau fi realizate nişte condiţii decât prin intermediul acţiunii sociale. Astfel, ca medic, el avea datoria să participe la această acţiune. Vedeţi cum este deplasată problema. Dar la baza problemei se află ceea ce este atât de important pentru această parte a fiinţei umane. Căci şi în această problemă trebuie să ţinem seama de faptul că boala care se constituie în organizarea toracică a omului rezultă, în final, dintr-o interacţiune patologică dintre astral şi eteric. Atunci nu ne putem lipsi de modalităţile de cunoaştere care acceptă să se ridice la ceea ce este suprasensibil. Şi iată ce mai trebuie să adaug:

Procesul respirator, care se realizează între lumea exterioară şi lumea interioară, rămâne, de fapt, de neînţeles, dacă nu recurgem la înţelegerea astralului. Interacţiunea atât de specială dintre Oxigen şi Carbon este o interferenţă permanentă a astralului şi etericului. Dar vă rog să ţineţi seama de faptul că fiinţa umană îşi petrece o treime din existenţa sa în timpul somnului, când o mare parte din corpul său astral este ieşită din corpul eteric. Şi aici vedeţi influenţa semnificativă a astralului asupra sănătăţii omului. Căci, în mod evident, corpul astral rămâne prezent în om chiar în timpul somnului. Dar acum influenţa sa nu porneşte din cap, ci din restul organismului. În timpul somnului, astralul intră, deci, într-un joc pe care trebuie să-l moderăm în mod corect, tocmai atunci când astralul, căruia capul îi dă liberă trecere, se află în afara omului, în timp ce el doarme.

După cum vedeţi, cunoaşterea interferenţei dintre eteric şi astral în caz de sănătate, precum şi în patologia regiunii toracice, ne conduce în

mod absolut firesc spre un alt ritm care mai există la om. Este ritmul dintre veghe şi somn. Totuşi, aşa cum vom vedea, somnul, strâns întrepătruns, prin natura sa, cu procesul metabolic, interesează mai puţin organele toracice decât celelalte organe. Dacă aţi asistat deja la aceste conferinţe, vă veţi aminti de sindromul remarcabil ce rezultă din folosirea unor substanţe care au slujit data trecută unor experienţe. Căci dr. Scheidegger ne-a oferit la tablă demonstraţia lor concretă. Vă veţi aminti, de asemenea, de natura foarte complexă a acestui sindrom, compus din numeroase detalii care trebuie să fie reunite cu multă pricepere. Astfel, dificultatea apare de îndată ce trebuie să procedăm după cum urmează. Pentru a evalua corect un sindrom, trebuie să reunim, de exemplu, simptomele care se manifestă la polul superior al omului. Dacă amestecăm aici un simptom care, deşi se manifestă la polul superior, nu este, totuşi, în esenţă, decât un simptom metabolic deplasat spre partea de sus, atunci comitem din capul locului o greşeală în aprecierea sindromului. De unde rezultă eroare în aprecierea întregii boli. Aşadar, nu trebuie să pierdem din vedere dificultatea considerabilă de a reuni aşa cum trebuie părţile unui sindrom.

Pe de o parte, este adevărat că ne putem exersa pentru a putea avea o vedere de ansamblu corectă asupra detaliilor unui sindrom. Pe de altă parte, este sigur că natura ne oferă un ajutor de care este extraordinar de greu să ne folosim. Natura conţine în sine toate sindroamele respective. Aş spune că ea acţionează aşa cum procedăm noi atunci când rezumăm într-o formulă detaliile unui sindrom. Dar ea face ca pentru noi să fie foarte dificil să-i observăm modul de a proceda. Căci ea concentrează diferitele acte ale sindromului în fenomenele adormirii şi trezirii. Căci ceea ce se petrece la adormire şi trezire rezumă într-un mod genial, oricât de paradoxal ar părea, cele despre care este vorba, într-un sens sau altul. Desigur, medicul trebuie să se rezume la informaţiile ce i se dau, informaţii adesea imprecise, mai ales în cazurile cele mai dificile. În mod inevitabil, el este acela care observă cel mai puţin felul în care se petrece adormirea şi trezirea bolnavului. Iar ceea ce îi spune bolnavul în legătură cu aceasta, chiar dacă este în conformitate cu ceea ce i-a devenit lui conştient din aceste procese, este lucrul care contează cel mai puţin. Când există tulburări de adormire şi trezire, bolnavul spune, firește, despre aceasta nişte lucruri care sunt prezente în conştienţa lui, dar care sunt prea puţin exacte pentru a putea sluji de bază pentru o apreciere exactă a cazului. Aşadar, trebuie să ne folosim perspicacitatea faţă de cele spuse, pentru a discerne despre ce este, de fapt, vorba. Şi, dacă încercaţi să reflectaţi la aceasta, veţi vedea că aşa stau lucrurile. Înainte de toate, experienţa vă va permite să vedeţi corelaţia dintre corpul eteric şi corpul astral, atunci când veţi observa consecinţele pe care le au în fiinţa umană grijile, necazurile ş.a.m.d. Aici nu trebuie să ţinem seama doar de grijile şi necazurile din ultimele zile sau din ultima săptămână. Acestea contează cel mai puţin. Trebuie să ne gândim la cele mai vechi. Căci întotdeauna trebuie să se scurgă un anumit timp de la apariţia grijilor şi necazurilor până în momentul în care ele au devenit întru câtva organice, adică până când trec în funcţiunile organismului. Când grijile şi necazurile ating un anumit grad, ele vor reapărea întotdeauna mai târziu sub formă de anomalii funcţionale, tocmai în funcţiunile ritmice ale organelor. Ele merg până la a deregla organismului ritmic şi doar atunci ele pot avea repercusiuni asupra organismului metabolic ş.a.m.d. Trebuie să reţinem acest fapt fundamental. Dar, înainte de toate, oricât de neverosimil ar părea în ochii celor cu idei materialiste, ceea ce se răsfrânge, după un anumit timp, în special asupra organismului ritmic, este gândirea precipitată, care nu este conştientă de motivele sale, sărind de la un subiect la altul. Este vorba aici de un defect fundamental al gândirii contemporane, în care ideile se îmbrâncesc, se calcă pe picioare. Dar, dintr-un anumit punct de vedere, acest lucru este de o importanţă capitală. Pentru a înţelege anomaliile organismului ritmic al omului, în special pe acelea care au loc tocmai în organele toracice, nu trebuie să neglijăm fenomenele psihice. Pe de altă parte, mai putem include aici ceea ce face parte, întru câtva, din periferia acestui organism ritmic: ritmul hrănirii şi cel al eliminării. Căci numai ţinând seama de ritmurile hrănirii şi eliminării rezumăm întregul sistem ritmic.

Iată încă un fapt deosebit de important. Celălalt pol al fiinţei umane, sistemul metabolic, se răsfrânge şi el asupra sistemului ritmic. Şi poate vom înţelege mai bine această reacţie, dacă ştim că foamea şi setea sunt nişte fapte care se manifestă din capul locului şi foarte clar în sânul corpului astral. Căci experienţa foamei şi setei pe care omul o face de obicei este, firește, pentru el, un fenomen astral. Trebuie să ştim neapărat acest lucru. Căci fiinţa umană nu ştie nimic despre fenomenele în legătură cu care nu are o experienţă astrală. Experienţele eterice se produc la o asemenea adâncime sub nivelul conştienţei, încât omul nu ştie nimic despre ele. Aşadar, îmi veţi permite să vă spun că de obicei foamea şi setea sunt experienţe astrale. Dar ele încetează să mai fie nişte experienţe astrale de îndată ce sunt încredinţate experienţelor care se fac în timpul somnului. Dar, prin aceasta, ele nu depind mai puţin de corpul astral, care acţionează şi în somn, de jos în sus. Dacă, aşadar, ceea ce emană din corpul astral sub formă de foame şi sete acţionează în mod permanent, această acţiune se răsfrânge asupra sistemului ritmic în sens patologic şi îl îmbolnăveşte. Desigur, nu este vorba de foamea şi setea de care am suferit astăzi şi după care am dormit. Ar fi greşit să vedem astfel lucrurile. Nu este nimic grav dacă ne culcăm uneori, şi chiar un anumit timp, flămânzi. Ceea ce este grav este dacă foamea şi setea sunt obişnuite, mai ales atunci când ele rezultă dintr-o dezordine metabolică şi când, din această cauză, restul organismului nu este nutrit cum trebuie. Găsim cu adevărat sechelele foamei şi setei la baza perturbărilor din organismul respirator şi circulator.

Apoi, făcând abstracţie de aceste influenţe asupra organelor toracice, mai avem, ca o a treia influenţă, doar influenţa lumii exterioare. Căci omul este legat de lumea exterioară prin respiraţie, şi prin influenţele lumii exterioare care se exercită în el. Aşadar, ne aflăm, în prezenţa faptului extrem de ciudat că în spaţiul circumscris de cutia toracică şi, în parte, de cavitatea abdominală, în măsura în care aici se propagă ritmul, nu există decât procese ale polului superior al omului, cele ale polului său inferior şi cele ale lumii exterioare. Astfel încât cunoaşterea mai exactă a acestui traiect al fiinţei umane ne face să conchidem că este vorba de nişte efecte localizate în acest sistem şi că nu acesta este locul unde putem remedia nişte cauze pe care trebuie să le căutăm în altă parte, ca să le tratăm aşa cum se cuvine. De aceea, este clar că acest domeniu al fiinţei umane este cu adevărat acela unde putem studia foarte bine patologia. Dar, încurajaţi de acest studiu, trebuie să ne extindem cercetările asupra altor teritorii. Ele fac parte din domeniul respectiv şi de acolo trebuie să trecem la alte sectoare.

Ei bine, noi suntem foarte surprinşi de faptul că etiologiile sunt cel mai adesea exterioare omului. În virtutea interacţiunii dintre Oxigen şi Carbon, influenţa astrală, care este esenţială pentru acest sistem al fiinţei umane, provine, de fapt, din exteriorul organismului. Aşadar, este vorba să căutăm legăturile acestui sistem cu lumea exterioară. Şi iată ce descoperă ştiinţa spirituală: Pământul este supus şi el interacţiunii dintre ceea ce se petrece sub suprafaţa lui (şi aici trebuie să considerăm şi acţiunea apei în rândul fenomenelor terestre) şi ceea ce se petrece deasupra suprafeţei sale. În fond, există un proces corelativ, încă de nepătruns pentru ştiinţa oficială de astăzi, între Pământ şi mediul său ambiant. Iar acest proces prezintă nişte aspecte foarte interesante. Putem studia acest fenomen corelativ comparând nişte sectoare ale existenţei Pământeşti în care relaţia dintre mediul extraterestru şi mediul terestru este foarte strânsă, în care multe influenţe extraterestre se exercită asupra fenomenelor din centrul Pământului.

Aceasta este situaţia în ţările tropicale. Condiţiile speciale constau, la drept vorbind, în faptul că există o interacţiune intimă între ceea ce este în exteriorul Pământului, aerul, lumina şi căldura extrapământească, şi ceea ce se află în interiorul Pământului însuşi. Mai mult, nu este o întâmplare faptul că noi trebuie să căutăm un anumit pol al acţiunilor pământeşti electromagnetice în zona tropicală.

Ca să mă exprim printr-o comparaţie, aş spune că în zona tropicală Pământul absoarbe cel mai mult influenţele exterioare Pământului. Şi ceea ce face el apoi cu aceasta reapare acum ca vegetaţie. La poli, acesta nu absoarbe decât puţin influenţele exterioare Pământului. El le opune rezistenţă, el le respinge în mod clar. Dacă pot spune astfel, în ţările tropicale, văzut din afară, Pământul străluceşte cel mai puţin, acolo el reflectă cel mai puţin, iar absorbţia este cea mai puternică. La poli, el străluceşte cel mai tare. Aici, respingerea influenţelor exterioare Pământului este cea mai puternică. Aici, strălucirea lui este cea mai puternică.

Acesta este un fapt de o importanţă capitală, căci, dacă admitem un fenomen de acest fel, cunoaştem în primul rând acţiunea foarte puternică în regiunile tropicale a unei legături intime dintre eticul pământesc şi astralul extrapământesc, în timp ce polii resping, într-un fel, astralul. Această observaţie poate fi foarte rodnică pentru cercetarea noastră. Căci studiul aprofundat al acestor legături ne-ar face să descoperim următoarele. Să presupunem, de exemplu, că avem un bolnav pe care îl situăm în nişte condiţii în care influenţa luminii este excesivă, în care aerul este impregnat de lumină, în care el este scăldat în lumină. Într-un anumit fel, putem spune că, situând bolnavul într-o regiune din care este înlăturată influenţa pământească pe care acea regiune ar putea-o avea asupra lui, noi expunem pacientul influenţei extrapământeşti. Căci în conţinutul puternic de lumină solară rămâne, de fapt, ceea ce Pământul nu foloseşte, deci, ceea ce el respinge. Pacientul intră atunci în zona de influenţă extrapământească. Dacă situăm un bolnav, pur şi simplu, în aerul însorit, atunci acţionăm înainte de toate asupra organismului său ritmic. Şi facem aceasta combătând în mod direct tulburările metabolice prin autoreglarea sistemului ritmic, ca urmare a expunerii la lumină.

Această relaţie ne-ar face să înţelegem motivul pentru care sunt eficace curele de soare şi lumină. O cură de acest fel va fi indicată în mod special pentru cei care sunt foarte expuşi la bolile parazitare. Nu este deloc necesar pentru aceasta să fii un partizan al teoriei microbiene. Trebuie să ştii mai curând că prezenţa paraziţilor revelează o cauză mai profundă a înmulţirii şi supravieţuirii bacililor în organism. Aceste microorganisme nu sunt niciodată adevăraţii agenţi ai bolilor, ci ei sunt întotdeauna doar indicatorii cauzelor patologice, care se află în bolnavul însuşi. De aceea, cercetările bacteriologice sunt importante, însă doar ca bază a cunoaşterii. Cauzele organice propriu-zise se află în bolnavul însuşi. Le combatem prin tot ceea ce se revarsă din Universul extrapământesc spre Pământ şi-l înconjoară fără a fi absorbit de acesta. Există un exces, un supra-soare, o supra-lumină ş.a.m.d. Aşadar, vom avea nişte rezultate favorabile în acest sens acolo unde nu există doar creştere vegetală pe Pământ, ci acolo unde Pământul începe să strălucească, acolo unde conţine, deci, lumină în exces faţă de nevoile creşterii vegetale.

Şi iată încă un procedeu foarte eficace în această privinţă. Dacă avem un bolnav pe care iregularitatea organismului său circulator îl expune în mod special la paraziţi, va fi bine, în deplină cunoştinţă de cauză şi ţinând seama şi de alte date, să-l putem face, drept urmare a acestor reflecţii, să-şi schimbe modul de viaţă. El trebuie să se ducă într-o zonă situată deasupra nivelului mării şi să practice ceea ce am putea numi o cură de altitudine. Chiar şi în această indicaţie trebuie să căutăm binefacerile acestei cure. Desigur, în alte cazuri, această cură poate fi nocivă, aşa cum am spus ieri, tot ceea ce este folositor într-un caz poate fi dăunător într-altul. Mai trebuie să reţinem încă ceva. Nu trebuie să uităm că, în anumite situaţii, ne aflăm în prezenţa unor fenomene despre care am spus că, în fond, noi le provocăm în mod artificial. Ele cer ca noi să le apreciem corect, înainte de a expune oamenii la ele. Am spus că sunt provocate în mod artificial, deoarece noi nu consumăm, pur şi simplu, ca atare, roadele naturii, noi le supunem coacerii. Mergem chiar până acolo încât le preparăm, pentru a fi consumate de organismul uman, arzându-le mai întâi, pentru a folosi apoi, de exemplu, cenuşa lor. Coacerea şi carbonizarea sustrag materiile astfel tratate raporturilor lor pământeşti. Administrând, deci, nişte produse pe care le coacem sau le carbonizăm, declanşăm în fiinţa umană o acţiune analoagă celei pe care o are lumina solară intensificată sau clima de altitudine. Trebuie să înfăţişăm, de asemenea, cazul unui bolnav căruia trebuie să-i schimbăm regimul pentru a-i administra apoi un anumit medicament. Bolnavul are un sistem ritmic dereglat. În deplină cunoştinţă de cauză, noi trebuie să avem grijă să-i administrăm un produs de incinerare, în special de origine vegetală. Căci în orice incinerare a unor produse vegetale noi supralicităm produsul vegetal obişnuit. Îl prelungim printr-un procedeu extrapământesc, şi anume incinerarea.

Şi apoi, mai este ceva foarte important, un proces pământesc sau o sumă de procese de acest fel, strâns legate de ceea ce trebuie să calificăm drept pământesc, sau extrapământesc. Este ceea ce se petrece în ingredientele electricităţii şi ale magnetismului. Electricitatea şi magnetismul aparţin unui domeniu al cărui studiu în raport cu omul bolnav ar mai trebui să fie aprofundat. Acesta este, de asemenea, şi domeniul cel mai anevoios. Şi iată de ce: dacă vă reprezentaţi suprafaţa Pământului în mod schematic (vezi schiţa), aici este interiorul, aici este exteriorul. Apoi, ceea ce constă în electricitate şi magnetism este în strânsă legătură cu ceea ce aparţine, propriu-zis, elementului pământesc. Dvs. ştiţi bine că electricitatea se propagă de la o priză de pământ la o alta, de la un telegraf morse la un altul. Există întotdeauna un singur fir de legătură şi cercul se închide sub pământ. Aici avem de-a face cu un câmp electric pe care Pământul şi l-a însuşit deja. Putem spune că, în fond, ceea ce se ascunde în dosul electricităţii şi magnetismului este extra- şi intra-pământesc (galben). Dar, de fapt, Pământul îşi însuşeşte electricitatea şi conţine în sine (albastru) nişte acţiuni, în realitate, extra-pământeşti. Efectele electrice şi magnetice pot fi reţinute, de asemenea, şi la periferia Pământului (roşu), fără a fi acaparate de acesta. Toate aceste acţiuni electrice şi magnetice le avem în câmpurile noastre electrice şi magnetice.

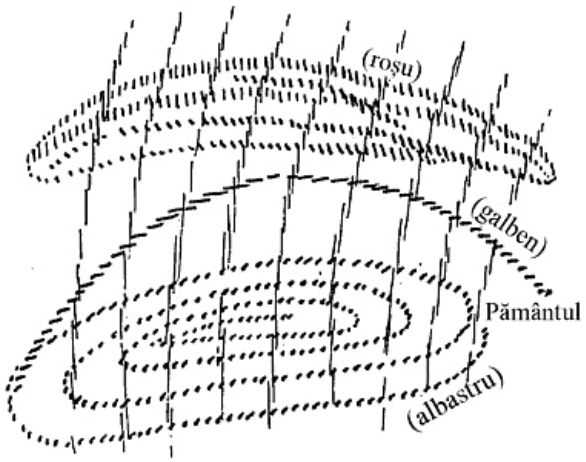

Planşa 3

[măreşte imaginea]

A magnetiza fierul înseamnă a face din magnet un mic hoţ în raport cu Pământul. Îi dăm mijlocul de a fura Pământului, înainte de orice absorbţie, ceea ce Pământul vrea să primească din Univers. Deci, noi facem din magnet un mic hoţ. El acaparează proprietăţile pe care Pământul ar vrea să le aibă, dar, pentru a le păstra, magnetul dispune în sine însuşi de forţele necesare. Întreaga suprafaţă de câmpuri electrice şi magnetice pe care le avem în jur, pe care le avem pe Pământ, noi am răpit-o Pământului în folosul oamenilor. Astfel, noi facem ca şi natura să fure, deoarece reţinem la suprafaţa globului influxurile extrapământeşti. Aşadar, avem aici o calitate foarte extrapământească, pe care nu fără viclenie noi o reţinem la suprafaţa globului şi pe care, totuşi, Pământul ar dori, din toate puterile s-o absoarbă, pentru a o face să acţioneze din interior spre afară. Dar noi avem grijă să nu se întâmple aşa, avem grijă ca acţiunea centrifugă să nu poată avea loc. Noi o reţinem, şi de aceea trebuie să găsim în câmpurile electrice şi magnetice nişte mijloace speciale pentru a combate nişte fenomene aritmice la om. Ar trebui să punem la punct o terapie a sistemului ritmic al omului, specializată, de exemplu, pentru aritmiile importante sau

pentru alte perturbări mai importante sau mai slabe, de preferinţă. Ar fi vorba de a plasa la o distanţă variabilă, care trebuie determinată în mod empiric, un magnet puternic. Nu ar trebui să-l aplicăm direct, ci să-l situăm în apropierea organismului uman. Cum am spus, alegerea distanţei este un fapt ce trebuie căutat prin experimentări. Aş vrea să vă mai spun cum ar putea fi folosite aici cel mai bine rezultatele cucerite până acum de ştiinţe. Nu se pune atât problema de a vă informa despre un lucru interesant, căci el nu este încă foarte actual pentru ştiinţa oficială, cât aceea de a vă atrage atenţia asupra unui subiect de unde poate fi stăpânit un ansamblu de idei foarte diferit.

Tocmai profesorul Benedikt, pe care l-am amintit deja, a făcut nişte experimente foarte interesante în camera obscură, asupra radiaţiilor aurice ale fiinţei umane. Nu există legături, decât, cel mult, indirecte, cu ceea ce am descris eu, de exemplu, în ***Teosofie*** [Nota 7], unde este vorba de nişte radiaţie de natură superioară, perceptibile doar la nivel suprasensibil. Dar între această radiaţie superioară şi radiaţia mai grosieră, care se vede şi cu ochiul liber, se află o zonă ce poate fi percepută în camera obscură. Iar profesorul Benedikt a făcut o descriere interesantă a experienţelor sale din camera obscură. El s-a slujit mai ales de persoane sensibile la bagheta care detectează izvoarele, deci, nişte persoane în prezenţa cărora această baghetă se curbează într-un fel specific. De aceste persoane se slujea profesorul Benedikt pentru a studia radiaţia lor aurică. Şi iată ce a rezultat de aici în acest domeniu: Moritz Benedikt descrie nişte rezultate extrem de interesante, căci radiaţia este complet diferită la persoanele sensibile la bagheta detectoare de izvoare faţă de aceea a celorlalte persoane. Radiaţia este diferită la stânga şi la dreapta; este foarte diferită, de asemenea, la cap. Aşadar, au început să fie văzute radiaţiile din om şi cu ajutorul unor demonstraţii fizice, deşi întâlnind încă mult scepticism. Dar noi trebuie să vedem că aici este vorba doar de radiaţia inferioară, care ţine de organizarea fizică. Aceste procedee nu pătrund încă în domeniul suprasensibil, cum, din comoditate, ar vrea unii să pretindă. Dar, pe de altă parte, aici avem începutul unei realizări terapeutice. Trebuie să studiem, într-adevăr, ce se întâmplă, de fapt, atunci când situăm un magnet foarte puternic pe spatele unui om atins, de exemplu, de începutul a ceea ce se numeşte tuberculoză. Îl expunem atunci pe acest bolnav radiaţiilor unui câmp magnetic al cărui efect îl putem fortifica, acţionând când de sus în jos, când de jos în sus, ţinând magnetul pe orizontală. În acest fel, întregul organism toracic este traversat, puţin câte puţin, de câmpul magnetic. Dar, în timp ce folosim acest câmp magnetic, nu este absolut deloc nevoie să folosim în acelaşi timp şi un câmp de lumină. Acesta doar ar deranja. Aşadar, putem situa un asemenea bolnav în camera obscură pentru a observa că, într-adevăr, se produc imediat nişte radiaţii foarte clare la vârful degetelor sale. Dacă am procedat, aşadar, în aşa fel încât pe spatele bolnavului plasat în camera obscură am aplicat un magnet puternic şi am observat apoi la vârful degetelor sale nişte radiaţii discrete în formă de con cu vârful în afară, avem atunci dovada că bolnavul a fost traversat cu adevărat de un câmp magnetic. În acest fel, vor apărea nişte rezultate variate şi extrem de interesante tocmai prin utilizarea câmpului magnetic în lupta împotriva manifestărilor tuberculozei, de exemplu.

Iată nişte fenomene care ne arată, totodată, cât de mult trebuie să luăm în serios faptele menţionate prin fraza referitoare la toracele uman care nu este, în fond, decât sediul unor efecte. Aceasta înseamnă să spunem că acţiunea noastră terapeutică trebuie să se adreseze anturajului, că noi trebuie să folosim un mijloc aparţinând lumii exterioare omului. Acesta este cazul cu lumina, care conţine influenţele climatice pentru bolnavul transplantat la altitudine. Acesta este cazul şi cu ceea ce am putea considera a fi câmpul magnetic. Şi este, de asemenea, cazul câmpului electric, dar trebuie să ţinem seama de modul de aplicare a câmpului electric. Căci nu este acelaşi lucru dacă aplicăm bolnavului polii electrici şi facem să treacă prin fiinţa umană curentul, sau dacă suscităm un câmp electric şi plasăm bolnavul în acest câmp electric fără a face să treacă prin trupul său curentul. Şi aici, experienţele care trebuie să fie realizate sunt extrem de semnificative. Uneori, pentru a obţine nişte rezultate bune, este suficient să facem să treacă prin bolnav curentul, să-l legăm de poli. Dar atunci efectul se limitează la influenţa sistemului metabolic asupra sistemului ritmic. Este ceea ce se petrece atunci când facem în aşa fel încât curenţii electrici să meargă de la un pol la celălalt trecând prin omul însuşi, pe care-l inserăm întru câtva în linia ce leagă cei doi poli. Dimpotrivă, situându-l într-un câmp electric, vom observa că radiaţiile produse în camera obscură se află întru câtva pe toate reliefurile colţuroase, la degetele de la picioare, la degetele mâinilor ş.a.m.d. Şi vom observa că în acest moment putem acţiona în mod terapeutic şi asupra bolnavilor care au, în ciuda unei digestii bine reglementate ş.a.m.d., simptomele a ceea ce se numeşte tuberculoză. În cazul acestora, cel mai adesea aceasta va fi soluţia, deci, în cazul bolilor care apar, în mod efectiv, pe acest tărâm.

Astăzi ne-am ocupat mai ales de mediu. Am atras atenţia asupra faptului că natura rezumă, în fenomenul adormirii şi trezirii, ceea ce se etalează în sindrom. Şi din acest punct voi porni mâine, pentru a vedea, în primul rând, semnificaţia importantă pentru diagnostic a momentului adormirii şi trezirii. Dar voi studia, totodată, cum putem observa, într-adevăr, ce vrea să ne indice natura, prin fenomenul trezirii şi adormirii, şi cum trebuie să folosim apoi rezultatele acestei observaţii, în măsura în care cunoaştem principiul după care să ne conducem observaţia asupra sindroamelor noastre. În special în aceasta constă sursa unor indicaţii importante referitoare la alte moduri de tratament de care putem face să beneficieze terapeutica afecţiunilor cronice şi acute.

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

CONFERINŢA A PATRA

Dornach, 14 aprilie 1921

Ieri v-am spus că anumite sindroame se rezumă în fenomenele adormirii şi trezirii. Este important să studiem, înainte de toate, simptomele care se rezumă în fenomenul adormirii. Trebuie să spunem, pe această temă, printr-o formulă pe care dvs. o cunoaşteţi bine, că dificultatea de a adormi ne face să ne gândim la fixarea excesivă a corpului astral de organismul eteric şi fizic, şi mai ales de cel eteric. Această tendinţă a corpului astral de a se agăţa este evidentă pentru cercetătorul de ştiinţă spirituală. El vede că în acest caz organele fizice şi celelalte continuă, pur şi simplu, să funcţioneze ca în starea de veghe, în timp ce la omul normal activitatea lor este în acest moment în mod clar atenuată.

Se poate întâmpla, firește, ceea ce v-am spus ieri, şi anume că nu obţinem niciodată informaţii suficiente în legătură cu dificultatea de a adormi. De asemenea, este necesar să obţinem o vedere de ansamblu a fenomenelor ce însoţesc starea de veghe concomitente cu tulburările de adormire. Trebuie să spunem în legătură cu aceasta că orice tendinţă spre o funcţionare involuntară a organismului poate face parte din tulburările de adormire. Orice contracţie involuntară a buzelor, orice clipire din ochi involuntară, mişcările excesive ale degetelor ş.a.m.d., adică tot atâtea fenomene fără legătură cu viaţa interioară, pe scurt, nervozitatea, iată nişte simptome din starea de veghe concomitente cu adormirea dificilă. Bineînţeles, aceste simptome nu se observă decât atunci când sunt foarte evidente. Când se produce nervozitatea în legătură cu organele interne, este vorba de a ne forma ochiul pentru a observa relaţia dintre anumite simptome. Pe această temă aş dori să arăt, de exemplu, că la nişte bolnave atinse de cloroză putem auzi anumite zgomote în arterele de la gât. Aceste zgomote, numite cândva suflu de călugăriţă (acum nu mai trebuie să le numim aşa), se observă la oricine. Este suficient să întoarcem brusc capul, să desfăşurăm, deci, multă astralitate, care se produce întotdeauna când un gest, de obicei voluntar, se produce în mod involuntar. Astralitatea este, deci, prea solicitată, folosită în mod excesiv, este prea presată spre un organ, atunci când un gest de obicei voluntar, deci, dependent de Eu, este executat în mod involuntar, când este însoţit de nervozitate. Nişte observaţii indirecte de acest fel pot atrage atenţia asupra nervozităţii organelor interne.

Dar trebuie să spunem că în tulburările de adormire există întotdeauna o dereglare care se sustrage intervenţiei indirecte din exterior, o dereglare care e departe de tot ceea ce am spus ieri, de exemplu, despre câmpul magnetic şi electric. Ceea ce corespunde tulburărilor de adormire este destul de departe de aceste lucruri. Trebuie să recurgem atunci la medicamente. Dacă suntem în prezenţa unui sindrom ce realizează tabloul tulburărilor de adormire, este bine să recurgem la medicamente. Trebuie să le alegem dintre vegetale în special pe acelea pe care trebuie să le tratăm în prealabil prin coacere, incinerare ş.a.m.d., pentru a suscita mai întâi nişte procese. În cazul unor tulburări de adormire în care este vorba de nişte boli interne ale toracelui, remediile pe care trebuie să le preparăm prin decocţia de rădăcini şi prin incinerare şi carbonizare vor juca un rol important, deoarece ne aflăm întotdeauna în prezenţa unei fixări patologice a corpului astral de organe. Forţele care mai rămân în decocţiile de rădăcini şi în cenuşile vegetale trebuie să joace aici un rol deosebit de important. În schimb, tot ceea ce am menţionat ieri va juca un rol important în tulburările de trezire.

Tulburările de trezire ne conduc întotdeauna spre o tulburare a intervenţiei corpului astral în organe. Această deficienţă are o altă semnificaţie în caz de maladie toracică decât în caz de maladie generală. În ultima dintre eventualităţi, trebuie să încercăm să facem să intre în organism întregul corp astral. Atunci trebuie să ţinem seama de tot ceea ce am spus acum câteva zile referitor la efectele Arsenicului. Acestea se produc atunci când tratăm corpul astral impregnat deja de Eu. Pentru a influenţa doar corpul astral, este foarte important să ne folosim de faptele menţionate ieri. Tulburările de trezire vor fi însoţite întotdeauna de ceea ce se poate numi obnubilare, de o stare de conştienţă întru câtva confuză. Ca simptome concomitente tulburărilor de trezire, trebuie să reţinem mai ales nişte manifestări psihice. Astfel, pentru persoanele ale căror organe toracice sunt afectate şi care prezintă totodată nişte simptome psihice de acest fel, este important să-şi caute vindecarea prin câmpul magnetic şi electric. Iată o observaţie referitoare la întrebarea ce mi s-a pus ieri despre deosebirea dintre tratamentul cu curent continuu şi tratamentul cu curent alternativ: este preferabil să ne folosim de curentul alternativ în cazul persoanelor fragile, când este clar că tulburările lor rezultă mai mult dintr-o insuficienţă legată de nutriţie sau dintr-o perturbare de acest fel, adică atunci când aceste tulburări îşi au originea în ceea ce aş numi partea inferioară a omului median. Curentul continuu este indicat mai curând dacă tulburările provin de la polul superior. Dar trebuie să arătăm că deosebirea nu este prea mare şi că nu putem comite o greşeală foarte gravă aplicând un curent sau altul într-un anumit caz.

Veţi fi tras, aşadar, concluzia că tocmai în acest domeniu al igienei şi al patologiei găsim repere importante pentru dietetică în general. Trebuie să spun că există o trecere subtilă, care merge de la acţiunile dinamice şi exogene până la acţiunile care nu rezultă decât din asimilarea unor substanţe vegetale supuse mai înainte unor modificări provocate prin felul în care omul le prepară. Cum noi studiem acum regiunea în care totul se bazează pe ritm, pe funcţionarea ritmică din organismul uman, veţi înţelege că trebuie să recomandăm insistent ca ideile în privinţa omului sănătos sau bolnav să fie lipsite de orice fanatism. În arta medicală nu ar trebui să existe fanatism. În legătură cu fanatismul care apare, de exemplu, în vegetarianism, care face din hrana crudă, niciodată preparată prin foc, regula unei dietetici fanatice, trebuie să reţinem acest lucru: această dietetică constă în a refuza prepararea prin foc a vegetalelor, mai ales a părţilor lor inferioare din zona rădăcinii. Ea are nişte consecinţe foarte precise asupra întregului organism uman, şi anume, se acţionează în mod lent împotriva sănătăţii sistemului respirator. Bineînţeles, această acţiune ruinătoare poate trece mult timp neobservată, căci organismul uman nu poate fi distrus atât de uşor. Dar, cu timpul, vegetarianismul fanatic va sfârşi prin a duce la o bradypnee caracteristică sau la o altă stare de acest fel.

Desigur, s-ar putea pretinde că s-au obţinut nişte rezultate excelente prin intermediul unui regim cu fructe. Trebuie să spunem că fructele nu sunt ca rădăcinile. Căci ele au fost puternic expuse la soare, care deja le-a preparat. În acest fel s-a realizat un proces extrapământesc, care se apropie net de coacere, când folosim forţele vii conţinute în fructe. Astfel că noi facem mult mai puţin rău anumitor bolnavi dacă le

oferim mai degrabă fructe proaspete decât rădăcini crude. Aşadar, nu trebuie să fim fanatici nici într-un sens, nici în celălalt, ci trebuie să acţionăm cu discernământ, după caz. S-ar putea să ajungem să ne spunem: iată un bolnav la care, în mod evident, dereglarea sistemului toracic este cauzată de circulaţie, nu de ritmul respirator, şi o putem chiar dovedi. Vom fi obligaţi atunci să facem apel la interferenţa dintre funcţia digestivă şi funcţia circulatorie. Şi astfel, vom putea suplini în mod corect deficienţa printr-un regim de fructe crude. Acesta este potrivit în acest caz. De data aceasta, vegetarianismul pe bază de fructe este absolut indicat. Un tratament de acest fel va fi fără rezultat la un bolnav ale cărui tulburări ale funcţiei toracice sunt de origine respiratorie. Poate va fi chiar dăunător pentru el, şi va trebui să alegem un regim pe bază de rădăcini fierte. Fragilitatea acestui sistem dietetic arată că, în cazul unui regim sau altul, fanatismul este nefast.

Dar noi nu putem înţelege pe deplin acest sistem, şi vom reveni la el în acest sens, fără a observa mai înainte un fapt precis. El se leagă, aş zice, de prima parte a studiului nostru. Acesta începe, mai curând, cu patologia terapeutică, în timp ce continuarea trebuie să fie consacrată terapiei patologice. Există în organismul uman un proces, adesea sustras complet observaţiei exterioare, astfel încât el trece neobservat, în defavoarea sănătăţii omului.

Mă refer la conferinţele [Nota 8] de ordin general în care am vorbit despre lingvistică. Acesta este un subiect pe care nu l-am putut trata o dată cu problemele de ştiinţe ale naturii, deşi el ar fi fost şi acolo la locul său. Eu am vorbit, aşadar, despre nişte procese speciale. Ele se descarcă pornind din organism spre exterior în momentul pubertăţii. Ele se descarcă spre interior de la naştere până la apariţia cele-i de-a doua dentiţii. Este perioada când fiinţa umană învaţă să vorbească. Aceste procese se petrec între corpul astral şi corpul eteric şi, de asemenea, corpul fizic. Am spus că aceste procese se află la baza procesului de învăţare a vorbirii şi a tuturor schimbărilor din organism care se leagă de această învăţare. Sunt nişte procese pe care ar trebui să le observăm cu grijă la copil. Deprinderea vorbirii la copil merge întotdeauna împreună cu o modificare a restului organismului. Şi, după cum am spus, trebuie să observăm, de asemenea, modificările pe care le constatăm mergând înapoi spre momentul naşterii, adică de la schimbarea radicală care este apariţia celei de-a doua dentiţii până în momentul când copilul începe să vorbească. Mai există, totuşi, o schimbare, nu mai puţin importantă, dar care se realizează mai curând spre interior. Ea nu se semnalează în afară, aşa cum este cazul, de exemplu, cu a doua dentiţie, sau cu deprinderea vorbirii, pe care oricine le poate observa. În timp ce aceste procese se exteriorizează, există o schimbare aproape mai importantă, în ceea ce priveşte sănătatea şi boala omului, decât procesele menţionate. Acestea sunt evidente şi duc la multe măsuri pedagogice luate din instinct. Importanţa acestui alt proces este cu mult mai mare şi fenomenul se desfăşoară între apariţia celei de-a doua dentiţii şi pubertate. El se petrece exact la mijlocul acestei perioade şi ţine de naşterea interioară a Eului însuşi. În fond, aşa cum am mai explicat cu alte ocazii, naşterea Eului nu are loc, într-un mod pe care l-aş numi pe deplin exoteric, decât la 20 de ani. Dar aici naşterea este absolut interioară, aşa cum este aceea a corpului astral în vorbire. Acest proces îşi are punctul culminant între 9 şi 10 ani.

Iată la ceea ce trebuie să ne gândim acum. Nu se ţine seama aproape deloc de constituţia umană în raport cu Eul. Locuind organismul, Eul exercită în el o acţiune foarte specială. Toate celelalte componente ale omului sunt, în fond, strâns legate de organizarea sa internă. Este mai ales cazul elementului constitutiv fizic, şi aceasta din motive bine întemeiate (vom reveni la aceasta). Este şi cazul eteericului şi, de asemenea, al astralului, care este în relaţie cu mediul exterior al omului doar prin intermediul Oxigenului. În somn, Eul ia cu sine aproape numai corpul astral. Afinitatea acestuia din urmă este foarte mare pentru corpul fizic şi mai ales pentru corpul eteric. Dar cu Eul lucrurile nu stau aşa. Relaţia sa, în special cea cu lumea exterioară, ilustrează foarte bine deosebirea fundamentală dintre om şi animal. Nutriţia ne aduce nişte substanţe care provin din lumea exterioară. În cadrul organismului, noi trebuie să le transformăm. Care este agentul acestei transformări, de altfel, radicale? Autorul acesteia este Eul. Doar Eul este capabil să-şi întindă, ca să spunem aşa, antenele până în străfundul forţelor substanţei exterioare. Adică, o substanţă exterioară posedă anumite forţe, care trebuie să fie descompunse dacă este nevoie ca în organism ele să fie recombinate (Planşa 4). Corpurile eteric şi astral fac un fel de ocol în jurul acestor substanţe, nu au puterea de a pătrunde în ele, rămân la periferie. Doar Eul este cu adevărat în măsură să intre până în adâncul acestor substanţe şi să le pătrundă. Astfel, dacă introducem în organism o substanţă nutritivă, ea se instalează la început aici. Dar Eul, omniprezent în organism, intră oarecum din plin în această substanţă. Urmează interacţiunea dintre Eu şi forţele interne ale alimentului. În aceasta există o încălcare reciprocă a graniţei ▌din partea lumii exterioare, pe plan chimic şi fizic, şi din partea mediului intern al organismului, pe plan antichimic şi antifizic. Iată esenţialul!

Ei bine, la copil, până în momentul apariţiei celei de a doua dentiţii, această intervenţie în natura intimă a substanţelor este comandată, de fapt, pornind din cap. La naştere, copilul este deja înzestrat, prin dezvoltarea embrionară, cu nişte forţe care se exercită pornind din cap, active în asimilarea centrală a substanţelor. Dar, în perioada care merge de la schimbarea dinţilor până la pubertate şi care îşi are punctul culminant la 9-10 ani, intervenţiei Eului pornind din polul inferior trebuie să-i răspundă, aşa cum am spus, ceea ce vine de la polul superior. La copil, Eul este întotdeauna activ pornind de la polul superior şi tot Eul asimilează substanţele, până în perioada pe care am caracterizat-o. Vorbesc, desigur, despre instrumentele Eului. Eul este, de fapt, o unitate. Dar instrumentele Eului, polaritatea Eului, Eul angajat la polul superior şi cel angajat la polul inferior, nu se echilibrează decât treptat, aşa cum am arătat. Eul trebuie să se insereze mai întâi în organism, aşa cum este cazul cu corpul astral în deprinderea cuvântului.

Observaţi acum, cu ajutorul acestor date, toate fenomenele care apar la copil în jurul vârstei de 8-9 ani, până spre 12-13 ani. Este vorba tocmai despre simptomele a căror observare este atât de importantă în timpul ciclului elementar. Din acest punct de vedere, aceste simptome apar ca semnul unei căutări a organismului uman. Această căutare constă în căutarea unui echilibru, a unei armonii, care trebuie să fie realizată în decursul existenţei între substanţele absorbite din exterior şi organismul interior. Studiaţi cu grijă ceea ce se petrece când, în această perioadă, capul nu absoarbe forţele interne ale substanţelor, când el refuză să o facă, şi când, în cele din urmă, pe la 9-10-11 ani, copilul se plânge de dureri de cap. Observaţi atunci semnele concomitente. Ele apar sub formă de tulburări metabolice, tulburări relativ periferice, cum sunt cele ale secreţiei gastrice ş.a.m.d. Observaţi toate acestea şi veţi vedea nişte copii care suferă tot timpul, bolnavi din cauza acestei adaptări insuficiente a Eului de jos cu cel de sus. Dacă observaţi cu multă grijă aceste tulburări, ajungeţi să vedeţi că, de regulă, aşa stau lucrurile. Ele scad după pubertate, atunci când corpul astral a realizat, în fine, echilibrul pe care Eul nu reuşeşte să-l stabilească singur. Aceste fenomene scad treptat între 14-15 ani. Tocmai acum copiii care au fost bolnăvicioşi între perioada schimbării dinţilor şi pubertate pot ajunge la o sănătate extraordinară. Aceasta este o observaţie foarte instructivă. Veţi vedea foarte adesea cum nişte copii plăpânzi devin mai târziu fiinţe foarte sănătoase, după ce au fost trataţi cu atenţie în ceea ce priveşte tulburările lor digestive, digestia lor dereglată. Este important ca terapeutica să fie atentă la prescripţiile dietetice. Din această direcţie putem obţine nişte rezultate minunate, dacă părinţii sau educatorii copiilor mereu bolnăvicioşi, după cum am arătat, nu încearcă să se facă utili îndopându-i pe copii cu tot felul de mâncăruri, insistând tot timpul ca ei să mănânce. Dacă procedăm în acest fel, agravăm întreaga situaţie. Trebuie să încercăm mai curând să aflăm ce anume digeră copilul cel mai bine, ce-i merge cel mai bine şi să-i dăm respectivul aliment, repartizându-l pe mai multe mese. De acest lucru trebuie să avem grijă, şi vom face mult bine acestor copii. Este, în schimb, o eroare absolută să credem că îndoparea, supraalimentarea acestor copii, poate duce la un rezultat. Veghind, pe lângă aceasta, asupra faptului ca aceşti copii să nu fie prea copleşiţi de temele şcolare, care le agravează în permanenţă starea, dacă le acordăm, deci, odihna necesară, creştem astfel stimularea digestiei interne, stabilind o hrănire oferită în porţii reduse. Nicăieri nu se comit atâtea greşeli ca în aprecierea a ceea ce am arătat adineaori. Căci, dacă nu ne preocupăm în acest sens de dezvoltarea sănătoasă a fiinţei umane, afecţiunile de la această vârstă vor lăsa nişte urme, drept dispoziţii patologice de tot felul, pentru întreaga existenţă umană.

Oamenii se plâng de faptul că la Şcoala Waldorf [Nota 9] noi suntem atât de zgârciţi cu temele pentru acasă. Dar noi avem motive întemeiate pentru aceasta. Căci o pedagogie realistă nu se conduce doar după nişte principii abstracte, sau, pur şi simplu, după nişte abstracţii, adesea foarte apreciate în zilele noastre. Ea ţine seama mai curând de tot ceea ce trebuie să reţinem în legătură cu dezvoltarea adevărată a fiinţei umane. Şi, în această privinţă, este important mai ales să nu-i omorâm pe copii cu temele. Căci acestea sunt cauza principală, uneori foarte ascunsă, a unor tulburări digestive. Aceste lucruri nu apar, de obicei, decât mult mai târziu, dar efectul lor este inevitabil. Ceea ce este specific dezvoltării umane este faptul că, dacă ne gândim la om ca la o fiinţă suprasensibilă, vedem că, totodată, putem prevedea, datorită simptomelor pe care le putem observa, scadenţele a ceea ce se pregăteşte de la o vârstă la alta.

Dar, dacă mă pot exprima astfel, pericolul care constă în integrarea Eului dinspre partea inferioară a organismului, acest pericol este enorm pentru aproape toţi oamenii, şi mai ales pentru contemporanii civilizaţiei actuale, deja de când sunt copii. De aceea, trebuie să ţinem seama de aceste date la fiecare om, cel puţin dacă nu provine dintr-o viţă robustă, ţărănească. Trebuie să spunem că mai există încă o anumită deosebire între sângele de ţăran şi restul populaţiei globului. În această privinţă trebuie să fim tranşanţi. Restul populaţiei pământeşti este expus unor mari pericole ce rezultă din faptul că Eul este în mod greşit ancorat în organism. Acesta este cu totul viciat înainte de a-i fi integrat Eul. Pornind din sistemul său respirator şi din sistemul cefalic, sexul feminin, fapt destul de curios, este încă şi mai sensibil la acest echilibru labil decât sexul masculin. În organizarea sa toracică, sexul masculin nu este mai stabil, ci mai robust, deci, mai puţin sensibil. Aceleaşi deficienţe se pot manifesta şi la el, dar într-o mai mică măsură. Sexul feminin este mai sensibil la tot ceea ce se petrece în această regiune. Iar fenomenul pe care l-am descris ca ancorare a Eului ajunge fie la sănătate, fie la cloroză. Aceasta este prelungirea a tot ceea ce se petrece anormal după vârsta de 7 ani. Cloroza nu se manifestă decât târziu, dar ea este tocmai accentuarea unor fapte care au fost neobservate în etapa anterioară a vieţii.

Trebuie să menţionăm pe această temă o distincţie pe care este foarte important să o facem. Studiind sistemul circulator, trebuie să distingem de circulaţia propriu-zisă, şi de ansamblul mişcărilor ei, metabolismul, strâns legat, într-adevăr, de circulaţie, dar intercalându-se oarecum în ea. În sistemul circulator, echilibrul se realizează între sistemul metabolic şi sistemul ritmic. La fel, echilibrul dintre sistemul ritmic şi organizarea neuro-senzorială este un fapt care ţine de sistemul respirator. Aşadar, dacă studiaţi omul median, omul toracic, trebuie să observaţi că, în realitate, acest om toracic este organizat pe doi versanţi, conform unei polarităţi. Prin respiraţie, organizarea sa se apropie de cap, iar prin circulaţie tinde spre sistemul metabolismului şi al membrelor. Forţele metabolice înseşi sau, făcând cauză comună cu ele, mobilitatea omului, toate aceste forţe atât de importante în jumătatea ascendentă a vieţii se intercalează, conform dinamicii lor metabolice, în forţele circulaţiei. Această intruziune ascendentă mai trebuie încă să progreseze. Astfel încât procesul pe care l-am descris ţine de influenţa progresivă a Eului operând în metabolism prin absorbirea şi luarea în stăpânire a forţelor interne ale substanţelor. Avem de-a face cu o migraţie care urcă, prin intermediul circulaţiei şi al respiraţiei, până în sistemul cefalic. Organismul trebuie să se pregătească pentru aceasta în mod corect la momentul potrivit, adică între schimbarea dinţilor şi pubertate. Influenţa Eului asupra forţelor substanţelor exterioare trebuie să se deplaseze, prin intermediul circulaţiei şi respiraţiei, până când ajunge să intervină în mod corect în sistemul cefalic. Trebuie să ne interesăm tocmai de acest proces foarte complex. Îl putem studia în mod efectiv căutând deja să sesizăm influenţa pe care el o suferă în sistemul digestiv exterior, unde substanţele încă mai seamănă cu ceea ce erau ele şi unde influenţa organismului intern este încă mai slabă. Căci în ce constă începutul acestei influenţe? Ce face Eul când ia în stăpânire pentru prima dată substanţele exterioare? Prima luare în stăpânire de către Eu a forţelor din substanţele exterioare este însoţită de fenomene gustative. Aceasta este asimilarea substanţelor exterioare, care se exprimă în fenomenul subiectiv al savurării. Aceasta este prima luare în stăpânire de către forţele interioare. Apoi, procesul se continuă spre interior. Savurarea se continuă mai departe. Organismul digestiv interior situat dincolo de peretele intestinal şi care duce apoi la sânge nu este altceva decât o savurare din ce în ce mai atenuată. Procesul continuă, urcă la cap, unde savurarea este combătută şi chiar paralizată. Şi în aceasta constă activitatea capului în privinţa savurării. Capul paralizează savurarea, i se opune. Iar acest proces trebuie să se realizeze în mod corect. Astfel, Eul ia în stăpânire tot mai mult substanţele, pătrunde în ele şi mai mult decât o face când exercită funcţia exterioară şi subiectivă a savurării.

O puternică influenţă mineral-salină este exercitată atunci asupra a ceea ce se petrece în sistemul digestiv exterior. Ceea ce spun acum concordă perfect cu ceea ce am spus în cursul precedent [Nota 10]. Veţi vedea că ceea ce voi spune completează, în esenţă, ceea ce am spus în acel curs. Iată despre ce este, de fapt, vorba. Dacă ne întrebăm ce este, la urma urmei, medicamentul pe care îl luăm din regnurile exterioare ale naturii, noi punem, astfel, o întrebare de principiu, aş spune, o întrebare fundamentală a medicinei. Ce este, aşadar, un remediu?

Tot ceea ce organismul poate digera în mod normal nu este un remediu. Începem să vorbim de medicamente atunci când administrăm organismului nişte materii pe care el nu le poate digera în stare normală. Noi cerem, deci, organismului anormal să digere ceea ce nu poate fi digerat de organismul omului sănătos. Vindecarea este, în fond, prelungirea digestiei, dar a unei digestii deplasate treptat spre interiorul organismului.

Oboseala, astenia, tulburările de adormire sau de trezire, iată tot atâtea simptome spectaculare care însoţesc cloroza. Când apar toate aceste simptome, care se pot produce la copil de obicei la vârsta pe care am menţionat-o astăzi, trebuie să încercăm să intervenim mai întâi asupra sistemului digestiv exterior. Pentru aceasta, trebuie să ne adresăm unor produse minerale încă neterminate. Şi vom vedea că se obţin nişte rezultate, pe care le putem observa datorită simptomelor ce se vor manifesta imediat. Vom vedea manifestându-se nişte simptome foarte intense, indicând toate că Eul ia în stăpânire din exterior substanţele exterioare, şi cum el este susţinut în aceasta, de exemplu, de carbonatul de Fier. Această substanţă serveşte de sprijin Eului, care trebuie să intervină din exterior.

Cu o treaptă mai sus, avem intervenţia insuficientă a Eului în organismul circulator. Vom putea observa atunci cum intervenţia insuficientă a Eului în organismul circulator poate fi susţinută prin Ferrum muraticum, de exemplu, deci, printr-un medicament intensificat în domeniul propriu-zis mineral.

Dacă trecem apoi la procesul respirator, ne mai înălţăm cu o treaptă. Găsim aici o fortificare specială a Eului printr-un acid de origine vegetală. Iar dacă urcăm până la sistemul cefalic, atunci trebuie să folosim metale pure. Bineînţeles, nu trebuie să ne slujim de ele în stare de metale exterioare, pure, căci sub această formă ele nu au nici o legătură cu organismul uman. Trebuie să recurgem la dinamica lor mai subtilă. Astfel, din acest motiv am spus anul trecut că, în privinţa metalelor, organismul uman nu se lasă influenţat prin modul alopat, ci el însuşi homeopatizează, fracţionează el însuşi metalele, făcându-le să treacă din sistemul digestiv până în organismul cefalic. Susţinem, în mod evident, acest organism, când procedăm în prealabil la dinamizare.

Dar veţi vedea, şi voi ajunge şi la aceasta, de altfel, învăţămintele ce se pot trage din aceste date referitoare la dinamizare. Căci trebuie să încercăm să ştim bine unde îşi are sediul răul. Cu cât este situat mai jos, cu cât este mai departe de organizarea cefalică, cu atât mai joase trebuie să fie dinamizările folosite. Iar dacă este situat mai aproape de cap, vom utiliza nişte dinamizări cu atât mai ridicate. Bineînţeles, trebuie să ştim că ceea ce atinge prea aproape organizarea cefalică se poate exprima în diferite feluri.

Dacă aprecierea dvs. este justă din punctul de vedere al luării în stăpânire de către Eu a substanţelor exterioare, veţi putea descifra

fenomenele simptomatice. Vă veţi putea raporta la ceea ce am spus în aceste zile, şi asupra cărora am insistat deja pe alocuri, şi anume că organismul nu corespunde întru totul cu schiţele noastre. Noi nu desenăm, cu ajutorul liniilor, decât ceea ce este solid. Dar, în esenţă, organismul uman este făcut din lichide organizate, aer organizat, căldură organizată. Iar Eul trebuie să intervină şi asupra acestor elemente ale organizării. Intervenţia Eului în stările termice ale corpului este chiar deosebit de subtilă. Ea trebuie să se petreacă în felul următor.

La naşterea omului, avem la început replica Eului. Am spus că ea se găseşte în cap. Aici, noi avem copia Eului şi ea lucrează în cursul copilăriei. La aceasta trebuie să se alăture acţiunea ascendentă a Eului, pentru a asigura, aş spune, prin intervenţia sa, existenţa. Şi iată cum: copia Eului, pe care noi o avem în cap, acţionează în timpul copilăriei încălzind în mod real organismul. Ea este în legătură cu fenomenele termice ale organismului uman. Dar aceasta se află în curbă descendentă. La naştere, intensitatea lor este cea mai puternică, în măsura în care ele pornesc de la cap. Apoi, curba lor coboară. Mai târziu în cursul existenţei, omul este obligat să compenseze de jos în sus evoluţia acestei curbe care exprimă intervenţia Eului în stările termice. Acestei curbe trebuie să-i opunem o alta, care să fie ascendentă, şi care depinde, în esenţă, de luarea în stăpânire a forţelor substanţiale ascendente ale nutriţiei, de trecerea acestor forţe în circulaţie, în respiraţie şi, în fine, în sistemul cefalic.

Presupuneţi acum că acest proces este deficient, că trecerea în organism a forţelor interioare ale substanţelor care provin din lumea exterioară nu este destul de susţinută. Presupuneţi că acest proces ar fi prea slab, că nu s-ar realiza cu intensitatea necesară, atunci organismul nu primeşte destulă căldură pe calea Eului, cum ar trebui să se întâmple de regulă. Cum capul nu operează decât asupra curbei descendente, organismul se răceşte. Începem să observăm acest lucru mai ales la periferie. Observaţi în acest sens răceala mâinilor şi a degetelor de la picioare a persoanelor la care se prelungeşte această stare de slăbire ale cărei cauze au fost descrise adineaori. Atingeţi aici cu mâna faptul că procesul care la copil se realizează de sus în jos, datorită copiei Eului, nu a întâlnit indispensabila contrapondere sub conducerea Eului activ pe care el trebuie să o dezvolte şi care duce căldura până la periferia extremă a membrelor. Veţi vedea că faptele exterioare sunt o imagine, de îndată ce tindem spre o viziune imaginativă care ţine seama de interacţiunea în mod subtil imaginativă, într-adevăr, a diferitelor forţe de sus cu cele de jos. Răceala mâinilor şi a picioarelor este o imagine a ceea ce se petrece în întreg organismul. Iată, aşadar, ce se petrece. Şi învăţăm să exploatăm simptomele în aşa fel încât cunoaşterea fiinţei umane sare în ochi. Răceala mâinilor şi a picioarelor indică, în sensul cel mai profund, că în stadiile ulterioare ale existenţei Eul nu intervine în mod corect. Vom avea o viziune de ansamblu asupra raporturilor cu organismul dacă suntem atenţi la aceste date şi la punctul de vedere al ştiinţei spirituale referitor la acestea. Altfel vom pierde noţiunea legăturilor, pentru că am neglijat să aprofundăm viziunea asupra organismului uman. Dacă, în schimb, admitem faptele oferite de ştiinţa spirituală, atunci dobândim cunoaşterea legăturilor cu organismul uman. Ajungem să o asimilăm.

Să mai luăm următorul exemplu: ştiinţa spirituală afirmă tot timpul că forţa care permite omului să se ridice în picioare are o semnificaţie, dar că această forţă a verticalizării este legată de dezvoltarea Eului care merge de jos în sus. Forţa de verticalizare este ceea ce se manifestă mai întâi şi, într-un anumit sens, ea nu este decât o manifestare exterioară. Ea este susţinută de ceea ce se răspândeşte de sus în jos. Când se încheie schimbarea dinţilor şi când forţa de verticalizare s-a cheltuit normal, această forţă elementară de verticalizare a ajuns la un capăt. Ea trece în organismul interior. Atunci trebuie să se instaleze echilibrul între direcţia ascendentă şi cea descendentă. Atunci, forţele care merg de sus în jos se opun celor care merg de jos în sus. Ele se întâlnesc. În această întâlnire unidimensională, ca să spunem aşa, a forţelor de sus cu cele de jos putem vedea clar ce se petrece la această vârstă. Iar acum observaţi, de exemplu, ceea ce îi face să obosească mai mult pe cei care au ajuns la cloroză. Ei nu obosesc cel mai tare când merg pe orizontală, ci mai ales când urcă scările. Este ceea ce ne trimite în mod direct la aceste fenomene. Tocmai urcarea scărilor îi deranjează cel mai mult pe cei înclinaţi spre cloroză. Astfel, aceste simptome mai arată şi că noi putem percepe arierplanul spiritual al omului, în ceea ce se manifestă în mod viu şi progresiv. Aş spune că ajungem astfel în patologie să citim, pur şi simplu, din datele diagnosticului, cum să combatem manifestările anormale. Vom spune despre aceasta mai multe mâine.

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

CONFERINŢA A CINCEA

Dornach, 15 aprilie 1921

Este important să abordăm acum, în punctul culminant al acestor reflecţii, studiul naturii remediilor pe care le-am preparat şi care trebuie să fie difuzate prin grija noastră. Dar fără o introducere generală nu va fi deloc posibil să vorbim corect despre nişte noţiuni de care trebuie să dispunem şi pe care trebuie să le stăpânim pe această temă. Trebuie să creăm mai întâi acest mod de abordare a materiei. De aceea aş vrea să studiem deja astăzi câteva date care trebuie să ne familiarizeze cu întreaga ţesătură a fiinţei umane constituite prin acţiunea conjugată a Eului, a corpului astral, a corpului eteric şi a corpului fizic. Am făcut deja aluzie la o anumită acţiune a Arsenicului, care tinde să atragă corpul astral în organe şi aceasta mult mai mult decât este normal la omul respectiv. Desigur, corpul astral antrenează cu el şi Eul.

Când reuşim să facem corpul astral să intre în organe şi mai mult, cu mult mai mult, atunci se fortifică procesele lor de mineralizare. Mai putem spune că Arsenicul va fi indicat ca remediu atunci când observăm că organele interne înseşi au prea multă vitalitate, că ele sunt prea bogate în forţe vitale, că în ele se produce un fel de hipertrofie eterică. Dar, dacă vrem, putem chiar da acestui proces care se petrece în om numele unui proces exterior care prezintă un fel de afinitate electivă cu procesul uman. Dacă vrem să desemnăm această afinitate a corpului astral pentru corpul eteric şi, pornind de la el, pentru corpul fizic, o putem numi "arsenizare". O arsenizare discretă există în permanenţă la om, iar una puternică mai ales la trezire. Trebuie să ştim neapărat că organismul uman conţine, ca sistem dinamic, ceea ce le este inerent metalelor. Această afinitate electivă dintre fiinţa umană şi ambianţa sa pământească şi cosmică este datorată faptului că în om se îndeplinesc anumite procese care se desfăşoară şi în exterior, unde ele ajung, de exemplu, să formeze metalele. Astfel, nu trebuie să credem că facem să intervină în mod direct Arsenicul atunci când este vorba de "arsenizarea" fiinţei umane. Mai curând acţiunea organismului însuşi se aseamănă prin aceasta cu acţiunea exterioară a Arsenicului. Ajungem să înţelegem în acest fel cum să venim în ajutor unei acţiuni de această natură din fiinţa umană. Aşadar, dacă studiaţi această "arsenizare", pe care aş numi-o la fel de bine "astralizare", veţi observa că excesul său se trădează în regiunea stomacului prin încălzire sau chiar prin anumite facilităţi nutriţionale, care fac mai uşoară nutriţia şi digestia. Este cert că excesul în acest sens este întru câtva neliniştitor, pentru că nişte facilităţi de acest fel sunt urmate la om de nişte reacţii agravante. Căci totul este legat de o anumită mineralizare a omului. Trebuie să se facă nişte cercetări în acest sens. Dar acestea trebuie să fie efectuate în mod corect şi să se ţină seama de toţi ceilalţi factori. Astfel, cadavrele persoanelor cu o activitate astrală puternică, ale căror procese organic-psihice sunt, deci, supuse arsenizării, se descompun mult mai greu decât corpurile la care legătura dintre corpul astral şi organe a fost prea slabă. Este un fapt de care trebuie să se ţină, efectiv, seama. Exemplul extrem al mumificării după intoxicarea cu Arsenic ne oferă dovada acestui fapt.

Problema care se pune acum este cum să ne opunem acestui proces de arsenizare sau de astralizare atunci când el este prea puternic, când omul se mumifică, întru câtva, de viu. Observaţia trebuie să fie însoţită aici de o privire asupra naturii arsenizării. Cum să reacţionăm împotriva acestui proces de mumificare excesivă? Aş răspunde exprimându-mă foarte radical: trebuie să transformăm pentru o vreme omul întreg într-un dinte. Oricum, făcând aceasta, vom putea fi conduşi pe urmele activităţii secrete a organismului uman. Aşadar, transformaţi întregul om într-un dinte. Pentru aceasta, încercaţi să-i administraţi, sub o anumită formă şi ţinând seama de întregul organism, forţa radiantă a Magneziului, administrându-i Magneziu sub orice formă farmaceutică. De aici rezultă că forţa radiantă a Magneziului, descrisă de profesorul Römer [Nota 11], este trezită atunci în întreg organismul. Aş spune că aceasta este, într-o anumită privinţă, o referire cu adevărat foarte serioasă la o relaţie care există între corpul astral, pe de o parte, care include, aşadar, Eul, şi, pe de altă parte, corpurile eteric şi fizic.

Să încercăm să trecem imediat la procesul opus, şi anume la starea în care corpul astral şi Eul sunt foarte puţin înclinate să pătrundă organele, când organele, în măsura în care în ele există acţiuni fizice şi eterice, încep să fie lăsate singure. Această stare demonstrează absenţa legăturilor dintre procesele organice interne, pe de o parte, şi interacţiunea care ar trebui să existe între om şi ambianţa sa prin hrănire. Procesele organice interne încep să desfăşoare o forţă vitală prea intensă. Influenţa exterioară este deficientă. Penetrarea substanţelor alimentare de către forţele Eului slăbeşte. Astfel, corpul astral nu este angajat decât dintr-o direcţie. El nu poate efectua în mod corect trecerea spre corpul eteric. Se produce ceea ce aş numi o hipertrofie a activităţii fizice şi eterice, care se manifestă la început prin diaree. Aceasta este caracterizată, în esenţă, prin nişte simptome cum ar fi prezenţa sângelui în scaun, sau chiar printr-o vitalitate atât de puternică încât ea smulge din peretele intestinal mici bucăţi de ţesut, pe care le găsim în scaun, nişte scaune aproape dizenteriforme. Toate acestea arată clar că în acest caz forţa vitală vegetează aici fără a fi stânjenită de forţa de astralizare. Acest lucru se petrece cu adevărat. În final, albumina este şi ea antrenată şi eliminată, fără să fi fost asimilată în mod corect. Se produc nişte stări de acest fel. În esenţă, corpul astral şi Eul trebuie să acţioneze până în fiinţa fizică şi eterică, pentru a se realiza mişcările semiconştiente necesare organismului uman. Iar acum, imaginaţi-vă că aici corpul astral şi Eul nu se integrează corect, că, în acest caz, corpul eteric şi acţiunile fizice rămân singure. Atunci apar colicile, atât de caracteristice pentru aceste stări. Şi, cu cât înaintaţi mai mult în descrierea fenomenului, cu atât treceţi mai mult de la diareea obişnuită la dizenterie ş.a.m.d., cu cât înaintaţi mai mult în descrierea acestui tablou clinic, cu atât mai mult veţi observa că descrierea dvs. va trebui să facă să reiasă, în toate aceste fenomene, fenomenul opus astralizării sau arsenizării. Acest fenomen opus se poate vedea peste tot. Şi cum aici corpul astral are un rol important, veţi conchide dvs. înşivă că trebuie să folosiţi ca antidot tot ceea ce este Arsenic, că trebuie să combateţi aceste stări tocmai prin arsenizare.

Cred că reprezentările despre om, în privinţa acestor fapte, ar fi mult mai bogate şi mai intense dacă s-ar realiza în mod clar că, în fond, tot ceea ce se petrece în fiinţa umană corespunde unor fenomene din lumea exterioară. Şi, cu riscul de a-i şoca puternic pe cei care au trecut prin şcolile de azi, aş dori să mă slujesc de nişte termeni a căror semnificaţie este foarte serioasă pentru ştiinţa spirituală şi a căror înţelegere justă ne poate instrui temeinic asupra acestor fapte.

Procesul observat la om în cursul arsenizării, al astralizării, acest soi de fărâmiţare sau de mumifiere a organismului fizic, este identic cu

acela care se petrece cu pământul devenit stâncos. Pretutindeni unde pământul formează stânci, el este ca şi intoxicat cu Arsenic, sau este la începutul unei otrăviri cu această substanţă. Dimpotrivă, imaginaţi-vă că astralizarea exterioară care înconjoară Pământul din toate părţile, aşa cum am spus în ciclul de conferinţe precedent [Nota 12], ar reuşi să pătrundă sub pământ. Imaginaţi-vă că ea evită suprafaţa terestră, petele de astralitate exterioară legate de apariţia florilor, a plantelor şi de creşterea vegetală ieşind din pământ, că ea evită pământul, pentru a nu se lega decât de apă, iar pământul, în aceste locuri, ar fi atins de dizenterie. Dacă astralitatea cosmică exterioară acţionează sau ajunge să acţioneze asupra pânzei fratice, pământul este atins de dizenterie. Fenomenul pe care îl descriu are, într-adevăr, în multe privinţe, un arierplan real. Ar trebui să ţinem seama de acest fapt. Căci el ne instruieşte asupra legăturii dintre ceea ce se petrece sub pământ şi nişte manifestări cum este, printre altele, de exemplu, dizenteria. Adesea ar fi foarte bine să studiem această afecţiune pentru a găsi în ea un soi de acţiune subterană asupra omului, în special prin intermediul apei. Esenţialul va fi să reţinem că, în om, corpul astral este foarte puternic angajat în această situaţie. Astfel, va trebui să folosim în terapeutică nişte doze şi dinamizări medii, deoarece acţiunea corpului astral este, aşadar, tributară părţii mediane a organizării umane.

Dar manifestările care sunt în mod deosebit în măsură a limpezi ceea ce aş numi intimităţile organismului uman sunt cele care se arată sub formă de difterie. Aceste manifestări ar trebui să fie studiate mai îndeaproape, fie şi numai pentru a se găsi nişte metode terapeutice. După câte mi se pare, deocamdată există o opinie care se bazează pe nişte vederi mai curând materialiste, şi anume că difteria cere un tratament pur local, deşi părerile contradictorii nu lipsesc, într-un asemenea caz.

Dar ceea ce este cel mai important în geneza difteriei şi în tot ce se leagă de ea cere câteva remarci complementare, care să se adauge la ceea ce am studiat în cursul precedent [Nota 13]. Am putut aprofunda acolo, în suficientă măsură, interacţiunea dintre cele patru elemente constitutive ale organismului uman descris de ştiinţa spirituală. În altă privinţă, am arătat că deprinderea vorbirii este însoţită la copil de tot felul de procese organice. Copilul învaţă să vorbească şi în acest timp se petrece ceva foarte deosebit în sistemul respirator. Totodată, observăm un alt fenomen, la polul opus, în sistemul său circulator, care integrează, deci, procesele metabolice.

Ei bine, în altă ordine de idei, am arătat că ceea ce se petrece la pubertate în interacţiunea fiinţei umane cu lumea exterioară se realizează în el când învaţă să vorbească. Adică, acest fel de presiune a corpului astral, care se exercită din interior spre exterior la pubertate, se exercită de jos în sus în procesul astralizării. În acest sens se dezvoltă, într-adevăr, facultatea vorbirii. Aşadar, şi aici este vorba de un proces de astralizare. Am putea vedea clar (vezi schiţa, p. 72) că, având aici graniţa dintre fiinţa respiratorie şi cea circulatorie, se stabileşte o corelaţie între urcarea procesului de astralizare (galben) şi organele care, de sus, vin în întâmpinarea acestui proces de astralizare (roşu), fortificându-şi astfel facultatea de a vorbi.

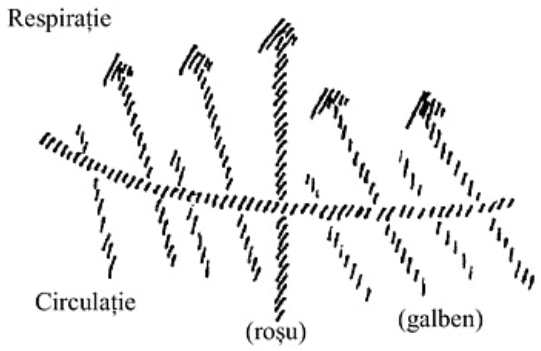

Trebuie să ne interesăm în mod deosebit de ceea ce se petrece în acelaşi timp în partea de jos. Căci ceea ce se petrece jos tinde să urce. Întregul proces se îndreaptă de jos în sus, acuză o presiune în această direcţie (săgeata galbenă). Dacă procesul ascensional se răspândeşte prea mult la polul superior, deprinderea vorbirii este însoţită la copil de o presiune ascensională astrală prea puternică. Predispoziţia faţă de afecţiuni de felul difteriei constă în acest exces de presiune astrală. De aceea apar manifestările difterice. Este extrem de important să nu neglijăm această relaţie.

Să studiem acum procesul pământesc exterior. El are o anumită afinitate pentru procesul descris acum. Presupuneţi că aveţi aici suprafaţa terestră. În cazul unei plante despre care aş spune că are nişte maniere bune faţă de Univers (a se vedea schiţa), Pământul participă la formarea rădăcinii. Apoi, influenţa pământească scade, în timp ce influenţa extrapământească se manifestă tot mai intens şi se exercită mai ales asupra florii (roşu). În floare se petrece un fel de astralizare, care duce apoi la rod.

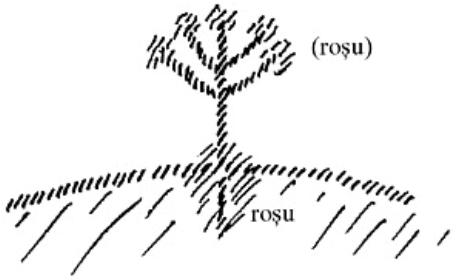

Dacă ceea ce este normal pentru procesele din Univers se petrece jos (vezi schiţa de mai jos), acest proces nu se poate instala altundeva decât în apă, şi avem ceea ce am numit adineaori dizenteria pământului.

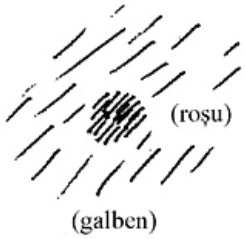

Aceste fenomene, care, în cazul plantei pe care am numit-o cu maniere bune, se produc întotdeauna puţin deasupra suprafeţei terestre, acolo unde se dezvoltă floarea, pot apărea, de asemenea, la nivelul solului (vezi schiţa următoare, cu roşu), şi atunci se formează ciupercile. Acesta este motivul formării fungiilor.

Vă veţi spune, desigur, că, dacă ciupercile se formează datorită unei astralizări atât de ciudate, un fenomen identic se produce, probabil, de jos în sus, atunci când, în difterie, de exemplu, această astralizare ciudată se produce în interior, în direcţia capului. Şi, într-adevăr, aşa stau lucrurile. Tendinţa de a forma ciuperci este un fapt care apare în difterie. Trebuie să ţinem seama neapărat de aceasta. De fapt, aici apare în om un proces ocult. Semnele exterioare sunt doar simptomele unor curenţi de astralitate anormală.

Aceste fapte ne învaţă că patologia, care nu se interesează decât de semne, nu poate vedea decât faţa exterioară a acestui întreg proces. Ea îl consideră, deci, ca pe un proces local. Căci ea nu vede aici decât aspectul exterior şi neglijează tocmai presiunea astrală care vine din interior. Scepticismul manifestat faţă de difterie se explică, aşadar, dacă luăm în considerare faptele pe care le-am discutat adineaori.

Dar difteria, este, de fapt, extrem de contagioasă. De ce? Contagiozitatea este mare, deoarece ea se declară în relaţie indiscutabilă cu învăţarea vorbirii; astfel, ea apare mai frecvent la copilul de 2-4 ani. Frecvenţa ei regresează după această vârstă. Dar un proces care este normal într-o anumită perioadă a evoluţiei fiziologice se poate produce şi în contratimp. Acest proces specific infantil, tipic la copil, se poate manifesta, de asemenea, la o altă vârstă, întru câtva modificat, metamorfozat. Difteria tardivă este ca o rămăşiţă infantilă activă încă la omul adult. Iar dvs. ştiţi că imitarea este o trăsătură fundamentală a copilăriei. Aici trebuie să facem apel la cunoştinţele oferite de ştiinţa spirituală. Este căutată imitarea. Când este atins de difterie, organismul este făcut să se manifestă ca un imitator. În aceasta constă, în cazul omului, contagiunea. Această imitare ţine de o senzitivitate subtilă. O putem observa foarte bine în fenomenul imitării. Cercetarea spiritual-ştiinţifică arată care este rolul Eului în contagiunea diftерică. Contagiozitatea formaţiunilor fungice, parazitare, este mai mare în difterie decât în alte boli din cauza tendinţei de imitare a organismului uman. Simplificând, aş zice că, îndată ce organismul a perceput toxina diftерică, el devine receptiv, imitativ. De aici efectul favorabil, de învigorare, al unei aduceri la ordine psihice, dacă este posibilă, cel puţin la începutul bolii.

Totuşi, acţiunea psihologică va avea mult mai puţine efecte asupra unei afecţiuni atât de puternice a organismului decât remediul care ar fi specific [Nota 14] şi pe care trebuie să-l găsim pentru a stopa procesul în desfăşurare. Nu am cunoştinţă despre cercetări realizate în acest scop, fie şi numai printr-o experimentare empirică. Remediul trebuie să-l găsim în cinabru, de exemplu, dus până la o dinamizare medie. În acţiunea cinabrului va trebui să căutăm antidotul tuturor manifestărilor menţionate. Chiar şi numai aspectul exterior al cinabrului îi indică, în mod sigur, efectul.

Dar aspectul exterior nu se explică decât printr-un studiu interior. La baza învăţăturilor antice despre signatura spectrală a corpurilor se află o viziune interioară, instinctivă. Aceste învăţături s-au pierdut din simplul motiv că oamenii nu mai sunt capabili de o observaţie de acest fel. Aşadar, această facultate s-a pierdut. Dar este important să ştim să observăm această acţiune internă, acţiune care se regăseşte peste tot în lucrurile exterioare ale acestei lumi. Fără a ne lăsa să alunecăm într-un misticism căruia să i se mai alăture şi tot felul de mistificări, şi păstrându-ne bunul simţ în aceste probleme, va trebui să ne spunem, totuşi, că roşul de cinabru ilustrează un soi de antagonism faţă de procesul fungic. Tot ceea ce este lipsit de culoare tinde spre formare fungică. În timp ce o astralizare prea puternică a suprafeţei terestre contribuie la dezvoltarea fungică, în cinabru intră în joc o reacţie împotriva acestei astralizări, o acţiune de sens contrar, de unde roşeaţa sa. Există o puternică acţiune antagonistă faţă de astralizare pretutindeni acolo unde există culoarea roşie în procesele din natură. Printr-o formulare morală, aş spune că, devenind roşu, trandafirul încearcă să se apere de astralizare. Acestea sunt nişte subiecte, în materie de patologie şi terapeutică, la care trebuie să reflectăm, care sunt legate între ele şi care ne învaţă despre comportamentul ciudat al Eului şi al corpului astral faţă de celelalte organe. Ele ne mai învaţă, de asemenea, despre modul acestora de a intra în celelalte organe, de a se deconecta de ele, dar şi de a manifesta excesul de astralitate răspândindu-se de jos în sus.

În acest fel putem descifra, încetul cu încetul, întregul corp uman. Dar, pentru aceasta, trebuie să mai trecem şi la altceva. În legătură cu aceasta, trebuie să înfăţişăm un fapt care va veni în completarea a ceea ce am expus anul trecut.

Este foarte ciudat să vedem că Eul uman este un fel de purtător de Fosfor, când privim Eul conform cu acţiunea sa spiritual-sufletească, organică şi mineralizantă. De fapt, Eul este aici atent la ce face, ducând Fosforul până la periferia organismului uman. A fi purtător de Fosfor este o activitate a Eului, activitatea de a fosforiza organismul din cap până în picioare. Aş spune că această transportare a fosforului până la periferia fiinţei umane organice este îndeplinită de Eu într-un mod foarte ingenios. Până la o anumită limită, pe care trebuie să o respecte, Eul poate vehicula Fosforul fără a-l asocia cu alte substanţe, fără a realiza nişte combinaţii chimice cu alte substanţe. În acest fel, el împiedică să se petreacă degajare chimică de Fosfor la trecerea în organism. Aceasta este una din sarcinile Eului, aceea de a împiedica degajarea de Fosfor, cu excepţia urmelor de Fosfor care sunt chiar necesare atunci când trebuie să se producă ceea ce s-ar întâmpla pe scară largă dacă Eul n-ar reuşi să prevină degajarea de Fosfor introdus în organism. Ceea ce ar rezulta din eliberarea Fosforului şi din acţiunea sa intensă asupra organismului ar fi un proces special. În cursul acestor conferinţe v-am spus că la intrarea omului în lume, când se încarnează fiinţa sufletesc-spirituală care era înainte, se formează mai întâi nişte copii ale corpului eteric, ale corpului astral şi Eului. V-am spus că tot ceea ce este copie a Eului constă, în fond, în sistemele dinamice, în sistemele motorii, care îşi realizează echilibrul. În această privinţă, trebuie să ţinem seama de un aspect particular. Eul are nevoie de Fosfor când restabileşte nişte echilibre perturbate. Acest echilibru este perturbat, de exemplu, când eu merg, şi el trebuie să fie restabilit. Este la fel cu anumite procese interne. Această muncă este îndeplinită, în esenţă, cu ajutorul Fosforului.

Ei bine, dacă Eul nu se străduieşte să-şi epuizeze fosforizarea echilibrând dinamica omului, atunci el intervine prin Fosfor asupra a ceea ce este de la început copia Eului, echilibrarea a ceea ce este dinamic. Aşadar, v-am atras atenţia asupra necesităţii de a ne gândi şi la fiinţa lichidă, la cea atmosferică şi la cea termică din om. Imaginaţi-vă că dvs. aveţi de-a face cu fiinţa lichidă şi cu ceea ce, din replica Eului, din corpul astral, în care se imprimă, la rândul său, Eul, trece în corpul eteric. Rezultă de aici că trecerea neîncetată la o stare dinamică, de la dezechilibru la echilibru, trebuie să se realizeze şi în acest corp eteric.

Dar acestea sunt nişte efecte extraordinar de subtile, de care trebuie să ţinem seama, nişte efecte cu adevărat foarte subtile. Şi aceste efecte sunt reglate prin prezenţa în corpul uman a unor globule în stare liberă, solidare, totuşi, cu mişcările organismului întreg, inclusiv mişcările interne. Acestea sunt globulele de sânge. Acţiunea Eului trebuie să se ciocnească de aceste globule atunci când ea se implică în tot ceea ce este mişcare, ca, de exemplu, mişcarea termică. Aceste globule nu sunt nişte mici sfere, ci forma lor este concepută în mod special pentru a realiza trecerea de la mişcare la echilibru. Aş spune că acţiunea Eului, intervenind în mobilitatea omului, îşi atinge limita chiar în globulele roşii. Iar aici ea trebuie frânată, aici trebuie să se realizeze interacţiunea dintre Eul uman şi întregul organism. Este, de asemenea, locul unde se petrece conflictul cel mai secret dintre fosforizarea permenentă a omului şi ceea ce constă în procesele de formare a sângelui. Căci, dacă Fosforul este introdus în stare pură în om, globulele roşii sunt distruse prin fosforizare. Este ceea ce constituie o imagine a interacţiunii ciudate a Eului, spiritual prin natura sa, prin intermediul globulelor roşii, cu o realitate fizică. În acest sens, de asemenea, sângele este un suc cu totul deosebit. Nu Goethe, ci o veche maximă afirmă că sângele este un suc cu totul deosebit. Este un lichid în care ceea ce este fizic, exterior omului, interferează cu ceea ce este cel mai spiritual în el, Eul. Aici, urmările unei angajări inadecvate a Eului în interacţiunea respectivă sunt dintre cele mai dezastruoase. De aceea, o interacţiune inadecvată poate cauza nişte devastări şi în ceea ce este de natură fizică. Rezultă uneori de aici dezagregare epitelială, degenerescenţă grăsoasă, chiar în fibrele musculare, mai ales în cele ale musculaturii striate, pentru că ele sunt în mod deosebit supuse acţiunii Eului. Se poate produce şi hemoliză ş.a.m.d. Când acţiunea Fosforului este dereglată, procesul de degradare se poate extinde chiar la os.

Aceste fapte sunt evidente în interacţiunea dintre Eu, pe de o parte, care antrenează după sine, firește, şi corpul astral, şi, pe de altă parte, corpul fizic, care antrenează după sine, la rândul său, corpul eteric. Este ca o căutare alternativă a normalităţii şi a anomaliei; s-ar putea spune, o normalizare permanentă, până la un anumit punct culminant, apoi un reflux, cum este cazul, de exemplu, în intoxicarea cu Fosfor. În caz de intoxicare cu Fosfor se va observa că la început corpul astral, precum şi corpul eteric, se apără împotriva a ceea ce se evidenţiază în corpul fizic şi în Eu. Ele se apără din toate puterile, cu energia cea mai vie de care dispune corpul eteric. Acesta ar vrea să se ridice împotriva acţiunii prea puternice care se produce în Eu. El chiar îşi fortifică mijloacele. De aceea, începutul intoxicării cu Fosfor se aseamănă cu un alt proces, cu retrospectiva care îi apare omului după moarte. Ştiţi că aceasta poate dura chiar câteva zile, o zi şi jumătate, două sau chiar trei zile. În timpul acestei retrospective, corpul eteric este reţinut în corpul astral. Corpul eteric şi corpul astral fac întru câtva cauză comună. Este ceea ce fac ele la începutul intoxicării cu Fosfor. Are loc tot ceea ce poate rezulta din cooperarea dintre corpul astral şi corpul eteric, adică ceea ce se petrece în retrospectiva realizată prin corpul eteric după moarte. La începutul intoxicării cu Fosfor, acest efort aduce o ameliorare care durează atâta timp cât ar dura o retrospectivă de acest fel. După aceea vine căderea, refluxul. Apoi, acţiunea patologică a Eului va reveni tot mai puternic. Aşadar, este extraordinar de greu să combatem o adevărată intoxicaţie cu Fosfor. Nu putem lupta decât încercând, în modul cel mai energic, să angajăm întregul organism într-o strânsă colaborare dintre astral şi eteric. Am putea ajunge la aceasta dacă opunem, de exemplu, intoxicaţiei fosforice, aplicarea intensă, în diferite locuri ale corpului uman, a unor vezicătoare puternice, sau ceva analog. În acest fel s-ar obţine, desigur, unele rezultate. Dar, într-un asemenea caz, trebuie să simţim până unde putem merge.

Vedeţi, aşadar, că prin intervenţia Eului organismul fizic poate fi angajat foarte puternic în ceea ce am putea numi procesul de fosforizare. Dar, dacă acţiunea Eului este atât puternică încât distruge organismul fizic, la polul opus trebuie să se producă, în mod necesar, acţiunea inversă, distrugând ceea ce ar fi acţiunea normală a Eului exercitându-se în organismul normal, dacă această acţiune ar fi moderată. De aceea veţi observa nişte stări de insomnie în caz de fosforizare prea puternică, rezultând, pur şi simplu, dintr-o apropiere prea mare dintre corpul astral şi Eu. Este concluzia pe care o veţi putea trage din tot ceea ce am spus. După tot ce am spus despre interacţiunea cu sângele, veţi constata o cefalee şi, desigur, nişte stări înrudite, cel mai adesea, cu paralizia. Iar ceea ce se află, deci, în poziţie mediană, producându-se cu ocazia fosforizării, când este respins atacul din partea Eului asupra globulelor roşii şi când se instalează o stare alternativă, este ceea ce face să apară nişte simptome de felul icterului. În orice caz, în simptomele de felul icterului trebuie să vedem influenţa dintre sufletesc şi fizic.

Vedeţi, din ceea ce v-am spus, că procesul uman constă, în esenţă, dintr-o lucrare a Eului şi a corpului astral asupra forţelor lumii exterioare în spaţiul circumscris de piele. Este o muncă de interiorizare care se îndeplineşte şi trebuie să vedem cum o putem regla şi stăpâni.

Pe baza acestor observaţii, şi în mod obişnuit, aş spune, anumite reguli dietetice se impun de la sine. Când Eul este prea activ şi când tocmai de aici rezultă nişte dereglări stomacale, dar se produce în acelaşi timp un exces de vitalizare sub formă de diaree ş.a.m.d., este bine, evident, să opunem acestei stări un regim alimentar adecvat. Oricum, într-adevăr, procesul propriu al Eului şi procesul corpului astral realizează în om un fel de acţiune analitică, fragmentarea a ceea ce se găseşte în stare de sinteză în lumea exterioară. În timp ce în profunzimile fizice şi eterice ale organismului avem un fel de sinteză primordială, în activitatea Eului şi a corpului astral domneşte analiza. Această analiză face parte, negreşit, dintre activităţile normale ale fiinţei umane şi ea îşi exprimă aici particularitatea sa în aşa măsură, încât este necesar să i se pună o frână. Căci, dacă Eul se comportă prea analitic în raport cu sărurile de Fosfor, el împinge analiza acestor săruri până la Fosfor şi această operaţie devine un dezastru pentru organismul uman. Analiza se poate exercita până la acel nivel extrem când este vorba să ajungă la Fier, aşa cum am arătat în conferinţele de anul trecut.

Această analiză mergând până la Fier care figurează în compoziţia sângelui este, de fapt, corespondentul procesului de analiză, în cazul altor metale. Căci întotdeauna la acestea din urmă analiza trebuie să fie frânată.

Astăzi am vrut să vă arăt cum fenomenele exterioare sunt, într-adevăr, imaginea a ceea ce se manifestă pornind de la Spirit. De aceea, observarea omului, atât a celui sănătos, cât şi a celui bolnav, trebuie să fie completată prin ceea ce se poate şti despre omul interior, despre omul de natură spirituală.

Pe această bază ne putem cuceri nişte noţiuni referitoare la remediile noastre şi putem crea condiţiile necesare pentru a răspunde numeroaselor întrebări puse de dvs. Ne mai rămân trei conferinţe pentru a ne achita, de bine-de rău, de această misiune.

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

CONFERINŢA A ŞASEA

Dornach, 16 aprilie 1921

Ieri v-am spus că atenţia noastră se va îndrepta spre explicarea naturii acelor medicamente pe care noi tocmai le-am propus aici. Iată, aşadar, intenţia care va da formă studiului nostru. Dar, pentru început, aş dori să fac o remarcă susceptibilă, poate, să vă atragă atenţia asupra mai multor aspecte metodologice.

Se întâmplă foarte adesea ca la o examinare, să spunem, imaginativă, a unui anumit tablou clinic, şi mai ales a unui anumit sindrom, să dobândim cunoaşterea imediată, intuitivă a remediului. Apoi, tentaţi, evident, să reflectăm asupra problemei în funcţie de criteriile de care dispunem pe această temă conform cunoştinţelor ştiinţifice exterioare, aflăm că nu se poate să fie aşa, că este o greşeală. Aici este vorba de un fenomen absolut curent, pe care facultatea de a face investigaţii oculte nu-l întâlneşte numai în domeniul terapeuticii. Doar circumscriind mai îndeaproape subiectul, aprofundându-l în continuare, putem vedea în ce măsură lucrurile sunt, totuşi, juste. Rezultatele cercetării imaginative urmate de intuiţie sunt, desigur, întotdeauna juste, în măsura în care cercetările se întemeiază pe nişte forţe suficiente de cunoaştere. Dar eu aş spune că aprecierea trebuie să se înalţe întotdeauna la nivelul cunoştinţelor astfel dobândite. Aşadar, trebuie să ne familiarizăm cu complexitatea atât de mare a organismului uman. Astfel, vederea de ansamblu, practicată din punct de vedere raţional, întâlneşte nişte dificultăţi extreme, mai ales când încearcă apoi să stabilească o legătură între acest organism şi lumea exterioară. Această dificultate apare în mod cu totul deosebit atunci când privim puţin mai îndeaproape ceea ce am menţionat deja în cursul acestor conferinţe, şi anume rolul Azotului în organismul uman. Am spus că procentul de Azot din aerul expirat este mai ridicat decât cel din aerul la inspirat. Gândirea materialistă nu ajunge deloc la altă idee decât la a considera acest fapt neglijabil. Motivul acestei opinii este că viziunea materialistă despre om este incapabilă, prin natura ei, să descopere rolul Azotului. Acesta nu apare decât cu ajutorul a ceea ce urmează.

Ştiţi că există teoriile cele mai diverse despre alimentaţie. Aş spune că, în materie de interpretare a alimentaţiei, cercetătorii se opun diametral unii altora în ceea ce priveşte rolul albuminei în organismul uman. De ce are nevoie organismul uman de proteine? Cum am spus, pentru a răspunde la această întrebare cercetătorii se situează pe poziţii diametral opuse. Unii ne spun mai curând că întreaga structură a organismului proteinic din om este constantă, că suntem în prezenţa unei constante sau, cel puţin, a unei constante relative, că proteinele ingerate se descompun rapid şi că, în fond, importanţa lor este neglijabilă în raport cu forţele constructive, plastice, ale albuminei din organismul uman. Alţii sunt de o părere, considerată cam depăşită în prezent, conform căreia corpurile proteinice din om se destructurează în permanenţă şi trebuie să fie mereu restructurate cu ajutorul albuminei ingerate. Cele două teorii apar în formele cele mai diverse şi formează un fel de opoziţie diametrală. Dar nici una dintre ele nu sesizează despre ce este vorba, pentru că ele nu ţin seama decât de confruntarea unei albumine cu cealaltă, fără să aibă în vedere întregul organism uman.

În acest organism avem de-a face, în primul rând, cu antagonismul dintre formaţiunea cefalică, aşadar, aceea a sistemului neuro-senzorial, şi formaţiunea care ia naştere din sistemul metabolismului şi al membrelor. Este vorba de o opoziţie diametrală, proprie naturii umane. Importanţa ei nu trebuie să fie subestimată. Căci ierarhia structurală a omului, atât de importantă în domeniul terapeuticii, rămâne de neînţeles dacă nu se ţine seama de ceea ce am spus adineaori. Astfel, de exemplu, nu putem înţelege deloc cum se comportă în realitate plămânul în organismul uman dacă nu pornim, pentru aceasta, de la o cercetare care să ne conducă la reflecţiile următoare. Când avem de-a face cu organismul cefalic, suntem confruntaţi cu predominanţa indiscutabilă a anumitor forţe. Apoi, avem de-a face cu organismul toracic, în care se află plămânul. Deoarece organismul uman conţine peste tot aceleaşi forţe în grade diferite, plămânul este un organ care conţine şi el, dar în mod atenuat, mai puţin intens, forţele formaţiunii cefalice. Iar când cercetarea are în vedere participarea Eului, a corpului astral şi a corpului eteric la întreaga modelare plastică a organelor şi la destructurarea lor, ea ajunge la o formulare paradoxală, conform căreia formaţiunea pulmonară este o metamorfoză a formaţiunii cefalice, doar că formaţiunea pulmonară reprezintă un stadiu anterior al formaţiunii cefalice. Capul se dezvoltă datorită aceloraşi forţe formatoare cum sunt acelea care acţionează în plămân, unde acestea se opresc la un stadiu mai primitiv.

Astfel, plămânul este o metamorfoză a formaţiunii cefalice, şi el este capabil să asigure funcţia respiratorie tocmai datorită întârzierii metamorfozei sale faţă de structurile cefalice. Dacă forţele rămase în urmă în plămân, pentru a-i conferi funcţia respiratorie, ar progresa, plămânul ar semăna din ce în ce mai mult cu un cap. Consecinţa acestei asemănări din ce în ce mai mari cu capul va fi că plămânul va tinde, aşadar, să devină un organ de gândire. Făcând acest lucru, căutând să devină un organ de gândire prin asimilarea forţelor care sunt la locul lor în cap, plămânul se pregăteşte pentru ceea ce se numeşte tuberculoza pulmonară.

Tuberculoza pulmonară nu poate fi înţeleasă decât în acest fel, în funcţie de întregul om. Trebuie s-o înţelegem spunându-ne că în plămânul ftizic respiraţia tinde să devină gânditoare. În cap, respiraţia a suferit, într-adevăr, o metamorfoză, şi toate funcţiile gândirii, până la asimilarea percepţiilor, nu sunt nimic altceva decât o respiraţie transformată în cursul evoluţiei. Capul este un organ evoluat, un organ respirator care a depăşit stadiul pulmonar. Este un organ care reţine respiraţia, pentru a înlocui respiraţia atmosferică cu asimilarea forţelor eterice prin intermediul simţurilor. Percepţia senzorială nu este nimic altceva decât un proces respirator mai fin, adică deplasat în eteric. Capul respiră, plămânul respiră. Dar în om mai există şi o altă respiraţie. Ea se află la un nivel de metamorfoză cu o treaptă mai jos. Este respiraţia ficatului. Ficatul este un plămân neterminat, un cap neterminat. Şi el respiră. Tot ceea ce predomină în acest organ este cealaltă metamorfoză, care se află la polul opus percepţiilor senzoriale, adică absorbirea şi asimilarea alimentelor. Din acest motiv, formaţiunea pulmonară şi formaţiunea hepatică se află la mijloc, între formaţiunea gastrică şi formaţiunea cerebrală, adică cefalică.

Sprijinindu-vă pe aceste reflecţii, nu veţi fi departe de a înţelege faptul că trebuie să spunem despre organele omului, despre unele dintre organele sale, că ele sunt, la urma urmei, nişte organe respiratorii. Toate organele care sunt conformate asemenea creierului, plămânul şi ficatul, sunt, totodată, nişte organe respiratorii. Ca atare, ele au impulsul exterior de a respira. Aşadar, ele elimină spre exterior acidul

carbonic. Această eliminare este fenomenul esenţial al respiraţiei. Dvs. absorbiţi Oxigenul; absorbirea de Oxigen şi eliminarea de acid carbonic nu sunt doar o acţiune a plămânului, ci a întregului organism, a fiecărui organ. Ea rezultă, în esenţă, din activitatea corpului astral, care îşi desfăşoară activitatea prin simpatie şi antipatie. Simpatia corespunde forţei de a inspira a corpului astral, iar antipatia forţei acestuia de a expira. Şi, descoperind în cartea mea numită ***Teosofia*** [Nota 15] descrierea corpului astral, îl veţi vedea descris ca impregnat de forţele simpatiei şi antipatiei. El lucrează în respiraţia generală a omului conform principiilor antipatiei şi simpatiei. Aici trebuie să vedem activitatea internă a corpului astral.

Şi acum ajungem la ultimul aspect, aş spune, al acestor reflecţii. Este momentul să menţionăm că ansamblul acestor corpuri proteinice prezente la om este constituit în vederea respiraţiei, că el se exprimă spre exterior prin respiraţie, în măsura în care aceste proteine fac parte din organele pe care le-am descris. Dar tot ceea ce se exprimă spre exterior se exprimă şi spre interior. Iată o schemă care ar putea ilustra acest fapt. Dacă aveţi un anumit organ uman care conţine albumină şi care aparţine grupului de organe pe care le-am amintit, acest organ este condus spre o activitate respiratorie exterioară (vezi, cu roşu, pe schiţa următoare). Dar, desfăşurând o activitate respiratorie exterioară, el mai exercită şi o alta, interioară, la polul opus al respiraţiei.

Această activitate eliberează spirit, eliberează suflet. În timp ce activitatea care eliberează suflet intervine respirând (în roşu) spre exterior, în cursul respiraţiei externe, în interior se desfăşoară, în acelaşi timp, o activitate sufletesc-spirituală. Aceasta, evident, nu are nevoie de spaţiu, ci, dimpotrivă, am putea spune că dispare din spaţiu tot timpul, că iese tot timpul din spaţiul tridimensional. Dar această activitate acţionează spre interior şi este proprietatea albuminei să desfăşoare această activitate spre interior. Ceea ce funcţionează în cap drept activitate interioară este condus aici prin organele de simţ. De aceea, organele capului sunt organele care conţin cel mai puţin spirit. Ele absorb spiritul din exterior, asimilându-l prin organele de simţ. Capul este organul cel mai puţin spiritual al omului.

Planşa 5 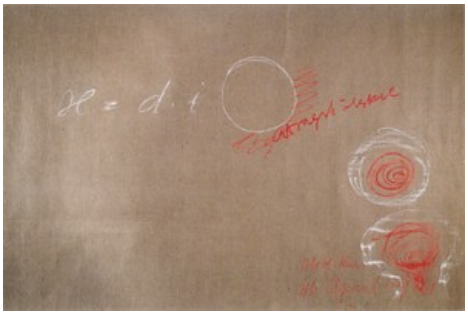

[măreşte imaginea]

Dimpotrivă, spiritualitatea umană, în special la începutul evoluţiei sale în corp, dezvoltarea spiritului, care este real, nu abstract, începe în plămân şi lucrează din exterior spre interior, în sens invers faţă de respiraţie. Iar organele sale cele mai spirituale sunt cele care fac parte din sistemul hepatic. Sunt organele care desfăşoară cea mai multă activitate spirituală spre interior. Aceasta explică şi de ce oamenii la care domină capul devin materialişti. Căci prin intermediul capului nu putem asimila decât spiritualitate exterioară, astfel încât ajungem să credem că dezvoltarea spirituală rezultă din ceea ce am luat cu ajutorul simţurilor din lumea exterioară. Astfel că un intelectual veritabil devine, totodată, prin forţa împrejurărilor, materialist. Cu cât gândim mai mult cu capul, cu atât tindem mai mult spre materialism. Dimpotrivă, materialismul încetează să aibă drepturi asupra conştienţei atunci când omul complet, omul întreg, ajunge să devină conştient de faptul că întreaga sa fiinţă gândeşte cu organele care îşi îndreaptă activitatea spre interior.

Activitatea care se manifestă în respiraţie se revelează spre exterior, şi anume în eliminarea Carbonului în acidul carbonic. Dar activitatea desfăşurată spre interior, spiritualizarea, este legată de Azot. Şi, odată consumat, Azotul este eliminat în vederea spiritualizării. Procentul de eliminare a Azotului ne dă măsura activităţii interioare a organelor interne ale omului în vederea spiritualizării. Puteţi deduce de aici că cel care nu crede într-o spiritualitate de acest fel nu cunoaşte altceva decât îndoiala, bineînţeles, în privinţa asimilării Azotului de către organismul uman. Doar ştiind cum în fiecare funcţiune proteinică se desfăşoară o activitate care merge spre exterior şi o activitate care merge spre interior, doar în acest fel putem înţelege, de fapt, rolul nutriţiei. Examinaţi acest proces, care, în esenţă, este un proces respirator cu polarităţi opuse, şi veţi spune că pretutindeni hrănirea şi digestia se întâlnesc cu procesele respiratorii, că pretutindeni hrănirea şi digestia sunt confruntate cu procesele respiraţiei şi ale spiritualizării. În acest proces de spiritualizare, aşadar, pe faţa cealaltă a respiraţiei, se află forţele cu adevărat formatoare şi modelatoare ale constituţiei albuminei. În aceasta constă tot ceea ce îl configurează pe om. Mai deduceţi de aici că activitatea respectivă atrage atenţia asupra unei interacţiuni dintre corpul astral şi corpul eteric. Corpul astral este activ în respiraţie prin simpatie şi antipatie. Corpul eteric este activ ciocnindu-se prin activitatea sa de simpatiile şi antipatiile corpului astral. Pretutindeni în organismul uman activitatea corpului eteric întâlneşte respiraţia. Impactul principal al acţiunilor eterice se găseşte în părţile lichide ale omului. Căci omul este compus cel puţin două treimi din apă. În acest organism lichid activează de preferinţă corpul eteric, aici se manifestă în mod fizic forţele eterice. Forţele respiraţiei se manifestă în celălalt organism, care este un organism atmosferic, încorporat omului prin intermediul aerului. Astfel, putem considera ceea ce se petrece în corpul astral şi corpul eteric ca fiind o interacţiune între forţele apei şi cele ale aerului. Această interacţiune se produce în permanenţă în om. Bineînţeles, nici una dintre aceste acţiuni nu este anulată complet prin opusul ei. De aceea, o dată cu aerul, omul inspiră întotdeauna nişte urme de vapori de apă. Astfel, etericitatea se întinde până la respiraţie. Activitatea respiratorie se întinde până la organele înseşi ale digestiei şi ale nutriţiei. Şi ele respiră, în măsura în care sunt formate din proteine. Aşadar, întotdeauna fiecare dintre aceste activităţi înclină spre cealaltă şi, în fond, avem mereu de-a face doar cu predominanţa uneia sau alteia într-un anumit organ. Nu avem niciodată de-a face cu ceva ce poate fi descris doar într-un singur fel. Când spunem, de exemplu, că un organ este doar respiraţie, când vorbim astfel despre plămân, comitem o eroare. Deşi atenuată, întâlnim aici întotdeauna şi cealaltă activitate. Digestia se face, în principal, printr-o singură activitate, care se realizează în mediul eteric-lichid şi în mediul fizic-solid. În esenţă, fenomenele digestive şi nutritive se desfăşoară în mediul eteric-lichid şi în cel fizic-solid, iar respiraţia se desfăşoară, în principal, în mediul astral-atmosferic, iar activitatea Eului, o activitate esenţialmente spirituală, se desfăşoară în stările termice care corespund tocmai Eului. Activitatea spirituală din organismul fizic constă în sinergia care asociază Eul şi stările termice din toate organizările în care fizicul este accesibil căldurii. Eul trebuie să se alieze întotdeauna cu căldura, trebuie să acţioneze întotdeauna pornind de la căldură. Când punem un bolnav în pat şi îl acoperim, nu facem nimic altceva decât să facem apel la Eul său, solicitându-l să se folosească în mod adecvat de căldura realizată în acest fel.

Aceasta situează în plină lumină hrănirea omului. Ea constă în interacţiunea dintre lichidul tisular, aşadar, dintre mediul apos, în care se realizează, în esenţă, nutriţia şi excreţia, şi organismul proteinic al omului, un organism care nu este labil, întru câtva, decât în timpul creşterii, şi care se stabilizează apoi, pentru a suferi, mai mult în decursul celei de a doua jumătăţi a vieţii, un fel de destructurare. În lichidul tisular se produce în permanenţă absorbţia şi distrugerea albuminei conţinute în hrană. Şi în această activitate constau atacurile îndreptate împotriva a ceea ce vrea să rămână stabil în formaţiunea proteinică, şi anume în organele proteinice interne înseşi. Ele vor să

rămână stabile, şi aceasta pentru a degaja, pentru a pune în libertate spre interior activitate spirituală. Efectele procesului nutritiv constau, la urma urmei, în această interacţiune permanentă dintre fenomenul intens al absorbţiei şi cel al destructurării substanţei proteinice, precum şi în jocul de forţe ce rezultă de aici, aşadar, în această interferenţă din sânul proteinelor umane între acţiunea unora din aceste forţe, care sunt extraordinar de mobile, şi acţiunea altor forţe, care tind spre stabilitate. Există, aşadar, o parte de superstiţie şi o parte adevăr în ideea că omul se construieşte pe baza substanţelor absorbite pentru a se hrăni. Este o superstiţie pentru că, oricum, forţele constructive sunt conţinute în proteinele fiinţei umane, prin însăşi natura sa umană, în timp ce, pe de altă parte, la polul opus, omul desfăşoară o activitate care realizează un atac permanent împotriva stabilităţii propriei constituţii proteinice. Putem afirma, aşadar, că este eronat să credem că ingerarea alimentelor întreţine, ea singură, viaţa omului. Este ceva complet eronat. Dar este just să spunem că întreţinerea vieţii este asigurată prin activitatea intensă a forţelor din lichidul tisular. Aşadar, dacă vă preparaţi nişte meniuri care stimulează această activitate din lichidul tisular, dvs. prin aceasta întreţineţi, de fapt, viaţa, şi nu administrând corpului substanţe nutritive, ci provocând ciocnirea lor cu forţele stabile din proteinele corpului. Procesul pe care îl stimulaţi prin absorbirea alimentelor vehiculează cu adevărat esenţialul pentru întreţinerea vieţii. Aici trebuie să fim atenţi la procesul însuşi. De exemplu, se poate întâmpla ca la un adult, a cărui dezvoltare este încheiată, nişte substanţe să rămână fără efect, în timp ce noi ştim că ele sunt foarte eficace la copil. Dar copilul se află în curs de dezvoltare plastică şi cere, astfel, absorbirea acestor substanţe, interiorizarea lor, desfăşurarea internă a forţelor lor. De departe, nu este sigur că o anumită substanţă, cunoscută pentru eficacitatea ei în cazul copilului, va acţiona şi în cazul adultului, care are dezvoltarea încheiată. Adultul poate avea nevoie doar de întreţinerea forţelor care tind spre stabilitatea umorilor sale tisulare, de absorbirea stimulatorilor respectivi. Studiaţi tot ceea ce se petrece în organele umane orientate spre interior: plămânul, ficatul şi chiar capul, organizat şi el conform acestui principiu. Apoi, îndreptaţi-vă atenţia spre organele despre care aş spune că sunt inserate mai curând pe lângă nişte umori tisulare în realizarea acestei activităţi. Aici veţi descoperi, ca pe un organ primordial, inima, înconjurată de plămâni. Inima este un organ format în întregime pe baza activităţii lichidelor tisulare, iar funcţia acestui organ nu este altceva decât reflectarea activităţii interne a lichidelor tisulare.

Inima nu este o pompă, am spus adesea. Inima este mai curând ceea ce aş numi un aparat de citire a ceea ce se petrece în lichidele tisulare. Ea este pusă în mişcare de circulaţia sanguină şi aceasta din urmă nu rezultă dintr-o inimă care funcţionează ca o pompă. Inima este tot atât de puţin implicată în funcţia circulatorie, la om, pe cât este de implicat termometrul în naşterea căldurii sau a frigului, afară. Termometrul nu este altceva decât un aparat care citeşte căldura şi frigul, şi, tot aşa, inima nu este altceva decât un aparat de citire, pentru a citi circulaţia umană şi pentru a descifra ce varsă în ea sistemul metabolic al sângelui. Aceasta este o regulă de aur pe care trebuie să o respectăm neapărat pentru a-l înţelege pe om. Credinţa conform căreia inima este o pompă care împinge sângele în artere este, de fapt, un anti-adevăr din domeniul ştiinţelor actuale ale naturii. Un om care ar crede aşa ceva ar trebui să creadă, de asemenea, că odaia sa a devenit mai caldă pentru că termometrul a urcat. Căci, conform logicii, este acelaşi raţionament.

Acestea sunt consecinţele unui mod de a vedea care nu ţine seama deloc de partea preponderentă, în cea mai largă măsură, a naturii umane, de partea sa sufletesc-spirituală, de ceea ce este mobil, de ceea ce este dinamic. Este un mod de a vedea care nu se sprijină decât pe aspectul material, din care vrea să facă să Ia naştere forţele pe care materia nu le-a primit decât ca amprentă. Acest mod de a vedea vrea să atribuie inimii nişte forţe pe care inima nu le-a primit, în fond, decât din dinamica, din jocul forţelor.

Aşadar, putem spune că în activitatea inimii şi în organul cardiac avem organizarea cea mai evoluată a ceea ce se opune, la om, respiraţiei şi degajării de spirit. Este vorba despre ceea ce am putea numi metamorfoza prin polaritate, contrară aceleia produse numai prin transformare. Studiind capul, plămânul, ficatul, vedem nişte trepte diferite ale metamorfozei prin transformare. Dar, de îndată ce studiem inima în comparaţie cu plămânul, trebuie să vorbim de metamorfoză prin polaritate. Trebuie să spunem că structura inimii se află la polul opus faţă de cea a plămânului. Şi toate organele orientate mai curând spre înainte sunt atunci transformări ale structurii cardiace. Uterul feminin se află, în mod absolut evident, în această situaţie. Eu vorbesc despre uter, pentru că există şi un uter masculin, dar acesta nu există, la bărbaţi, decât sub formă eterică. Uterul nu este altceva decât o inimă transformată. Şi tot ceea ce trebuie să asimilăm pentru a înţelege această organizare a omului provine din acest mod de a vedea lucrurile.

La om, mai ales grăsimile şi hidraţii de carbon intervin în această altă activitate care are drept centru activitatea inimii, unde ea ajunge la capăt. Aici îşi desfăşoară activitatea grăsimile şi hidraţii de carbon. Bineînţeles, această activitate se extinde la întregul corp. Căci, aşa cum întregul corp respiră şi dezvoltă spirit, el este ocupat, pe de altă parte, să dispună de materie şi să finiseze din punct de vedere funcţional nişte sisteme dinamice, în vederea combustiei. Acest fapt ne va arăta cum, pornind de la o viziune cu adevărat interioară asupra organismului uman, putem trece întotdeauna la faptele terapeutice. Căci acest fapt situează într-o anumită lumină cazul bolii numite odinioară tuberculoză pulmonară, fără a mai aminti şi alte nume pe care le-a mai primit din motive pur teoretice. Această afecţiune rezultă din diferitele influenţe care au în comun faptul că îl sustrag pe om de la ceea ce este extrapământesc pentru a-l împinge spre ceea ce este pământesc, viaţa, de exemplu, în nişte locuinţe insalubre, ş.a.m.d. Toate descrierile tuberculozei pulmonare se rezumă la faptul că bolnavul este sustras influenţei Soarelui şi Universului, pentru a fi împins spre ceea ce-l separă de acestea, spre ceea ce paralizează plăcerea pe care el o resimte în contact cu influenţele extrapământeşti, mai ales în percepţiile senzoriale. Sufletul său, sensibilitatea sa, sunt împiedicate să pătrundă în organele de simţ, astfel încât ele coboară în plămân, care tinde să devină un organ de gândire, să devină cap. Şi, într-adevăr, plămânul merge până la a ilustra prin forma sa exterioară faptul că vrea să devină cap, că vrea să ia o formă care dă la iveală forţele osificante ale capului în plămân, astfel încât de aici rezultă scleroza ş.a.m.d. Ce-i de făcut pentru a contracara această tendinţă?

Pentru a contracara cefalizarea plămânului, trebuie să ne gândim, înainte de toate, că aici este vorba de o slăbire a activităţii astrale normale, în timp ce activitatea Eului este prea puternică. Activitatea Eului începe să domine activitatea astrală. Acest lucru trebuie să-l oprim. Tocmai percepţia senzorială exterioară este ceea ce stimulează îndeosebi activitatea Eului. Iar tot ceea ce este percepţie senzorială exterioară se continuă în sânul organismului uman în depunerile de sare. Acestea sunt dereglate la cel care are o tendinţă spre tuberculoza pulmonară. Pornind de la acest aspect, trebuie să-i venim în ajutor prin fricţiuni cu sare, pentru a ajuta plămânul să nu mai cadă în prada proceselor dereglate. Fricţiunile cu sare, în aplicare externă, vor contracara procesele de scleroză care se produc din interior.

Bineînţeles, o influenţă ca aceea pe care o exercită din exterior efectul sării trebuie să fie realizată în scopul de a face ca organismul să admită ceea ce vrea să intre din exterior. De asemenea, se pot face băi sărate, băi foarte sărate, dar trebuie să procedăm în aşa fel încât organismul să fie înclinat să asimileze ceea ce-i vine din exterior, să răspundă, aşadar, din interior. Pe această temă puteţi face următoarea reflecţie, care rezultă, în parte, din ceea ce a fost discutat aici deja anul trecut [Nota 16].

Dacă vrem să stimulăm organismul pentru ca el să desfăşoare o activitate, pornind din interior, care să regleze prin interacţiune anumite forţe exterioare de organizare, se pune problema să-i administrăm Mercur, în doze mici, aşadar, în sens homeopatic. În această privinţă, Mercurul este un remediu interesant, un remediu important. Trebuie să ţinem seama neapărat tocmai de ceea ce este important să respectăm în materie de dozaj. Şi iată ce vă puteţi spune, rezumând tot ceea ce am expus pe această temă. Sistemul metabolismului şi al membrelor seamănă cel mai mult cu natura exterioară. Dacă el este acela care se află în dificultate şi trebuie să acţionăm asupra lui, vom folosi nişte dinamizări joase. De îndată ce ajungem la omul median, vom folosi nişte dinamizări medii. Iar când vrem să acţionăm pornind din cap, când vrem să acţionăm pornind de la ceea ce are legătură cu spiritualitatea din cap, trebuie să folosim dinamizările mai înalte. În

cazul de faţă, este vorba despre activitatea pulmonară care aparţine omului median. Dozajul Mercurului trebuie să fie aici o dinamizare medie. Când ne aşteptăm la o influenţă asupra capului, care să se răsfrângă asupra întregului organism, se cer dinamizările cele mai înalte. Prin aceasta, acţiunea lor este deosebit de benefică peste tot acolo unde credem că trebuie să acţionăm cu ajutorul unor compuşi ai Siliciului. Aceştia cer, prin natura lor, să fie folosiţi în diluţiile cele mai înalte, deoarece ei tind întotdeauna spre cap şi spre periferia corpului, ceea ce este, în mod evident, just în raport cu formaţiunea cefalică. Dimpotrivă, când, din motive diferite, e cazul să folosim compuşii Calciului, vom proceda just dacă nu vom urca până la dinamizările cele mai înalte, ci folosind mai curând nişte dinamizări inferioare. Pe scurt, criteriul în materie de dinamizare este în funcţie de necesitatea de a interveni în sistemul metabolismului şi al membrelor, sau în organismul median al sistemului ritmic, sau în organizarea cefalică. Aici trebuie să ţinem seama, bineînţeles, de faptul că, pe de altă parte, organismul cefalic îşi extinde forţele asupra întregului organism. Astfel, putem ajunge, de exemplu, la concluzia că un om bolnav la picior este atins, de fapt, de o boală ascunsă a capului, cauza bolii avându-şi sediul în cap. Atunci nu va mai fi vorba să vindecăm pornind de la metabolism, ci pornind de la cap. Va trebui să alegem nişte dinamizări ridicate, totuşi, nu prea înalte, ale remediului, care, desigur, ar acţiona bine în dinamizări joase, dacă ar trebui să vindecăm pornind de la metabolism. Aceste noţiuni pot fi rezumate foarte bine într-un principiu: va trebui să acţionăm treptat. Detaliul nu se va clarifica decât dacă vom observa exact rezultatul experienţelor. Trebuie să încercăm să ne orientăm aşa cum am indicat.

Într-adevăr, nu putem vorbi cu adevărat de vindecare decât reţinând cu grijă faptele experienţei. Căci, bineînţeles, fiecare experienţă particulară este instructivă şi îşi aduce roadele mai târziu. Dacă ţineţi seama de ceea ce am spus, veţi vedea că nu mai există nici un mister în faptul că pot apărea, de exemplu, nişte boli care afectează împreună creierul şi ficatul. Căci ficatul nu este altceva decât un creier metamorfozat. Degenerescenţa simultană a ficatului şi a ganglionilor cerebrali pe care o observăm se înscrie tocmai în această linie: suntem în prezenţa unei stări patologice care accentuează şi mai mult starea care provoacă tuberculoza pulmonară. Aceasta nu este altceva decât metamorfoza accentuată a tuberculozei pulmonare; de aceea va trebui să folosim un dozaj mai grosier în uzajul intern al Mercurului, iar în uzaj extern nu vom prescrie fricţiuni cu sare ş.a.m.d., băi cu clorură de Sodiu, cu sare de bucătărie obişnuită. Va trebui să trecem la sărurile de Calciu. Asta trebuie să spunem în legătură cu acest subiect.

Acum vedeţi unde se află pretutindeni cauzele unor erori şi unde putem descoperi ce este just, dacă examinăm organismul uman pornind din interior. Imaginaţi-vă că cineva vine şi declară că aici este vorba de o boală pe care el o va vindeca prin Mercur. Şi, de fapt, el obţine un rezultat. Totuşi, boala în cauză nu este neapărat în raport cu sifilisul, dar omul nostru este de părere că vindecarea cu Mercur semnalează relaţia cu fenomenele sifilitice. Totuşi, lucrurile nu stau neapărat aşa. La fel, veţi înţelege acum mai bine ceea ce am spus anul trecut [Nota 17] referitor la bolile mintale. Este de la sine înţeles că, vorbindu-vă acum câteva zile despre ramolismentul cerebral, am făcut aluzie la boala paralitică. Dar, spunând "paralizie", nu ne exprimăm, de fapt, foarte exact. Am mereu impresia că expresiile au deviat deja spre sindromul exterior. Dar acum se pune întrebarea de a şti ce am vrut să spun anul trecut când am afirmat că adevăratele cauze ale bolilor mintale trebuie căutate, în fond, în deformările de organe. Tocmai acest lucru se întâmplă, şi de aici învăţăm că nu ajungem la nimic dacă studiem doar simptomele psihice. Rezultatul este, practic, nul. Putem spune, totuşi, că anumite complexe psihice par să ţină de nişte cauze patologice absolut diferite. În aşa-numitele boli mintale, trebuie să căutăm întotdeauna deformarea organelor, să găsim un organ care nu funcţionează bine, pentru a ne întreba apoi asupra cauzei tulburării funcţionale. Cauza acesteia este deficienţa forţelor avându-şi sediul, propriu-zis, în formaţiunile proteinice stabile şi nu în cele variabile. Aşadar, la bolnav există tendinţa permanentă de a distruge structura plastică şi primară a unui organ. Astfel, vom face bine să nu ne uităm prea chiorâş spre ceea ce, la polul celălalt, corespunde proceselor metabolice din lichidele tisulare. Aşadar, când pornim de la simptome, aici nu se vede nimic din ceea ce reprezintă metabolismul în organism. În schimb, pentru cunoaşterea bolilor mintale este foarte important să se studieze excreţiile. Vom găsi aici nişte repere foarte importante. Examinarea naturii excreţiilor la bolnavul mintal este extrem de importantă. Căci am spus anul trecut că, în anumite forme de boli mintale, există mania de a forma nişte viziuni, nişte halucinaţii auditive. Tocmai acesta este semnul degajării de spirit în interiorul omului.

Aşadar, dacă există această manie, cauza ei este o defecţiune survenită într-un organ. Când organul nu este defectuos, când constituţia sa este normală, atunci el formează imaginaţiuni, dar acestea rămân inconştiente. Devenit defectuos, el nu ajunge să formeze corect aceste imaginaţiuni şi de aici rezultă mania de a forma imaginaţiuni, dar, pe de altă parte, imaginaţiunile nu sunt acoperite de organ şi apar sub formă de halucinaţii ş.a.m.d. Astfel, aş vrea să spun că dacă avem de-a face cu un organ în interiorul căruia se formează imaginaţiuni (vezi schiţa, cu roşu, și planșa 5), dacă efectul lor radiant se extinde asupra întregului organism (pe schiţă, luminos) şi dacă el este străpuns, atunci avem de-a face cu un organ deformat.

Acesta nu poate realiza corect formarea organică de imaginaţiuni (roşu) şi, cum ea este anormală, această formaţiune se impune, pe de o parte, conştienţei. De unde halucinaţiile şi viziunile. Pe de altă parte, organul este distrus şi se produce nevoia de adevărate imaginaţiuni. Doar viziunea interioară a acestor fapte ni le poate explica.

Vom continua, pe de o parte, răspunzând la întrebările care au fost puse, şi, pe de altă parte, explicând remediile noastre. Încheiem acum şi vom asculta conferinţa *doctorului Scheidegger*.

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

CONFERINŢA A ŞAPTEA

Dornach, 17 aprilie 1921

Trecând acum la medicamente, va fi vorba, de asemenea, despre nişte inovaţii în domeniul medicamentelor pe care am încercat să le realizăm. Observaţi, pe lângă aceasta, că nu ţin deloc să vă explic cursul reflecţiilor mele personale în legătură cu un medicament sau altul. Mă interesează mai curând să vă fac să discerneţi dvs. înşivă folosirea terapeutică a unei substanţe sau a alteia. Aşadar, aş vrea ca viziunea pe care trebuie s-o dobândim despre o anumită substanţă pentru ca ea să devină un medicament să apară în forul dvs. interior. De aceea, aş vrea ca discuţia de astăzi să pornească de la reflecţiile asupra unor exemple referitoare la modul de a discerne proprietăţile terapeutice ale unei substanţe. În prealabil, trebuie să observăm, desigur, că baza acestor reflecţii este cunoaşterea principiilor celor mai elementare ale antropologiei antroposofice. Căci interpretarea justă a medicamentului nu poate lua naştere decât dintr-o gândire condusă în sens antroposofic. Astfel, veţi vedea că ceea ce am spus în aceste ultime zile se va uni cu acest gen de reflecţii pe care vom încerca să le experimentăm astăzi.

Să pornim de la faptul că planta ne permite să studiem mai bine interacţiunea dintre omul însuşi şi ambianţa sa. Tocmai asimilând procesele vegetale dobândim apoi o viziune justă asupra prelungirii până în om a proceselor de mineralizare. Reiese în mod firesc, din tot ceea ce am studiat în aceste zile, că făcând nişte reflecţii de acest fel trebuie să vedem neapărat că la baza întregului proces al formării plantelor, a procesului plantei compuse din rădăcină, frunze, flori, seminţe ş.a.m.d., stă un impuls cosmic formator. Trebuie să mai ştim că nu putem înlocui doar printr-o sinteză, prin artificiile unei sinteze chimice, acest proces care tinde spre morfogeneza interioară a plantelor. Nu vom putea recurge decât foarte rar la aceste moduri de înlocuire. Căci trebuie să înţelegem neapărat, de exemplu, că atunci când avem de-a face cu rădăcina plantei este vorba, în ceea ce priveşte morfogeneza, de partea vegetală legată de forţele de la suprafaţa Pământului, mai mult sau mai puţin interne. Din punct de vedere sufletesc-spiritual, omul este o fiinţă care creşte într-un mod vegetal, numai că de sus în jos. Capul său conţine multe din aceste forţe care se află în interacţiune cu forţele Pământului. Există o înrudire profundă între ceea ce, în plantă, devine rădăcină şi ansamblul forţelor din capul uman. Astfel, va trebui să elucidăm întotdeauna procesul care se desfăşoară în rădăcina plantei şi să reflectăm la interacţiunea acestui proces cu capul uman. Să ne gândim la câteva aspecte de detaliu, pentru a face să reiasă felul în care trebuie să procedăm. Să studiem, pur şi simplu, rădăcina de genţiană, de exemplu, de Gentiana lutea: Noi spunem că genţiana este o plantă care apare în exterior cu un aparat floral foarte important. Vom avea, aşadar, în rădăcină nişte forţe foarte înclinate spre natura florală şi de frunză. Nu ne putem aştepta, cu siguranţă, ca genţiana să exercite o acţiune puternică la om, pornind de la cap, şi într-un mod specific cefalic, adică exterior, în acţiunea ei. Va trebui să ne aşteptăm mai curând la o acţiune asupra stimulării respiratorii de origine cefalică. Şi cum în organism efectele se exercită întotdeauna în polarităţi, va trebui să ne gândim că folosirea rădăcinii de genţiană face să respire mai mult mai ales organele digestive, în sensul indicat ieri. Aşadar, incităm stomacul şi intestinul să respire mai mult, dar trebuie să ne amintim acum, aşa cum am învăţat în cursul acestor conferinţe, că pentru a stimula activitatea respiratorie a omului planta trebuie să fie supusă mai întâi la un anumit tratament. Vrem să spunem că trebuie să preparăm o decocţie din rădăcini. Trebuie să folosim o decocţie din rădăcini. Aici nu avem în vedere, în primă instanţă, decât nişte date exterioare. Ne spunem că genţiana are un gust amar, un miros foarte puternic, că ea are, din acest motiv, nişte însuşiri care acţionează puternic asupra astralului. Aşadar, avem de-a face cu acţiunea asupra naturii astrale din domeniul digestiv al omului. Dar rădăcina de genţiană conţine un zahăr. Vă amintiţi că am evocat, în repetate rânduri, puternica stimulare a acţiunii Eului ce rezultă din asimilarea zahărului de către procesul de organizare a omului. Pe această temă, putem foarte uşor să facem un studiu statistic exterior, referitor la popoarele la care activitatea Eului este slabă, ca la popoarele ruse, la cele ale Europei Orientale, la care Eul se ţine încă în rezervă. Consumul anual de zahăr la aceste popoare este scăzut, în timp ce, din punct de vedere statistic, el este cu atât mai ridicat la englezi, la care activitatea Eului este extrem de vie. În general, această activitate creşte, pe măsură ce înaintăm spre Vest. Trebuie să ţinem seama şi de astfel de date, dacă vrem să dobândim o cunoaştere asupra lumii.

Pe lângă aceasta, rădăcina de genţiană este bogată în uleiuri fixe. Uleiul fix este acela care, trecând în digestie, acţionează cu putere asupra respiraţiei inferioare, căci el stimulează mobilitatea interioară a organelor gastrice şi intestinale. Vedeţi, deci, cum putem foarte bine să facem noi înşine o descriere a ceea ce se petrece în organismul uman şi vom remarca apoi că este stimulată activitatea astrală, şi anume mobilitatea stomacului şi a intestinului. Aşadar, ne putem spune că stomacul desfăşoară o activitate mai intensă, că acest organ este fortificat. Această întreagă acţiune se produce ca atunci când corpul astral este fortificat. În acest fel, procesul de mineralizare nu se produce la om decât în măsura în care acesta consolidează şi fortifică organele. În aceasta constă acţiunea discretă a Eului prin intermediul zahărului. S-ar putea spune, aşadar, că folosind decocţia din rădăcini de genţiană incităm corpul astral la o activitate intensă şi, datorită conţinutului de zahăr, facem ca şi Eu să intervină. Acest ajutor prin intermediul Eului comportă, totuşi, un pericol. Căci lovitura de bici dată de Eu la polul inferior provoacă o reacţie la polul superior, în cap. Putem observa că anumiţi bolnavi vor acuza, ca efect secundar, cefaleea. Totuşi, aşa cum am spus, există o acţiune în toate aceste direcţii. Aşadar, aici avem o acţiune, în esenţă, stimulatoare a intestinului. Astfel, când observăm că fenomenele patologice sunt însoţite de anorexie, de dispepsie, de exemplu, şi mai ales în caz de stază abdominală, va fi folosit un remediu de acest fel, singur sau asociat într-o anumită combinaţie. Putem observa, de asemenea, cum această activitate a stomacului şi a intestinului stimulează metabolismul în general. Astfel, metabolismul este incitat şi se însufleţeşte mai mult, iar prin aceasta noi mai avem o oarecare influenţă asupra tendinţelor spre gută şi reumatism. Pe lângă aceasta, utilizarea judicioasă a rădăcinii de genţiană va mai aduce foloase şi printr-o calitate febrifugă, secundară, desigur, totuşi verificată. Căci atunci când activitatea intestinală este subminată se produce o reacţie la polul superior al omului şi de aici se declară apoi febra. Aşadar, dacă fortificăm polul inferior al omului, creăm aici o contrapondere faţă de polul superior şi această intervenţie este febrifugă.

Trebuie să reflectăm la această idee pentru a descoperi relaţiile concrete dintre lumea exterioară şi interiorul omului. Este vorba de faptul că este absolut just să atragem atenţia asupra curenţilor a căror acţiune se exercită din afară asupra omului. Pe această temă, un om ca

Rosenbach [Nota 18] a desfăşurat o muncă de cercetare extraordinară. Dar, dacă vorbim de aceşti curenţi doar într-un mod abstract, nu realizăm că această acţiune exterioară rezultă, totuşi, din nişte fapte concrete. Ea rezultă, de exemplu, din existenţa unor raporturi cum sunt acelea dintre natura rădăcinilor din lumea vegetală, dintre forţele active în natura rădăcinilor, şi, în fine, introducerea lor în om. Aici sesizăm în mod efectiv faptele, care, de altfel, nu sunt descrise decât în mod abstract, ca nişte curenţi. Aici le atingem cu mâna. Pentru ştiinţa spirituală este vorba de a discerne ceea ce este cu adevărat concret, de a pune în evidenţă procesul cu adevărat obiectiv.

Vom studia, din acest punct de vedere, o plantă extraordinar de instructivă, *Geum urbanum*, colţunul-doamnei, şi vom examina din nou tot rădăcina. Iarăşi, vom face din ea o decocţie. Ei bine, este foarte interesant să studiem colţunul-doamnei amintindu-ne ce am spus despre rădăcina de genţiană. Deoarece avem de-a face cu rădăcina, trebuie să presupunem, a priori, o interacţiune cu forţele capului. Dar mirosul acestei rădăcini este amar, foarte amar. Rădăcina de Geum urbanum conţine uleiuri esenţiale. Trebuie să prevedem de la început că acest ulei esenţial acţionează asupra acelor părţi ale organismului care nu sunt tot atât de aproape de intestin, sau chiar angajate în acest organ, ca părţile despre care am vorbit în legătură cu rădăcina de genţiană. Astfel că noi avem de-a face cu ceea ce trebuie să se petreacă în stomac şi poate numai în esofag ş.a.m.d. Apoi, trebuie să ţinem seama de faptul esenţial, şi anume că rădăcina de Geum urbanum conţine fecule. Adică, noi facem apel, întru câtva, la nişte forţe a căror activitate este mai puternică decât cea necesară pentru asimilarea zahărului. Căci, pentru a asimila fecula, agresivitatea trebuie să-şi ia un recul. Zahărul trebuie să fie mai întâi izolat. Dvs. vedeţi că trebuie să urmărim în mod real procesele. Apoi, rădăcina de Geum urbanum conţine tanin. Studiul virtuţilor terapeutice trebuie să fie întotdeauna atent la această substanţă. Taninul este, într-adevăr, semnul că acţiunea amidonului se situează încă, într-un anumit fel, de partea fizică, şi că procesul activ vizează, de fapt, ceea ce se opune taninului. Astfel încât noi trebuie să situăm acţiunea rădăcinii de Geum urbanum mai jos, mai aproape de Eu decât de corpul astral. Avem aici o fortificare a stimulării Eului. De aceea, aici avem de-a face cu ceea ce se petrece în organismul inferior al omului. Aici acţiunea ce rezultă din Eu este, aşadar, diametral opusă stimulării capului. Este vorba despre ceea ce aş numi digestia exterioară, luarea în stăpânire a substanţelor începând din stomac, chiar înainte ca ele să fie lăsate în seama activităţii intestinale. Cum totul se extinde în toate în ansamblul organismului uman, în organele digestive este stimulat ceea ce rămâne în intestin din aparatul neuro-senzorial, şi este vorba, aşadar, de o acţiune predominantă a Eului.

Ce va rezulta de aici? În primul rând, rădăcina de Geum urbanum va avea o puternică acţiune febrifugă. În al doilea rând, este posibil să acţionăm pornind mai curând de la digestia anterioară asupra digestiei posterioare, solicitând un efort mai mic din partea acesteia din urmă, adică a activităţii intestinale propriu-zise. Trebuie să combatem mai ales diareea, hipersecreţiile mucoase, dacă ţinem seama că aceste efecte rezultă tocmai din faptul că funcţiunilor care ţin mai mult de activitatea digestivă internă le este cerut un efort prea mare. Vedeţi, aşadar, că aceste reflecţii ne conduc spre studierea felului în care forţele exterioare impregnează ceea ce se află în interiorul fiinţei umane.

Deoarece aceste gânduri despre rădăcini sunt de o importanţă deosebită, să mai studiem o rădăcină, să luăm, de exemplu, *Iris germanica*. Să facem şi aici o decocţie din rădăcini. Chiar şi numai prin aspectul său exterior, Irisul de Germania ne arată că el acţionează puternic asupra Eului. Mirosul greţos şi gustul amar ne arată de la început că avem prin ce să facem ca Eul să intre în interacţiune intensă cu lumea exterioară. În rădăcina de Iris se află şi acidul tanic, care stimulează puternic această acţiune fizică. Aici se mai află şi un alt stimulator al Eului, fecula. În fine, rădăcina de Iris conţine nişte răşini, a căror acţiune fizică se desfăşoară pretutindeni unde se află aceste substanţe. Toate acestea impulsionează Eul să desfăşoare o activitate intensă. Efectul acestei activităţi, a acestei impulsionări a Eului, se observă în funcţia urinară, precum şi într-o oarecare acţiune purgativă. Acestea sunt nişte semne exterioare caracteristice pentru activitatea Eului. Iar noi vom deduce de aici, pur şi simplu, stările pe care trebuie să la combatem, întrebându-ne la ce este expus organismul uman dacă toate aceste funcţii sunt dereglate. Vom ajunge la concluzia că organismul este expus în acest caz la hidropizie şi la nişte manifestări analoage. Astfel, în decocţia din rădăcini de Iris avem un mijloc prin care să încercăm să combatem stările analoage hidropiziei şi hidropizia însăşi.

Vedeţi, aşadar, ce fel de reflecţii trebuie să facem. Acum urcaţi în lungul plantei, urmărind "herba" farmaciştilor, partea plantei înzestrată cu frunze, şi luaţi o plantă caracteristică, de exemplu, măghiranul, *Origanum majorana*. Dar trebuie să ştim neapărat că, urcând până la partea ierboasă, vedem că natura îndeplineşte ea însăşi unele din procesele pe care în cazul rădăcinii noi trebuie mai întâi să le provocăm. Astfel, nu este bine să preparăm imediat o decocţie când luăm partea ierboasă a plantei, căci noi preluăm de la ea nişte forţe mai subtile, pe care le extragem cu ajutorul infuziei. Forţele de care avem nevoie trec, de fapt, din partea ierboasă în infuzie. Aş zice că, o dată în plus, ceea ce apare în acest caz ne "sare în ochi". Aveţi gustul special al acestei infuzii, un gust care ne înviorează. Acest gust este totodată şi un pic amar. Aveţi apoi mirosul aromatic, uleiurile esenţiale, care atestă modul în care un preparat de acest fel acţionează spre exterior. Apoi, mai există o proprietate care, asociindu-se, fortifică toate acestea, o proprietate al cărei efect fizic nu se exprimă imediat, ca la alte produse, dar a cărei acţiune fizică se exprimă după trecerea prin stomac şi prin intestin. Căci această parte ierboasă, cea a măghiranului, conţine tot felul de săruri. Astfel, vă puteţi spune în legătură cu aceste fapte, care există toate în realitate, că infuzia preparată din această plantă este deosebit de activă asupra activităţii respiratorii a organelor interne. Aceasta se vede prin acţiunea sudorifică a acestei infuzii. Prin reacţie, acţiunea ei fortifică activitatea organelor interne. Folosind infuzia de măghiran, putem combate răcelile catarale, dar, pe de altă parte, şi insuficienţa uterină.

Toate acestea apar încă şi mai clar când trecem la efectele florii. Le putem descoperi în detaliile deosebit de grăitoare ale plantei, în apariţia multor flori mici, care formează o inflorescenţă, de exemplu, la soc, *Sambucus nigra*, sau la liliac. Trebuie să ştim, desigur, că forţele care ţâşnesc în plantă sunt tocmai cele care au multă afinitate cu ambianţa Pământului, care conţin influenţele cosmice, curenţii cosmici. Este ceea ce remarcăm, datorită conţinutului de uleiuri esenţiale al florilor de soc. Remarcăm şi mai mult acest lucru datorită conţinutului lor în Sulf. Astfel că acest component mineral ne oferă ceva cu care să stimulăm în mod foarte eficace respiraţia. Dar noi stimulăm această funcţie prin cealaltă parte, prin organizarea respiratorie propriu-zisă, în timp ce înainte am vorbit de stimularea respiraţiei în organele digestive şi în prelungirea acestor organe, înainte ca respiraţia să ajungă la organele respiratorii. Este, aşadar, aproape evident că vom folosi floarea de soc, preparată prin infuzie, pentru a stimula în special activitatea eterică a organismului uman. Doar trecând prin activitatea eterică va fi fortificată activitatea astrală, adică mai ales respiraţia organelor superioare şi posterioare, dar mai puţin în organele capului decât în cele care sunt respiratorii în sensul propriu al cuvântului. Bineînţeles, reacţiile se produc peste tot şi în acest sens avem de-a face cu nişte reacţii urmate, în cazul de faţă, de golirea intestinului şi de transpiraţie. Dar stimularea vizează organele respiratorii. Este stimulată însăşi activitatea respiratorie normală. Şi, deoarece stimularea activităţii respiratorii normale trebuie să se răsfrângă şi asupra sângelui, se produce, aşadar, o stimulare a circulaţiei sângelui pornind din interiorul omului. În toate acestea descifrăm indicaţia anticatarală a unui remediu de acest fel, indicaţia sudorifică. Ne vom sluji cu folos de aceasta în caz de răguşeală, tuse. Şi cum efectul primar se manifestă acum la polul opus, vom putea folosi acest remediu şi în afecţiuni de felul guturaiului.

Vedeţi că se pune problema întotdeauna să citim în acţiunea remediilor virtuţile lor curative. Să ne imaginăm acum că ar fi necesar să acţionăm în mod deosebit asupra organizării cefalice. Ce anume depinde de această organizare?

De ea depinde polul opus, digestia, mai exact, digestia cea mai grosieră, cauză a atâtor boli grave. Aşadar, trebuie să ştim neapărat că, pornind de la cap, putem influenţa în mod efectiv digestia cea mai grosieră. Astfel, trebuie să reţinem că, dacă ingestiile care acţionează asupra digestiei ajung să-şi extindă acţiunea întru câtva până la cap, pentru a acţiona cu adevărat pornind de acolo, noi trebuie să întrunim, desigur, tot felul de condiţii pentru ca ingerările vegetale pe care le propunem să fie active până în cap. Trebuie să fim atenţi la

aceasta, mai ales când vrem să ne slujim de seminţe. Prin natura lor, acestea se pretează bine la o acţiune asupra digestiei celei mai grosiere. Această acţiune directă atrage nişte reacţii care se răsfrâng asupra capului. Dar, evident, este foarte dificil să ducem acţiunea digestiei până la cap. Astfel, este indicat să trecem la prepararea unei decocţii foarte concentrate din seminţe, dacă bolnavul o suportă. Putem să tragem învăţăminte în această problemă în mod special observând efectul seminţelor de chimen, al unei decocţii din aceste seminţe. Găsim în ele, în primul rând, uleiuri esenţiale, agenţii unei acţiuni specifice asupra Eului. Apoi, găsim ceară şi răşini, ale căror efecte sunt foarte pronunţate la nivel fizic. Aceste efecte sunt revelate prin mirosul său picant. Apoi, găsim în această decocţie mucopolizaharide.

Unind aceste date cu reflecţiile noastre din zilele trecute, veţi vedea un ansamblu de acţiuni puternic stimulatoare ale activităţii Eului. Este vorba de o acţiune reală asupra activităţii neuro-senzoriale ascunse în organele digestive. Acţionăm îndeosebi asupra acestei activităţi neuro-senzoriale ascunse în organele digestive. O metamorfoză a acestei activităţi neuro-senzoriale se extinde până la organele digestive. Aş spune chiar că o decocţie de acest fel acţionează asupra polului inferior al omului ca printr-o metamorfoză subconştientă a percepţiilor noastre senzoriale exterioare. Aş spune că suntem incitaţi la o percepţie senzorială, în sistemul nostru digestiv, a procesului care se desfăşoară acolo. Tocmai de aceea acest remediu este atât de indicat sub formă de spălături. Căci, administrat sub formă de spălături, el trebuie să suscite, de fapt, un proces neuro-senzorial. El constă, într-adevăr, în administrarea exterioară a unor forţe subtile conţinute în sământa de chimen şi provoacă astfel un fel de percepţie subconştientă în organele digestive. Este deosebit de intensă stimularea lichidelor tisulare letargice. Suscitând, deci, un fel de fortificare neuro-senzorială, activitatea perceptivă este net deplasată în interiorul fiinţei umane. Percepţia fiinţei umane se îndreaptă spre organele digestive. Combatem în acest fel tot ceea ce se opune, ca un fel de pol antagonist, ca să spunem aşa, atunci când o activitate interioară, susceptibilă de a fi percepută şi constând, în esenţă, din percepţia internă, face ca organismul nostru să înceapă să se manifeste într-un mod prea eruptiv. Noi putem percepe acest organism într-un mod foarte clar atunci când el desfăşoară o activitate organică de acest fel şi, de fapt, noi ne percepem pe noi înşine. De aici rezultă că activitatea desfăşurată de sistemul neuro-senzorial, şi anume un fel de metamorfoză a percepţiei exterioare, acţionează prin inhibiţie în mod curativ, aşadar, asupra unei activităţi de acest fel, care constă dintr-o percepţie venind din interior. Astfel, putem folosi cu succes acest remediu în caz de spasme ale stomacului, colici, meteorism.

Mai există şi un alt proces foarte interesant de observat. Iată-l. Imaginaţi-vă în mod foarte viu activitatea subconştientă care se desfăşoară în acest caz. Ea este foarte asemănătoare activităţii de percepţie exterioară. Dar ea se face, întru câtva, în interior. Gândiţi-vă la faptul că există un anumit raport între percepţia exterioară şi activitatea reflexă. Nişte percepţii rămase în subconştient pot antrena imediat nişte gesturi de apărare. Observaţi această sinergie a percepţiei şi a apărării şi transpuneţi acest fapt în activitatea internă a lichidului tisular. Dvs. exercitaţi activitatea de percepţie exterioară înotând oarecum în aer. Iată ce aş spune despre aceasta, printr-un desen schematic: dacă aici (vezi schiţa următoare, luminos) vă reprezentaţi aerul în care ne aflăm pătruns în întregime de lumină ş.a.m.d., vedeţi că reacţia exterioară (roşu) se desfăşoară în această direcţie (albastru). Există, aşadar, în fiecare organ o sinergie între acţiunea exterioară şi reacţia interioară. Dacă vrem să recurgem la o imagine exterioară şi abstractă, trebuie să facem nişte consideraţii care nu se potrivesc cu concepţia materialistă, destul de recentă, care a propus teoria nervilor centripeţi şi a nervilor centrifugi.

Planşa 6

[măreşte imaginea]

Această concepţie nu spune ceva mai inteligent decât dacă s-ar afirma că adâncitura provocată unei mingi elastice este înlăturată apoi de o forţă primară, care este forţa opusă aceleia care a apăsat mingea. Nu e ceva mai inteligent să vorbeşti de nervi motori decât a explica elasticitatea mingii atribuindu-i un centru din care forţa de împingere ar răspunde presiunii exterioare. Aici nu este vorba de nimic altceva decât de revenirea la forma iniţială. Toate acestea se pot lipsi de nervi speciali, pentru că acţiunea şi reacţia sunt incluse în astralitatea şi natura Eului.

Imaginaţi-vă acum că întregul proces s-ar petrece în lichidul tisular, trecând prin activitatea eterică (vezi schiţa următoare, zona galbenă). În condiţii normale, bineînţeles, nu există procese senzoriale în lichidul tisular, dar ele pot fi suscitate prin ceea ce am spus adineaori. Se produce atunci un fel de tendinţă spre contracţie, spre o acţiune în direcţia organismului, pe care o voi indica la fel ca pe acţiunea de aici, din cursul percepţiei. Dar este vorba de un proces (roşu) care se lansează ca într-un asalt împotriva forţei (violet) îndreptate spre exterior în lichidul tisular. Această forţă se pune în evidenţă şi reacţionează.

Astfel, noi facem ca în lichidul tisular să treacă un proces senzorial, metamorfoza unui proces senzorial. Este extraordinar de interesant să observăm cum putem introduce în lichidul tisular o metamorfoză a procesului senzorial exterior. Trebuie să căutăm acum unde, în viaţa normală, s-ar produce în lichidul tisular un fel de metamorfoză a procesului senzorial intern al omului, un fel de proces senzorial condensat. Există o asemenea metamorfoză în secreţia lactată a femeii. Aici avem, într-adevăr, o metamorfoză interiorizată, concentrată, a procesului senzorial extern. Să presupunem acum că secreţia lactată ar fi insuficientă şi am avea toate motivele să punem în acţiune acest proces senzorial interiorizat, concentrat în lichidul tisular. În decocţia de seminţe de chimen avem prin ce să suscităm un proces stimulator al secreţiei de lapte.

Aceste fapte au fost alese de mine ca exemple pentru felul în care putem considera ansamblul activităţilor organismului uman şi legăturile acestui organism cu mediul exterior. Este suficient să studiaţi ceea ce tocmai v-am demonstrat. Vă invit să o faceţi cu precizie, spunându-vă că decocţia din seminţe de chimen conţine răşină, ceară; adică nişte substanţe care suscită o acţiune fizică deosebit de intensă, datorită consistenţei lor. În acest fel, răşina, ceara, deşi condensate în interior, vor semăna mult cu ceea ce impresionează simţurile din exterior.

Încă o dată, există în aceste seminţe un ulei esenţial şi o mucozaharidă. Aceste substanţe stimulează reacţia Eului. Veţi regăsi întrunite aici, proprietăţile procesului senzorial: acţiunea exterioară şi reacţia până în străfundurile Eului. Veţi transforma acest proces senzorial în aşa fel încât să nu existe o percepţie senzorială, ci interiorizând, transferând această interacţiune în lichidul tisular, şi atunci veţi obţine ceva prin care să provocaţi un proces senzorial interior. Secreţia lactată este un asemenea proces. Veţi observa că, în acest fel, vedem clar întreaga organizare.

Acestea sunt nişte reflecţii pe care trebuie să le exersăm, dacă vrem să ajungem să observăm acţiunea substanţială internă a unor substanţe exterioare. Presupuneţi, aşadar, că încercăm să facem acest lucru cu nişte medicamente mineral-metalice. Vom vedea clar lucrurile, fără greutate, datorită a ceea ce ne-a învăţat deja acţiunea produselor vegetale. Dar, pe lângă aceasta, ne vom putea spune că ceva s-a întâmplat cu produsul mineral, prin acţiunea sa prelungită deja în vegetal. În mineralizare şi în penetrarea vegetalizantă s-a produs o transformare a forţelor minerale. Aşadar, există o virtute terapeutică bazată pe această transformare a forţelor minerale. Să presupunem că am înfiinţa un aşezământ terapeutic, că l-am face să fie înconjurat de teren; am îngrăşa solul, într-o anumită măsură, cu tot felul de produse minerale şi am lăsa să acţioneze un sol al cărui conţinut ne-ar fi bine cunoscut; acolo am cultiva diferite plante, din care ne-am propune să folosim rădăcina, partea ierboasă, fructul ş.a.m.d. Aşadar, noi am stăpâni procesul care constă în a face ca mineralul să fie transformat prin intermediul plantei pentru a prepara din el un medicament. Putem fortifica procedeul, pornind de la nişte plante deja cultivate în acest scop, pentru a le trata apoi în modul pe care tocmai l-am indicat. Acest lucru îl vom face în cadrul Institutului nostru de la Stuttgart [Nota 19] şi trebuie să ne organizăm în acest fel. Dar putem merge şi mai departe. Putem folosi ceea ce am obţinut deja, făcând din plantă un medicament, pentru a ne servi de această plantă ca de un fel de îngrăşământ, pentru a fortifica şi mai mult calitatea. Ceea ce vom obţine în acest fel va face mult mai eficace triturarea fizică. Vom fi obţinut, aşadar, o transformare într-un produs cu adevărat eficace, încredinţând naturii şi forţelor care lucrează în ea constituirea şi prepararea acestui produs. Bineînţeles, va trebui să ştim cum trebuie să acţioneze un remediu mineral-metalic pentru a fi eficace. Acţiunea sărurilor, care, de altfel, şi ele sunt nişte medicamente minerale, produce mult mai mult nişte acţiuni interioare. Dar activităţile periferice sunt influenţate tocmai de substanţele mineral-metalice, întru câtva cele mai consistente. În această privinţă, vom face o reflecţie. Dar, aşa cum o spun mereu, va trebui s-o facem din profunzimile ştiinţei spirituale, altfel ne vom risipi gândirea în tot felul de erori. Ideile ştiinţei spirituale imprimă gândurilor direcţia cea bună. Să luăm un mineral oarecare: ştim că organismul interior al omului cu greu îl poate lua în stăpânire. Pentru a-l lua în stăpânire, activitatea Eului trebuie să fie puternic stimulată, căci activitatea Eului este aceea care coboară, întru câtva, în interiorul substanţei, pentru a interveni în ea. Eul ordonează în scopurile sale natura internă a substanţei, pentru a o mobiliza apoi în organism în vederea activităţii Eului. Deoarece Eul poate fi fortificat în această acţiune de corpul astral când folosim metale, substanţe minerale, noi trebuie să avem în grijă să stimulăm activitatea Eului sau activitatea astrală care se răsfrânge asupra Eului, sau şi interferenţa dintre activitatea astrală şi aceea a Eului. Iată cum poate fi obţinută această stimulare; preparăm, de exemplu, un unguent cu metalul respectiv şi îl aplicăm. Îl aplicăm, să spunem, asupra unei erupţii cutanate. Stimulăm astfel activitatea Eului pornind de la periferie. Totodată, această activitate este stimulată la om prin acţiune internă. La început, activitatea neuro-senzorială este mai accentuată într-un anumit organ. Pornind de aici, activitatea respiratorie devine mai intensă, deoarece stimularea se extinde la corpul astral. Obţinem astfel o acţiune, venită din interior, a forţelor opuse erupţiei cutanate. Facem apel la întregul corp pentru a combate erupţia cutanată.

Putem studia, în acest sens, diferitele substanţe metalice şi minerale. Plumbul, de exemplu, o substanţă deosebit de activă asupra funcţiei neuro-senzoriale şi, prin extensie, şi asupra funcţiei respiratorii interne, dar, totodată, asupra respiraţiei interne care se realizează, de exemplu, în organele externe, la periferie. Astfel, când folosim Plumbul şi când este necesar să provocăm o reacţie ca aceea pe care am descris-o adineaori, putem avea nişte rezultate foarte bune folosind unguentul cu Plumb, sau chiar administrând acest metal pe cale bucală. Desigur, noi trebuie să ştim neapărat că pe cale orală facem ca stimularea organelor digestive să provoace o reacţie la polul superior al omului. Când la polul superior însuşi aplicăm unguente saturniene, preparate cu prudenţă, acţionăm în mod direct asupra acestui sistem superior. Şi tocmai la persoanele care suferă de o anumită slăbiciune a capului, la care polul superior nu desfăşoară o activitate neuro-senzorială, nici o acţiune respiratorie, corecte, putem obţine rezultate foarte bune practicând aceste cure saturniene, bineînţeles, în limitele care feresc de intoxicare. Toate aceste date pe care le putem descifra din cele prezentate în aceste zile şi în cursul precedent cer să ştim bine ceea ce urmează:

Există, înainte de toate, un mare antagonism. Tot ceea ce tinde mai curând spre Argint se comportă, într-un anumit sens, ca un metal

situat la polul opus faţă de ceea ce tinde mai curând spre Plumb. În legătură cu aceste date, sistemele noastre mineralogice sunt, desigur, foarte nesatisfăcătoare. Căci un sistem mineralogic conform cu natura ar trebui să ţină seama de aceste înrudiri dintre metale. Am vedea atunci că într-un asemenea sistem Plumbul şi compuşii săi se află la unul din poli, iar la polul opus se află Argintul, în timp ce la mijloc s-ar situa, de exemplu, Aurul. Celelalte metale s-ar ordona în funcţie de corespondenţele lor. Spun că există o polaritate între Argint şi Plumb pentru că Argintul acţionează în mod direct asupra părţii exterioare a organismului metabolismului şi al membrelor, în timp ce Plumbul acţionează asupra părţilor exterioare ale organismului cefalic. Argintul are, deci, un efect stimulator asupra sistemului neuro-senzorial din organismul metabolismului şi al membrelor, favorizând de acolo activitatea care pătrunde întregul corp şi care este o stimulare a respiraţiei în tot ceea ce am numit ieri o metamorfoză a organului central, inima.

Dimpotrivă, tot ceea ce emană din Plumb acţionează asupra activităţii neuro-senzoriale a capului şi asupra respiraţiei stimulate pornind din această regiune. Prin aceasta, acţiunea stimulatoare se extinde asupra a tot ceea ce cuprinde cealaltă metamorfoză, formaţiunea capului, a plămânului, a ficatului. Aşadar, acestea sunt organele care înconjoară, ca să spunem aşa, cealaltă organizare a omului, aşa cum plămânul înconjoară inima. Ele arată astfel formaţiunea primordială a întregului om rezumat de către fiinţa circulaţiei. Dar, tot aşa, considerând omul în raport cu formaţiunea sa cerebrală, cu aceea a plămânului şi cu aceea a ficatului, considerând deci, ansamblul fiinţei umane la polul superior şi posterior, avem o respiraţie care se extinde mai departe, înglobând totalitatea vaselor sanguine şi inima. Cât despre organizarea digestivă şi cea sexuală, ele se află înglobate în acest fel de către polul superior şi posterior al omului. Organizarea umană este făcută în aşa fel încât polul superior al omului înglobează, de fapt, polul său inferior şi anterior. Trebuie să privim în mod corect coexistenţa intimă a polului superior şi posterior al fiinţei umane cu polul său inferior şi anterior. Acest lucru îl realizează mai ales relaţia dintre inimă şi plămân. În această coexistenţă trebuie să studiem fenomenul ritmic. Apoi, trebuie să studiem activitatea neuro-senzorială la polul superior şi posterior, al cărui pol opus, se află, desigur, în partea anterioară şi inferioară a omului. Dacă mai studiem, în fine, ceea ce apare sub formă de proces al metabolismului şi al membrelor la polul anterior şi inferior, apoi manifestarea corespunzătoare la polul superior şi posterior, ne aflăm în prezenţa fiinţei umane în totalitatea ei. Şi în acest fel putem o stăpâni în mod adecvat şi în celelalte procese ale sale.

Pornind de aici, vom trece mâine la studiul particular al propriilor noastre remedii şi îl vom lega în mod firesc de răspunsul la câteva întrebări.

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

CONFERINŢA A OPTA

Dornach, 18 aprilie 1921

Astăzi voi mai adăuga câte ceva la ceea ce s-a spus până acum despre remediile noastre. Pentru început, voi arăta că procesele care corespund la om regnului mineral pot fi interpretate, aşa cum am încercat s-o facem ieri, în raport cu regnul vegetal. Dar, va trebui să ajungem la nişte perspective mai complexe. Căci compararea plantei cu omul pune faţă în faţă două entităţi întru câtva bine circumscrise, în timp ce, trecând la regnul mineral, găsim nişte limite mai puţin clare. Astfel, deosebirile sunt greu de stabilit. Dar prepararea unui remediu nu constă doar în utilizarea unei anumite substanţe, şi acest lucru trebuie să-l realizaţi în mod special în legătură cu remediile noastre. Este vorba mai curând de a capta procesul în care trăieşte substanţa şi de a-l include într-un alt proces. Astfel, cunoscând acţiunea unui anumit remediu, va trebui adesea să frânaţi această acţiune pe care, de altfel, dvs. aţi trezit-o. Luaţi exemplul remediului pe care-l preparăm noi după un anumit procedeu, care conţine Plumb amestecat cu miere. Veţi găsi o notiţă pe această temă. În acest remediu, acţiunea Plumbului este frânată de către aceea a mierii. Într-adevăr, Plumbul acţionează foarte puternic în cazul omului, asupra tuturor proceselor formatoare care pornesc din Eu.

Va amintiţi, a trebuit să spunem că, în ceea ce priveşte formaţiunea cefalică, este vorba de o acţiune fizică sau, mai precis, de o acţiune fizică emanând din cap, apoi de o copie eterică, de o copie astrală şi de o copie a Eului. Am spus că Eul, în esenţă, se reflectă în sistemul locomotor. Ei bine, acţiunea Plumbului se adresează în special acestei copii a Eului, legată de cea a astralului. În acţiunea Plumbului avem de-a face cu o forţă a naturii foarte ascunsă. Observaţia ocultă leagă o semnificaţie profundă de ceea ce vede ea în efectele Plumbului. Importanţa acestor efecte este cu adevărat foarte mare pentru entitatea umană, chiar înainte încă de a se pregăti să coboare în existenţa fizică. În acest moment, acţiunile Plumbului au o importanţă deosebită. Căci Plumbul nu are doar proprietăţile pe care i le cunoaştem noi, ci el mai are şi altele, diametral opuse.

Acestea din urmă rezultă ca dintr-un fel de emanaţie cosmică, în timp ce proprietăţile deja cunoscute ale Plumbului ţin de o emanaţie telurică. Iată cum am putea reprezenta în mod schematic acest fapt: aveţi aici suprafaţa terestră şi acţiunea centrifugă a Plumbului, în raport cu Pământul (vezi săgeţile de pe schiţă, și planșa 7).

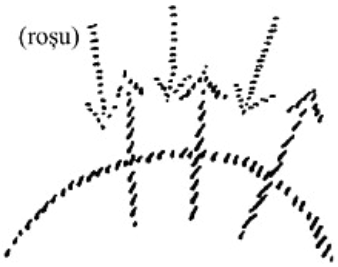

Planșa 7 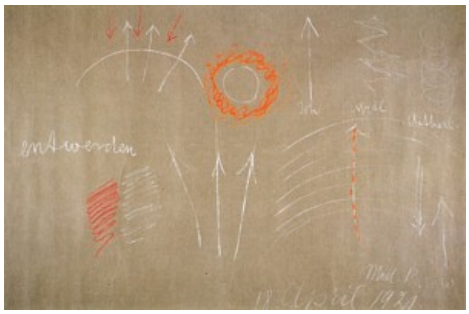

[măreşte imaginea]

Acţiunile diametral opuse vin din toate părţile. Emanaţia lor nu are un centru, aceste forţe nu sunt centrale, ci periferice (roşu). Aceste forţe periferice sunt legate în mod special de formarea a ceea ce este sufetesc-spiritual în om. În esenţă, fiinţa umană trebuie să fi părăsit domeniul acestor forţe când se pregăteşte să coboare în domeniul pământesc. De aceea, Plumbul este chemat să-şi exercite asupra Pământului forţele sale de sens contrar, acum toxice.

Aici avem de-a face cu o enigmă a Universului, care merită cea mai mare atenţie, şi anume cu faptul că tot ceea ce este legat în spaţiu de fiinţa sufletesc-spirituală a omului, tot ceea ce putem menţiona în această privinţă, este otravă pentru organismul uman. Din acest fapt decurge, de altfel, semnificaţia noţiunii de toxicitate. De aceea, aici avem de-a face cu o stimulare foarte puternică, aproape cu o emancipare a forţelor care sunt copia Eului în natura umană. Iar efectele saturnismului tind să distrugă în mod radical structura fiinţei umane, în măsura în care ea este purtătoare a unui Eu. Ele tind să dezumanizeze fiinţa umană. Într-adevăr, tot felul de simptome tind să-l facă pe bolnav să treacă în neantul necorporal, desigur, cu preţul morţii sale. Extincţia vocii, leşinul, obnubilarea ş.a.m.d., atestă distrugerea radicală a forţelor structurante înnăscute fiinţei umane. Structurile umane sunt distruse începând de la polul superior al omului, diametral opus polului său inferior. Acţiunea distructivă în doze masive la polul superior al omului devine constructivă începând de la polul inferior, dacă ea se exercită în doze slabe, în diluţie.

Aici aş vrea să intercalez o reflecţie despre interminabila dispută dintre homeopatie şi alopatie. Sunt convins că ea nu se va calma decât atunci când se va putea vorbi despre constituţia elementară a omului în conformitate cu datele ştiinţei spirituale. Pe de o parte, în virtutea experienţei acumulate, nu ne putem îndoi, cel puţin nu ar trebui s-o facem, de principiul homeopatiei. Totuşi, există oameni care s-au obişnuit să nu se orienteze numai după experienţă, iar homeopaţii sunt nişte fenomenologişti mult mai mult decât alopaţii, amestecând întotdeauna tot felul de prejudecăţi în indicaţiile lor terapeutice. Tocmai în aceste medii, în care se tinde întotdeauna spre tot felul de reflecţii, de prejudecăţi şi păreri referitoare la organismul uman, nu va fi înţeleasă fără dificultate formula conform căreia efectele patogene ale dozelor mari se inversează în cazul unor doze mici, cu efect curativ. Căci această formulă nu cuprinde totalitatea faptelor. Pentru a înţelege toate aceste fapte, trebuie să spunem că efectul patogen în doză puternică la polul inferior al omului se transformă în efect curativ atunci când îl facem să acţioneze, în doze mici, pornind de la polul superior al omului. Este valabilă şi reciproca. Această transformare a

regulii homeopatice este singura în stare să stingă disputa respectivă.

După această paranteză, revin la remediul pe care încercăm să-l preparăm, într-un anumit fel, pe bază de Plumb şi miere. Acest remediu vă învaţă cum, pornind de la polul inferior şi în diluţie mare, Plumbul combate forţa care distruge forma umană. Această acţiune există, aşadar, în Plumb. Ei bine, noi căutăm să edificăm această forţă formatoare a Eului uman. Pentru aceasta, deplasăm activitatea Eului în organismul fizic. Şi, vindecând omul din punct de vedere trupesc, îl slăbim în schimb din punct de vedere sufletesc, în raport cu activităţile care vin de jos în sus, şi până în organe. Şi această influenţă care produce slăbirea poate merge mai departe. Pe de o parte, se poate ca bolnavul să fie condus întru câtva spre procesul formator din fiinţa umană, atunci când anumite stări patologice, cauzate de absenţa unor fenomene structurante, ne invită să folosim efectele Plumbului. În acest caz, se întâmplă frecvent să subminăm forţele Eului şi ale corpului astral, mai ales pe cele izvorâte din Eu, atunci când stimulăm bolnavul să-şi desfăşoare din nou procesele formatoare. Putem spune că vindecăm insuficienţa facultăţilor dobândite de om atunci când intră în existenţă. Dar îl şi slăbim, în raport cu activitatea organică pe care el însuşi trebuie să o desfăşoare în cursul existenţei. Această activitate este combătută prin acţiunea mierii care se adaugă preparatului. Acest adaos fortifică, într-adevăr, radiaţia forţelor Eului. Vedeţi, aşadar, că în prepararea unui remediu de acest fel este vorba mai ales să discernem ce se petrece în fiinţa umană.

Pentru a înţelege acţiunea mineralelor în om este necesar, desigur, să avem în vedere acţiunea în general a mineralelor pământeşti. Trebuie să începem prin a ne familiariza cu importanţa sărurilor pentru evoluţia pământească. În cursul acesteia, sărurile permit Pământului să se constituie. În cele din urmă, Pământul s-a constituit formând săruri. Apoi, să studiem trecerea de la săruri la acizi. Trebuie să observăm ce este acid în domeniul pământesc, în mediul apos, fluid al domeniului pământesc. Vedem în acest mediu polul opus faţă de ceea ce corespunde, la om, procesului intern al digestiei, procesului digestiv care se petrece dincolo de stomac.

Studiind toate aceste fenomene din cursul evoluţiei pământeşti, în măsura în care ele exprimă raportul dintre săruri şi acizi, noi avem de-a face cu ceea ce observă chimia dintr-un punct de vedere exterior atunci când ea merge de la baze la săruri, trecând prin acizi. Despre aceste stări succesive putem spune că procesul baze - acizi - săruri corespunde cu procesul de formare a Pământului. Acest proces constă, în esenţă, din electricitate negativă. Ar fi bine să ne exprimăm în mod precis pentru a arăta ce este acest proces în spaţiul exterior, izbucnirea fizică a acestui proces ieşind din starea spirituală pentru a irupe în domeniul fizic. În acest sens, putem recurge la următoarea schemă. Trecerea de la baze la săruri, trecând prin acizi, corespunde unei acţiuni căreia îi putem indica doar direcţia (vezi, pe schiţa de mai jos, săgeata roşie). Dar, în termeni schematici, în acest caz nu este vorba, de fapt, de altceva decât de un proces de sedimentare. Inversând acum progresia, exprimând-o prin secvenţa săruri - acizi - baze, ar trebui să suprimăm linia de sedimentare. Ar avea loc întotdeauna un efect de comprimare, iar radiaţia s-ar produce în sens invers (a se vedea, la dreapta, pe schiţă, săgeţile).

Şi atunci avem de-a face cu un proces de electricitate pozitivă. Sunt convins că, privind această schemă, care este corectă, nu vă veţi îndoi de faptul că natura însăşi a trasat-o. Priviţi bine anozii şi catozii, şi veţi avea o imagine desenată de natura însăşi.

Trecând acum la procesul metalic propriu-zis, adică la metalele înseşi, avem în ele substanţele în care Pământul se descompune cel mai mult, deşi această expresie (în germană: entwerden = a des-deveni, werden = a deveni ❙ n.t.), care caracterizează, totuşi, o realitate, este desuetă de foarte mult timp. Într-adevăr, în domeniul pământesc, metalele nu tind să se conserve şi să se consolideze şi mai mult, ele tind mai degrabă să se facă ţăndări. Prin ele vedem că Pământul, de fapt, se descompune. De aici rezultă acţiunea lor radiantă, dar care se sustrage observaţiei exterioare. Este deosebit de important să observăm întotdeauna aceste lucruri atunci când, pentru a interpreta natura în raport cu medicamentele pe care le extragem din ea, ne preocupăm de metale.

Ei bine, este deosebit de interesant să studiem anumite metale pe baza acestui punct de vedere. Din acest studiu rezultă viziunea care este determinantă pentru lista noastră de medicamente. Iată despre ce este vorba. Pentru a realiza această listă, ar trebui să reunim tot ceea ce rezultă dintr-o interpretare corectă a observaţiilor, şi veţi fi siguri de aceasta; căci până acum nu s-a realizat decât ceea ce se bazează pe o interpretare completă a observaţiilor. Dar şi aici putem veni în ajutorul interpretării. Căci nu este deloc important să recapitulăm această listă în faţa dvs., oricum am face-o. Completarea pe care trebuie s-o primească această listă va trebui să se concretizeze într-o zi într-o expunere scrisă. Consider că este mai important să vă orientez gândirea spre felul în care a fost alcătuită o asemenea listă.

Să considerăm, din acest punct de vedere metalele sau, mai bine zis, metalitatea. Avem ceea ce am descris adineaori ca o acţiune radiantă, sub formele cele mai diverse. Acţiunea radiantă poate apărea sub formă de emanaţii care merg până în Univers şi distrug tot ceea ce este pământesc. Este în special cazul acţiunii Plumbului. Am putea spune că acţiunea Plumbului implantează în om nişte forţe care tind să-l facă să sară ţăndări în lume. Astfel, acţiunea Plumbului ar putea fi numită, înainte de toate, o acţiune radiantă. În cazul altor metale, nişte acţiuni radiante analoage apar sub alte forme, de exemplu, în Magneziu. Observăm, desigur, acest lucru, şi pe această acţiune se bazează rolul Magneziului pentru dinţi. Organismul uman trebuie să suscite el însuşi acţiunea metalică. Şi se petrece tocmai acest lucru. Dar trebuie să ştim că acţiunea radiantă poate suferi o metamorfoză. După aceea, acţiunea radiantă nu mai este decât direcţie, aş spune, şi în jurul direcţiei se produce o mişcare pendulară, o oscilaţie.

Nişte acţiuni de acest fel trebuie să fie observate atât la omul sănătos, cât şi la cel bolnav. La omul sănătos, aceste acţiuni radiante există sub forma a ceea ce aş numi nişte reziduuri ale existenţei prenatale, ale existenţei prenatale în acţiunile radiante ale organelor de simţ. Acestea sunt întotdeauna prezente. Acţiunea radiantă a organelor de simţ constă, în fond, dintr-o acţiune tardivă a Plumbului, fără ca acest metal să fie prezent. Iar în întregul corp, orice activitate senzorială este însoţită, de fapt, de această acţiune radiantă. Activitatea nervoasă, aşadar, funcţia nervilor, se bazează, în esenţă, pe atenuarea în această direcţie a activităţii senzoriale, care are, deci, o acţiune radiantă mai slabă.

Vedeţi, de aici, de ce am spus în cartea mea ***Enigmele sufletului*** [Nota 20] că, la urma urmei, activitatea nervoasă este greu de descris. Căci tot ceea ce s-a spus acolo despre acest subiect ar trebui să preceadă cele spuse aici.

Ne găsim în prezenţa unor funcţiuni de bază ale întregii respiraţii a organismului uman şi ale oricărei activităţi ritmice, atunci când se produce această oscilare pendulară, când acţiunea radiantă nu mai este reţinută decât în ceea ce priveşte direcţia sa. Activitatea ritmică se bazează pe mişcarea ce devine pendulară, pe o mişcare de această natură, în comparaţie cu mişcarea radiantă care se consolidează mai curând în sine însăşi. În ansamblul metalelor sau al metalităţii, Staniul are, în esenţă, o mişcare de acest fel. În aceasta constă atunci acţiunea binefăcătoare a Staniului, într-o dinamizare destul de înaltă, asupra a tot ceea ce constituie sistemul ritmic. Dar această mişcare a acţiunii radiante pendulare se poate modifica apoi şi mai mult. Această a treia modificare este deosebit de importantă. Ea mai respectă direcţia doar într-un mod oarecum latent, la fel ca mişcarea pendulară. Ea constă, dimpotrivă, din formarea şi destructurarea permanentă a unor sfere, care se alcătuiesc şi se descompun neîncetat în direcţia acţiunii radiante.

Pe aceasta se bazează, de fapt, la om, acţiunea asupra metabolismului. Dintre metale, Fierul este acela în care aceste forţe se desfăşoară în mod deosebit. Acesta este, aşadar, motivul pentru care Fierul sanguin se opune, ca o a treia metamorfoză a acţiunii radiante, acţiunii metabolice. Prima metamorfoză se referă la acţiunea asupra a tot ceea ce are legătură cu realităţile organice ale Eului. O a doua metamorfoză se referă la acţiunea organică ce se exercită asupra a tot ceea ce ţine de corpul astral. Cât despre a treia metamorfoză, suntem în prezenţa acţiunii organice care se referă la tot ceea ce este legat de corpul eteric (vezi schiţa de mai sus).

Dar să mergem mai departe. Există, aşadar, ceea ce aş numi, dacă îmi permiteţi, o acţiune radiantă sferică permanentă. Prin faptul că această acţiune radiantă se exercită întru câtva dinspre polul superior al omului spre polul său inferior, ea trebuie să fie integrată în permanenţă. Ea nu se întinde decât până la eteric! Dar ea trebuie să fie integrată şi la nivel fizic printr-o forţă care acţionează în mod polar. Căci unei formaţiuni sferice de acest fel trebuie să-i răspundă, din exterior, ceva care să înconjoare sfera. Sfera trebuie să fie cuprinsă, trebuie să fie învăluită.

Ei bine cele două tendinţe, aceea de creare a sferei şi cealaltă, de învăluire, se pot menţine într-un echilibru aproximativ. Este foarte firesc să fie aşa la omul normal, este firesc ca influenţa care coboară de la polul său superior să fie ţinută în echilibru de aceea care urcă de la polul inferior. Iar acest echilibru se realizează prin tensiunea acestor influenţe în inimă. Pentru a remedia tulburările acestui echilibru, tocmai Aurul, Aurum, va fi metalul indicat. Aurum restabileşte echilibrul dintre partea mediană şi forţele care o înconjoară.

Aurul va fi indicat în cazul tulburărilor circulatorii şi respiratorii, împotriva cărora organismul nu are altceva la care să recurgă, de unde apariţia tulburărilor respective. Vom folosi Aurul în cazul în care cauzele tulburărilor nu îşi au sediul în alte părţi ale organismului. Când observăm, totuşi, că tulburările sunt cauzate de o altă parte a organismului decât aceea pe care aş numi-o graniţa dintre polul superior al omului şi polul său inferior, trebuie să ne spunem că fiinţa umană nu produce destule forţe metabolice care să fie capabile să învăluie procesul, mai curând eteric-spiritual, care se desfăşoare în acest caz. Dacă acţiunea pe care o constatăm are o localizare internă, dacă ea se găseşte, fără nici o îndoială, dincolo de peretele intestinal, atunci Cuprul, care conţine procesul de învăluire, este cel de care avem nevoie. Ceea ce ne conduce la modul de aplicare a Cuprului, pe care îl găsiţi printre remediile noastre, şi care este indicat în caz de subalimentaţie, şi mai ales atunci când aceasta se manifestă prin tulburări circulatorii asociate ca o consecinţă a subalimentaţiei. Tulburările circulatorii care nu s-ar datora subalimentaţiei cer Aurum. Aşadar, Cuprul este indicat în caz de tulburări circulatorii cauzate de subalimentaţie.

Bineînţeles, este necesar ca şi celorlalte forme de acţiuni radiante să li se opună nişte procese contrare, nişte procese de natură materială, opuse faţă de procesele eteric-spirituale. Vom studia acum un proces situat dincoace de peretele intestinal. Trebuie să studiem acest proces intern, care, devenit patologic, adică prea intens, suscită mişcarea pendulară, această oscilare, în aşa fel încât o găsim în tot ceea ce este orientat spre exterior, în digestie, în asimilarea materiilor absorbite prin intestin. La fel, ceea ce se petrece în sexualitate ţine, de exemplu, de acţiunea radiantă venită din adâncul organismului uman, desfăşurându-se astfel (vezi schiţa de mai sus), ca un baston a lui Esculap. De unde forma acestuia. Acest fapt juca un rol în crearea simbolurilor antice. Căci acţiunea respectivă, ca să nu degenereze, trebuie să fie frânată de forţele formatoare materiale moderatoare. Ele se află, în esenţă, în Mercur. Prin aceasta, menţionăm un domeniu în care este extraordinar de important să se facă legătura dintre noţiunile din cursul precedent şi cele despre care vorbim acum, care se referă mai mult la procesele orientate spre interior. Reunind aceste două feluri de realităţi, veţi avea procesul complet. Este vorba aici de o interferenţă dintre acţiunea radiantă pendulară şi fenomenele antagoniste şi astralul. Intrăm din plin în astral (vezi schiţa de mai sus).

Dar mai putem să avem de-a face şi cu procesul radiant propriu-zis, care se manifestă sub tot felul de forme în organismul uman. Pe de o parte, el există în tot ceea ce trece spre exterior prin piele, în orice acţiune radiantă directoare orientată în acest sens. Acest proces există, de asemenea, şi în tot ceea ce este diuretic, în tot ceea ce stimulează la om funcţiunile de excreţie. Tot aşa cum în gastrulare avem de-a face interiorizarea părţilor exterioare ale embrionului, în acest proces radiant avem de-a face cu o acţiune în sens invers, trecând şi prin piele, astfel încât ea se manifestă în diureză sau în funcţiile de excreţie. De obicei, polaritatea pune faţă în faţă nişte fenomene de sens contrar. Dar în cazul de faţă există un soi de antagonism şi totodată o similitudine. Nu trebuie să schematizăm niciodată prea mult. Erorile

se produc întotdeauna când pornim de la teorii. Nu putem porni de la teorii fără a ne înşela. Aşadar, dacă declarăm că în lume se manifestă polaritatea şi construim o schemă, o formulă a polarităţii, pentru a hotărî asupra felului în care poate acţiona polaritatea, vom cuprinde în ea o serie de fapte, dar alte fapte nu se vor potrivi cu această schemă. Dacă am fi lucizi, în loc să ne supunem tiraniei teribile exercitate asupra ştiinţelor prin construirea de teorii! Căci, pentru a forma nişte teorii, trebuie să vrem cu adevărat să fim lucizi. Fără teorii, nu am putea cuprinde nici un ansamblu de fenomene. Dar mai trebuie să avem şi voinţa de a abandona întotdeauna într-un anumit punct teoriile şi de a merge spre faptele care nu se potrivesc cu aceste teorii. Ştiinţele naturii ar trebui să ştie şi ele acest lucru. Pentru a te ocupa, în sensul exterior, de teoria evoluţionistă, trebuie să urmezi această teorie, dar nu fără unele transformări adecvate ş.a.m.d.

Pentru a înţelege omul pornind din interior, trebuie să urmăm datele antroposofiei. Nu putem recurge nici la o teorie antroposofică, nici la o teorie antropologică, fără a le părăsi la un moment dat, schimbând tabăra. Bineînţeles, pe tărâmul a ceea ce numim antroposofie, noi trecem în tabăra sufletesc-spirituală, pentru a reveni de acolo la fenomenele senzoriale exterioare. Puteţi vedea cum am început acest drum în primele mele scrieri, în scrierile din a doua perioadă, şi cum mă străduiesc acum să includ restul. Este de la sine înţeles că unele persoane mărginite vor găsi aici doar contradicţii, de care se vor sluji pentru a-şi dezlănţui atacurile prosteşti. Apoi, unele reviste germane conduse de nişte indivizi fără judecată nu-şi dau seama ce sunt aceste dispute prosteşti, şi le iau drept o discuţie serioasă cu privire la antroposofie. Nu ştiu dacă sunteţi informaţi că autorul Hauer [Nota 21], adică bătăiosul care a deschis unul dintre aceste atacuri debile, într-o revistă condusă de Diedrich, "Tat", poartă un nume care-i ilustrează foarte bine atitudinea bătăioasă (în germană, hauen = a bate, a lovi ▮ n.t.). Este vorba să avem în vedere, aşa cum am arătat adineaori, ceea ce putem descrie ca un fel de acţiune radiantă. Trebuie să-i opunem acesteia o acţiune contrară. Este ceea ce se petrece atunci când facem apel la tot ceea ce acţionează în Argint, sub formă de acţiune radiantă opusă. În acest sens, este nevoie să ştim neapărat că Argintul este indicat să fie aplicat sub formă de unguent, dacă trebuie să întâlnească o acţiune radiantă care trece prin piele. Când este vorba de celălalt tip de acţiune, care se desfăşoară în sensul eliminării, el poate fi injectat sub piele. Dispuneţi, aşadar, de o regulă generală pentru modul de a acţiona atât de special în acest domeniu. Căci modul de a acţiona contează la fel de mult ca şi calitatea remediului.

Aş vrea, pentru a încheia aceste consideraţii în care a fost vorba despre medicamente, să fac câteva reflecţii suplimentare legate de întrebările care au fost puse. Din lipsă de timp, de data aceasta nu am putut expune lucrurile în mod complet, şi vă rog să aveţi bunăvoinţa de a înţelege. Urmăriţi, totuşi, metoda conform căreia voi răspunde foarte pe scurt la întrebările puse şi veţi observa că am încercat să conduc conferinţele din aceste ultime zile spre răspunsurile aşteptate. Voi alege o întrebare foarte caracteristică, deoarece are legătură cu un fapt absolut real. Cineva a întrebat, într-adevăr, de ce femeile exercită în timpul menstruaţiei o influenţă nocivă asupra plantelor. Aceasta este o credinţă populară foarte răspândită, care se bazează pe o realitate adesea neglijată, căci nu este îndeajuns de observată. Pentru a înţelege cauza interioară a acestui fapt, este suficient să aveţi în vedere viziunea despre om pe care am dezvoltat-o noi aici.

Amintiţi-vă că floarea se află sub influenţa unor forţe care urcă din pământ. Fenomenul corespunzător la om se produce în sens invers. Este vorba, efectiv, de o polaritate cosmologic-organică. Nu trebuie decât să vă reprezentaţi că tendinţa ascendentă, normală pentru floarea plantei, se exercită la fiinţa umană în sens invers faţă de tendinţele descendente (vezi schiţa).

Între ele trebuie să existe un echilibru şi acesta există la omul normal. Imaginaţi-vă că forţele descendente se fortifică şi că, prin urmare, apare menstruaţia, şi vedeţi fortificate la om forţele antagoniste faţă de înflorire. Acestea sunt nişte fenomene care ne permit să înţelegem ciudata relaţie amintită în întrebare. Se întâmplă că tocmai înţelepciunea populară o menţionează.

Mi s-a pus o altă întrebare. Iat-o. Cum să combatem o formă de astm cauzată de spasmodicitate şi care prezintă în sindromul său o congestie sanguină la polul inferior şi ischemie la polul superior? Despre ce este vorba în acest caz? În acest caz, în procesul respirator s-a insinuat un proces neuro-senzorial. Nu s-a produs nimic altceva decât excesul procesului neuro-senzorial, introdus în procesul respirator. Aşadar, trebuie să contracarăm această acţiune. Trebuie să acţionăm din cealaltă direcţie. Dvs. trebuie să combateţi ceea ce, prin natura faptelor, acţionează dinspre exterior spre interior, slujindu-vă de forţele de sens opus. Veţi degaja aceste forţe făcând să treacă procesul acid prin piele. Aceasta vrea să spună că trebuie să vă slujiţi de nişte băi carbo-gazoase sau de alte băi de acest fel. Ceea ce va fi deosebit de benefic pentru bolnavii astmatici cu această formă. În asemenea cazuri mai puteţi recurge şi la alte mijloace, la care va trebui să fiţi atenţi, amintindu-vă ceea ce v-am spus cu diverse ocazii.

A mai fost pusă întrebarea, ce-i cu injecţiile cu lapte în caz de blenoragie. În clinici a existat, şi întrebarea pusă ne face s-o simţim, un entuziasm exagerat pentru acest tratament. Puteţi găsi dvs. înşivă legătura dintre acest tratament şi secreţia lactată dacă reflectaţi la ceea ce v-am spus în aceste zile. Amintiţi-vă cum am demonstrat că în secreţia lactată a coborât un proces senzorial. Am explicat tot ce s-a întâmplat aici anormal. Bineînţeles, rămân forţele directoare în procesul secretat. Aici se află, de fapt, şi un alt proces, care se continuă în ceea ce s-a petrecut în organism. Prin injecţiile subcutanate, puteţi, desigur, combate un proces care constă în nişte fapte oarecum analoage. Dar aici hazardul empiric acţionează într-un mod foarte spiritual. Căci lucrul a fost descoperit din întâmplare, prin tatonări. De altfel, este foarte important să fie studiată metamorfoza proceselor. Nu vom putea judeca lucrurile cele mai simple fără a avea în vedere metamorfoza proceselor.

A apărut o altă întrebare, referitoare la cauza răcelilor, adică a tot felul de stări cuprinse în noţiunea, întru câtva vagă, de răceală. Şi în acest caz, activitatea neuro-senzorială s-a insinuat în activitatea respiratorie, deşi în mod diferit faţă de cazurile discutate. Secreţiile pe care le observăm în acest caz nu sunt decât o reacţie împotriva acestui fapt. În organism se petrece ceva mai curând superficial. În sânul organismului are loc un fenomen permanent de interferenţă între activitatea senzorială şi activitatea metabolică, un fenomen interior. O dată în plus, nu veţi fi surprinşi să aflaţi că se poate acţiona asupra unei stări de acest fel prin procedeele cele mai simple. Se fac nişte comprese, sau altceva de acest fel, şi se introduce prin aceasta, din exterior, un fel de activitate neuro-senzorială în nişte locuri în care în mod normal aşa ceva nu există. Compresele şi alte proceduri de acest fel fac să se strecoare în organism o activitate senzorială semiconştientă acolo unde ea nu se află în mod normal.

Am mai fost întrebat care este legătura dintre forţele musculare şi forţele osoase. Aş vrea să cred că, în esenţă, am răspuns la această întrebare, datorită informaţiilor date despre homeopatie. Mi-au mai fost puse şi alte întrebări, la care trebuie să mă opresc câte puţin. Comportamentul forţelor musculare şi cel al forţelor osoase poate fi caracterizat spunând că forţele musculare sunt toate în mişcare, datorită activităţilor imobilizate, şi aproape moarte în os. Căci, din punctul de vedere al ideilor, nu al geneticii, oasele sunt, în fond, nişte muşchi metamorfozaţi. Este un nonsens să căutăm o relaţie genetică între oase şi muşchi, şi chiar între cartilagii şi oase, şi pe bună

dreptate se atrage atenţia asupra dificultăţilor acestei cercetări. *Bunge* [Nota 22], de exemplu, a arătat această dificultate, fără a indica, bineînţeles, de ce natură este relaţia dintre cartilagii şi oase, şi de unde provine dificultatea de a o înţelege. Dificultatea provine din faptul că aici există, în realitate, o metamorfoză. Dar, amintiţi-vă momentul în care musculatura nu a intrat încă în starea vizibil organică (vezi pe schiţa următoare, cu roşu), este ceea ce se mai petrece, în mod foarte atenuat, şi în formarea cartilagiilor, aşadar, în stadiul în care sistemul osteo-muscular este încă nediferenţiat (pe schiţă, luminos).

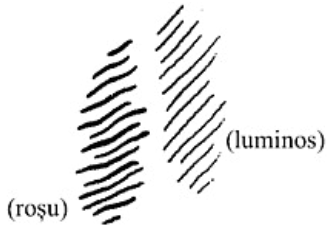

Dacă în momentul diferenţierii procesele muşchi şi os sunt integrate împreună într-o polaritate, nu veţi constata metamorfoza decât cu mare greutate. O metamorfoză genetică exterioară se observă în trecerea de la un stadiu la altul, în momentul diferenţierii. Contează doar direcţia, şi polaritatea încă nu acţionează. Dar dacă polaritatea intervine imediat în diferenţiere, atunci va lua naştere o formă net diferită, fără nici o asemănare cu forma primară.

Alte câteva întrebări vor mai primi răspuns la următoarea întâlnire. Dar este una pe care vă rog s-o consideraţi foarte potrivită pentru a induce în eroare, o întrebare în cazul căreia trebuie să evităm să procedăm prin analogie. Este întrebarea despre felul cum am putea construi spectrul gustativ, pornind de la ceea ce este dulce, amar, acid, alcalin, până la gustul sărat. În această privinţă, dispunem, într-adevăr, de prea puţine criterii obiective, tocmai referitor la gusturi şi mirosuri, pentru a încerca să găsim cu folos nişte analogii. Din punct de vedere practic, aceste lucruri au mai puţină importanţă. Căci, trecând de la ochi şi ureche la domeniile gustului şi mirosului, intrăm într-o sferă foarte diferită. Percepţia vizuală este în relaţie cu ceea ce se manifestă pornind de la eteric. Procesele olfactive şi gustative depind foarte mult de nişte procese materiale, de acţiunile substanţelor, de activităţile metabolice. Astfel că, trecând la această activitate senzorială, putem să avem în vedere faptul că ea este mai robustă şi se manifestă în metabolism.

Aş vrea să atrag atenţia rapid încă asupra unei întrebări, alte întrebări urmând să primească răspuns în expunerea următoare. Această întrebare este de o importanţă fundamentală. Oare fiinţa umană este capabilă să producă, fără a fi absorbit: brom, morfină, iod, chinină, arsenic, şi încă alte remedii? Vedeţi că această întrebare ne conduce spre bazele foarte profunde ale întregii organizări umane. Căci nu putem produce aceste substanţe, dar putem produce procesele lor. Desigur, ne putem declara incapabili să producem noi înşine Plumbul, ca substanţă. Dar suntem absolut capabili să producem noi înşine, pornind din eteric, procesul Plumbului, şi să-l facem apoi să radieze în corpul fizic. Ne putem întreba, în legătură cu aceasta, dacă nu este posibil să procedăm pe cale homeopatică şi să încercăm să acţionăm astfel până în corpul nostru eteric, pentru a provoca aici o autometalizare, o autoiradiere, corespunzătoare unui proces metalic cu acţiune radiantă. Într-un anumit sens, se poate face, într-adevăr, aşa ceva. Numai că este vorba să ajungem la o apropiere veritabilă de procesul cu acţiune radiantă care a luat naştere din starea metalică. Nu veţi reuşi să faceţi, bineînţeles, acest lucru, dacă rămâneţi cufundaţi în modul de gândire alopat. Mai bine veţi reflecta în felul următor: procesul de formare a dinţilor comportă nişte forţe radiante de natura Magneziului. Aşadar, aceste forţe interesează întreg organismul uman, căci ele fac să apară dinţii din întregul om. Folosiţi o sare de Magneziu, indiferent care, să zicem, de preferinţă, sulfatul de Magneziu. Îl folosiţi, făcând abstracţie de orice indicaţie alopatică, realizând o diluţie deosebit de puternică. (Aici suntem confruntaţi cu necesitatea de a recurge la nişte diluţii foarte puternice.) Atunci aveţi, în primul rând, acţiunea Magneziului, care încetează, de fapt, acolo unde sunt dinţii. Este o zonă pe care, în mod normal, forţele Magneziului nu o penetrează. Aşadar, trebuie să le dăm un impuls de fortificare, pentru ca acţiunea lor să se extindă şi să-şi trimită efectul radiant în întregul om. Este ceea ce putem face folosind sarea, în special sulfatul de Magneziu. Căci această sare transportă efectul radiant al Magneziului până în forţele cefalice. De acolo, el este reflectat. În acest fel suscităm un proces, pornind din eteric, care rămâne un proces cu dinamică homeopatică, până în eteric, un proces din care nu mai rămân din substanţă decât forţele, în care nu mai rămâne substanţă, în care am plecat de la o substanţă complet diferită. Ştiţi bine că deja se foloseşte în mod empiric sulfatul de Magneziu, dar nu-l vom folosi în mod adecvat decât dacă ţinem seama de această legătură, căci nu vom întârzia să observăm, de exemplu, că nu ne putem folosi decât pe jumătate de sărurile de sulf acide. Trebuie să fie folosit, pentru cealaltă jumătate, Magneziul, astfel că se înşeală cine credem că pate folosi o altă sare de sulf. Totuşi, se crede acest lucru, atunci când se porneşte de la nişte reflecţii care se nutresc doar din metodele lumii senzoriale exterioare şi din raţiunea speculativă.

În fine, aş vrea să menţionez pe scurt că în legătură cu tot ceea ce am expus aici trebuie să ne spunem că, pentru a străpunge aparenţele pe care le observăm, trebuie să studiem faptele particulare. Dar, la rândul ei, este necesară şi sinteza. În cursul acestor conferinţe, mi-am permis să vă fac o sinteză. Iată cum trebuie să procedăm aici. Mi s-a pus o întrebare referitoare la boala lui Basedow. În legătură cu aceasta, puteţi să aruncaţi o privire asupra a ceea ce am spus în decursul primei întâlniri din cadrul secţiunii de euritmie [Nota 23]. Am arătat că glanda tiroidă este un creier neterminat. Vă spuneţi, aşadar, că glanda tiroidă este un creier neterminat şi observaţi că forţele active în mod normal în boala lui Basedow se îndreaptă spre tiroidă. Făcând aceasta, ele provoacă tot felul de tulburări, reunite apoi în sindromul basedowian. Descoperiţi, astfel, că va trebui să combateţi aceste forţe prin ceea ce se opune cefalizării prea puternice a fiinţei umane. Am ajuns, astfel, să trecem la tema majoră a viitoarei întâlniri, căci vom fi conduşi să descoperim că în aceste situaţii mişcarea cu sens, orientată în special spre consoane, poate avea un efect antagonist şi binefăcător. Când apare boala lui Basedow, veţi avea rezultate bune folosind, într-un mod radical, cele despre care a fost vorba în cadrul secţiunii de euritmie. Iată cum de leagă lucrurile.

Nu vom încheia încă aceste consideraţii. Sper, mai curând, să le putem continua cândva. Dar, exceptând întâlnirea următoare, va trebui să ne oprim. După o scurtă pauză, vom continua, dar mai mult referitor la euritmie.

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

CONFERINŢA A NOUA

Dornach, 18 aprilie 1921

Astăzi vă voi vorbi despre euritmie. Ceea ce vă voi spune pe această temă va trebui să primească, în detaliu, o lumină de la cunoştinţele dvs. de fiziologie şi din alte domenii. Modul de a proceda se va contura de la sine. Dar această privire asupra unui proces sufletesc-spiritual, aşa cum se prezintă el când se face euritmie, ne conduce inevitabil la a atrage atenţia, totodată, asupra unor raporturi sufletesc-spirituale mai profunde. Şi iată ce aş observa în acest sens.

În primul rând, trebuie să avem în vedere procesul cosmic din afara omului. De obicei, îi sunt studiate doar detaliile, fără a fi privite resorturile interioare. Amintiţi-vă ce este în realitate formaţiunea pământească. Ea a cunoscut intervenţia unei forţe formatoare acţionând din sfera planetară. Formaţiunea Pământului suferă, de asemenea, influenţa Universului extraplanetar. Este vorba de o revărsare permanentă, orientată spre Pământ, a unor forţe cosmice care pot fi observate în diferitele entităţi dinamice.

Aceste forţe cosmice pot fi înţelese în funcţie de aceste legături, deşi ele pot îngloba şi tot ceea ce am spus înainte referitor la radiaţii. Le putem înfăţişa spunând că sunt centripete şi că formează, de fapt, din exterior, ceea ce se află pe Pământ şi în interiorul lui. Într-adevăr, în esenţă, ansamblul metalelor nu se formează pornind de la nişte forţe pământeşti care emană din interiorul Pământului, ci aceste metale sunt, efectiv, implantate Pământului din Cosmos. Aceste forţe acţionând prin intermediul eterului vin din sfera planetară şi nu din planetele înseşi. Pornind din planete, acţiunea lor ar redeveni centrală, planetele având, efectiv, misiunea de a le modifica. Aceste forţe pot fi numite forţe formatoare, forţe active din exterior. Ele sunt receptate în om şi în Pământ de nişte forţe de sens contrar, care consolidează forţele formatoare, într-un anumit fel, în jurul unui punct, tocmai pentru ca Pământul să se poată constitui. Aceste forţe de sens contrar le vom numi forţe de consolidare (vezi schiţa următoare şi schema de mai jos).

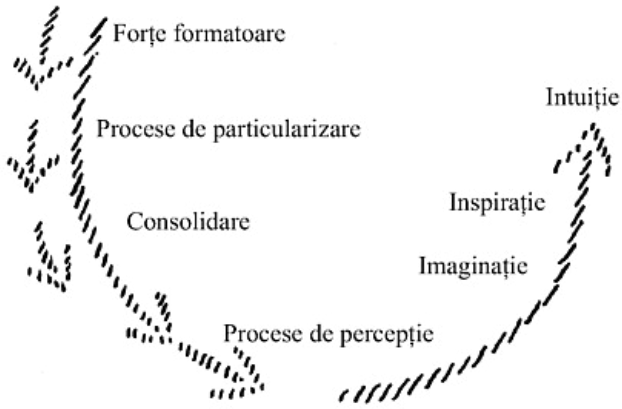

La om, ele se manifestă în modelarea organelor, în timp ce celelalte forţe, forţele formatoare, sunt folosite mai curând pentru a face ca organele să treacă din lumea spiritual-eterică în lumea fizică. Este un proces pe care îl veţi atinge cu mâna comparând forţele Magneziului, care operează trecerea respectivă, cu acelea ale Fluorului, care realizează rotunjirea definitivă. Este, o dată în plus, un proces care se manifestă pretutindeni. În dinţi, el acţionează de jos în sus, rotunjindu-se în sus. Dar el se îndeplineşte, de asemenea, din faţă spre înapoi, dinspre înapoi în faţă, de sus în jos, rotunjindu-se în jos. Din nou, atingeţi cu mâna acest proces, dacă vă reprezentaţi că, o dată cu tendinţa de a creşte în faţă, din afară spre înăuntru, apare ceva sferic, o formaţiune căreia i se opune (vezi schiţa, în roşu) o formaţiune sferică îndreptată de jos în sus. Între aceste două procese se situează elementul intermediar. Acesta este constituit din nişte procese de particularizare, în sensul larg al cuvântului, care constau în a primi ceea ce s-a particularizat în diferitele locuri ş.a.m.d. Căci, în fine, absorbţia însăşi constă într-o particularizare spre interior, urmată de resorbţie. Aşadar, între cele două extreme se situează procesele de particularizare, aşa cum sunt ele numite, pe bună dreptate.

Încă o dată, atingem cu mâna un proces de acest fel, un proces de particularizare, dacă plasăm aici (vezi schiţa următoare, în portocaliu), tot ceea ce încearcă în permanenţă să particularizeze Carbonul, apoi ceea ce îl preia, formând acidul carbonic (în alb), prin respiraţia care acţionează din faţă. În spate, acest gen de particularizare se continuă. Şi, coborând şi mai mult în procesul metabolismului şi al membrelor, veţi găsi un adevărat proces de consolidare.

Dar acesta se exercită şi în cealaltă direcţie. Este un fapt care se impune, atunci când vreţi să studiaţi ochiul. Acesta este format din exterior, aşa cum a arătat-o deja embriogeneza. Dar el este consolidat din interior. Formaţiunea este interiorizată. În aceasta constă formarea ochiului. El este interiorizat (portocaliu).

Trecând la ceea ce este spiritual-sufletesc în om, la organele corespunzătoare, adică la organele de simţ, observăm acest proces de consolidare, care devine spiritual şi în mod real sufletesc în percepţie. Aceasta este, întru câtva, procesul descendent, care duce la formarea de organe (vezi schiţa de la p.130 şi schema de mai jos).

Găsim apoi, la urmă, jos de tot, procesul de percepţie, percepţia obiectelor (vezi aceleaşi locuri). Când percepţia se dezvoltă în continuare, când devine conştientă în procesul de consolidare, ea devine imaginaţie. Când imaginaţia se dezvoltă şi devine conştientă, îndreptându-se spre procesul de particularizare, ea devine inspiraţie. Iar inspiraţia, care se dezvoltă acum spre procesul de formare şi care se ciocneşte în mod conştient de acesta, văzând clar în formare, devine atunci intuiţie (vezi aceleaşi locuri). Putem dezvolta această gradare a vieţii sufleteşti care merge de la percepţia obiectelor până la imaginaţie, la inspiraţie şi intuiţie.

Forţe formatoare
Intuiţie
Proces de particularizare
Inspiraţie
Consolidare
Imaginaţie
Proces de percepţie

Dar acestui proces, pe care îl concepem în sfera sufletească, îi corespunde procesul devenirii. Dar procesul sufletesc nu este altceva, după cum vedeţi, decât procesul inversat al devenirii. Abordăm cele devenite pentru a merge din nou, în sens invers, spre devenire. Astfel că facultăţile de percepţie şi de cunoaştere pe care le desfăşurăm în imaginaţie, inspiraţie şi intuiţie au întotdeauna un corespondent în forţele creatoare, care se exprimă în forţele formatoare, în forţele de particularizare şi cele de consolidare.

Vedeţi, aşadar, că forţele care lucrează la constituţia şi devenirea organismului uman se manifestă în sens invers faţă de sensul pe care îl urmăm când ne înălţăm spre cunoaştere. Ceea ce ne arată că forţele pe care le abordăm la nivelul imaginaţiei sunt cu adevărat aceleaşi forţe care intră în joc, fără ştirea noastră, în fenomenele care ne modelează trupul în perioada creşterii. Şi, înălţându-ne până la inspiraţie, abordăm forţele care, din exterior, îl inspiră pe om în respiraţie, care vor desăvârşi forma umană datorită respiraţiei, şi care îşi croiesc un fel de drum până la forţele care modelează şi structurează din cap până în picioare. Şi, urcând până la intuiţie, ajungem până la agentul care intră din exterior în tiparul formelor noastre, ca entitate materială.

Cuprindem, aşadar, omul, aşa cum se constituie el pornind din Univers. Şi, aplicând acum cunoştinţele dobândite în anatomie, sau în fiziologie, şi iluminându-le prin toate aceste date, începem să înţelegem organele şi funcţiunile lor. Aşadar, avem aici o indicaţie pentru înţelegerea organelor şi funcţiunilor lor. Astfel că activitatea care modelează fiinţa umană normală din cap până în picioare trăieşte şi în mişcările corespunzătoare consoanelor, care sunt tocmai nişte forţe inconştiente de imaginaţie, aşa cum am spus ieri, şi care traversează organismul asemeni unui fluid. Înţelegeţi, aşadar, cum, la fiinţa umană, euritmia ia în stăpânire, prin intermediul consoanelor, forţele formatoare insuficiente, pune mâna pe forţele modelatoare deficiente, pentru a le face să lucreze în mod corect.

Să luăm, de exemplu, un copil, a cărui formă ar fi deficientă şi ar vegeta. Ce trebuie să spunem când forţele modelante vegetează prea

mult? Este o situaţie în care acţiunea forţelor modelante este centrifugă. Această acţiune face capul mare şi din această cauză nu-i permite să se pătrundă în mod corect cu forţele imaginaţiei. Pentru a le atrage, trebuie să-l facem pe copilul respectiv să practice euritmia consonantică.

S-a pus o întrebare despre un "băiat de 2 ani, aparent sănătos, dar având un cap mare, fără a fi, totuşi, hidrocefal".

Aţi procedat bine punându-l să facă euritmie consonantică, i-aţi administrat, deci, antidotul. Euritmia consonantică, aplicată corect, reprezintă, într-adevăr, antidotul acestei stări. În acest caz, o observare atentă a faptelor morfologice, a morfologiei observate în profunzime, indică tocmai tratamentul euritmic.

Iată încă un caz: "Un băiat de 12 ani şi 9 luni, a cărui creştere în înălţime este insuficientă. Examinarea organică nu arată nimic anormal. Copilul are, totuşi viermi, este inteligent, dar oboseşte intelectual foarte repede." Acest sindrom este foarte interesant. El arată întru totul lipsa forţelor imaginative, hipertrofia forţelor modelante organice, în absenţa unor forţe modelante interioare, a unor forţe modelante sufleteşti. Ştim că acestea din urmă distrug paraziţii. Dacă aceste forţe ajung să lipsească, nu trebuie să ne mirăm de parazitoza acestui copil. Dar practicarea euritmiei consonantice va fi antidotul acestei stări.

Aceste raporturi arată în mod direct unde trebuie să intervenim prin euritmie. Căci, chiar atunci când manifestările respective rămân oarecum ascunse, euritmia poate avea un efect deosebit de favorabil, mai ales dacă adăugăm şi un tratament material.

Astfel, de exemplu, mi s-a pus o întrebare interesantă. Bineînţeles, răspunsul meu se referă la principiul problemei. Dacă apar nişte complicaţii, ele ar trebui tratate în particular. Dar, chiar în acest caz, se poate merge, în esenţă, până în adâncul problemei pe baza a ceea ce vă voi spune.

Iată cazul despre care este vorba: "am ca bolnav un copil de 5 ani, care, rănit de un glonte cu ocazia unor lupte, a pierdut mult sânge. Acum doi ani s-a constatat o deformare articulară. Acestea sunt nişte stări care antrenează mai târziu, la adult, cloroza şi nişte boli asemănătoare. Ce se poate face din punct de vedere terapeutic?"

Suntem, aşadar, în prezenţa unei deformări articulare. Iată deja rezultatul unei acţiuni centrifuge a forţelor modelante. Ele nu mai pot rămâne în interior şi acţiunea lor radiantă se exercită, aşadar, mai curând spre exterior decât spre interior, părăsindu-l pe omul respectiv. Această acţiune va fi readusă la locul ei tocmai cu ajutorul euritmiei consonantice. Căci, prin aceasta, dvs. treziţi, într-adevăr, acţiunea obiectivă a imaginaţiunilor şi forţele normale sunt restabilite. Întrebarea pusă anticipează serios un fapt al viitorului, căci la om se va manifesta în viitor, în multiple feluri, tendinţa spre deformări. Oamenii nu vor mai putea să-şi realizeze forma aproximativ normală cu ajutorul forţelor naturale. Fiinţa umană se emancipează. Ea se emancipează chiar în ceea ce priveşte realizarea propriei sale forme. Dar ea va trebui să-şi folosească libertatea. Adică ea va trebui să înceapă să producă imaginaţiuni, căci ele combat întotdeauna deformările.

În cazul despre care vorbim, aveţi de-a face cu absenţa imaginaţiei obiective. Dar s-ar putea întâmpla să avem de-a face şi cu absenţa inspiraţiei obiective. O astfel de absenţă se manifestă, dacă mă pot exprima astfel, în deformarea sistemului ritmic. Această deformare se exprimă mai ales în angrenarea deficientă a inspiraţiei obiective, care merge spre interior, în ritmul circulator. Putem normaliza această situaţie prin euritmia vocalică. Euritmia vocalică acţionează asupra neregularităţilor interioare neînsoţite de deformări, la fel de mult cum o face euritmia consonantică asupra deformărilor sau asupra tendinţei spre deformări.

Am spus mai înainte că s-ar putea să fie necesar, într-adevăr, să intervenim într-un mod deosebit de hotărât atunci când se produc deformări articulare, cum sunt cele despre care am discutat. Va fi necesar să intervenim asupra procesului respectiv cu ajutorul euritmiei consonantice. Acţiunea ei stimulează, prin inspiraţie, respiraţia internă mai ales, îndreptată din afară spre înăuntru, dincolo de peretele digestiv, spre organele interioare: plămân, rinichi, ficat, ş.a.m.d.. Şi, de fapt, când se practică euritmia consonantică, o scânteiere sclipitoare începe să se producă mai ales la occiput, la plămân, la ficat, la rinichi. Acest fenomen arată, într-adevăr, care este reacţia sufletesc-spirituală la acţiunea consonantică exterioară. În organele respective, omul devine în întregime o fiinţă de lumină, şi mişcărilor efectuate le răspund întotdeauna nişte mişcări de lumină în interior. Este ceea ce se produce mai ales în copia luminoasă a procesului secreto-excretor al rinichiului. Procesul luminos care se produce datorită euritmiei consonantice ne oferă, de fapt, imaginea întregului proces excretor al rinichiului. Această acţiune se răsfrânge asupra imaginaţiunilor inconştiente. Şi acest întreg proces de luminozitate este identic cu procesul descris deja ca fiind influenţat în special de Cupru. Este acum ocazia să le amintim medicilor de nişte boli de care suferă anumiţi oameni. Deja ieri am fost făcut atent la acest fapt, când mi s-au adus nişte desene foarte admirate, nişte desene colorate, despre care am fost întrebat dacă au în mod deosebit un caracter ocult. Sigur că ele sunt, într-un anumit fel, ocultе. Dar este foarte dificil să le vorbeşti oamenilor despre aşa ceva. Căci aici este vorba de fixarea obiectivă a luminozităţii renale, deci, a funcţiei urinare secreto-excretoare. Când, la anumite persoane cu dispoziţii patologice, acest proces urinar secreto-excretor devine un proces luminos, când se produce o anumită retenţie urinară, deci, o boală pur metabolică, rinichii devin luminoşi şi oamenii respectivi încep să deseneze cu febrilitate, când se produce această clarvedere orientată îndeosebi spre interior. Din punct de vedere formal şi exterior, aceste desene sunt întotdeauna foarte frumoase, culorile sunt întotdeauna frumoase. Bineînţeles, aceste persoane nu sunt fericite să afle că frumoasele lor desene reflectă retenţia urinară. Pot să vă asigur că întâlnim în desenele şi picturile profund mistice, aşa cum sunt şi autorii lor, acest gen de retenţie urinară, precum şi reţinerea dorinţelor sexuale, care se răsfrânge şi ea întru câtva asupra metabolismului. În multe din manifestările de acest fel trebuie să vedem semnul unor anomalii patologice care sunt încă absolut suportabile.

Vedeţi că ştiinţa spirituală orientată antroposofic nu este o mistică în sensul banal al cuvântului. Căci ea nu îşi face o iluzie referitor la cele spuse adineaori. Ea face din acestea mai curând un obiect de studiu. Dar oamenii ne poartă pică pentru aceasta. Mi s-a reproşat deja că am mers până acolo încât am spus în nişte conferinţe publice, prin exemplul pe care l-am ales, nu referitor la nişte desene, ci la nişte producţii poetice, şi anume la frumoasa operă poetică al lui Mechthild de Magdeburg sau la aceea a Sfintei Teresa, că este vorba de oglindirea unor reflexe ale unor inspiraţii rezultând, ca procese, din sexualitatea reţinută. Desigur, oamenilor nu le place să o descriu pe Mechthild de Magdeburg sau pe Sfânta Teresa spunând că aceste personaje erau înzestrate cu o sexualitate puternică, pe care, considerând-o prea puternică, ele au reţinut-o şi de aici au rezultat nişte procese metabolice şi circulatorii fixate, în cele din urmă, ca reacţie, în nişte opere poetice foarte frumoase. Astfel, putem aprofunda mult secretele existenţei, dacă studiem fenomenul la un nivel superior. Dar trebuie să ne ştim înălţa la acest mod de a vedea. De aceea trebuie să presimţim măcar aceste procese ciudate, care răsar din interior, ca procese luminoase, atunci când practicăm în exterior euritmia. Este ceea ce se întâmplă mai ales atunci când transpunem în euritmie secretele pe care le conţine poezia, aşa cum v-am arătat ieri. Citim o poezie frumoasă, realizăm euritmia corespunzătoare, consonantică sau vocalică. Apoi, se produce şi în euritmie interferenţa dintre gesturile executate în exterior şi cuvântul mut, care însoţeşte din interior toate gesturile. Acest proces nu numai că înregistrează ceea ce este mistic, ci el este şi vindecător, dacă nu este încărcat de moliciuni copleşitoare, de poezie afectată, ci se reduce la acompanierea euritmică a unor frumoase opere poetice. Aşadar, putem spune că, punându-i să practice euritmia, facem să răsară în pacienţi forţele intuitive obiective, că acestea se vor uni cu forţele formatoare exterioare, atunci când îl incităm pe pacient să fie atent, să asculte bine, să devină conştient de sunetul perceput, de fraza auzită. Va fi bine să-i facem pe pacienţi să facă euritmie, cerându-le fără încetare, mai ales celor tineri, să devină conştienţi de ceea ce aud; atunci îl vom face pe pacient să aibă acces la

forţele formatoare exterioare, la forţele obiective intuitive. E ceea ce trebuie să facem, dacă vrem să acţionăm asupra a tot ceea ce rămâne în om, asupra a ceea ce nu s-a mai realizat între naştere şi moarte, asupra a ceea ce materialismul numeşte ereditate, rămăşiţă, referitor tocmai la o mare parte a existenţei sufletesc-spirituale prenatale. Iată cum trebuie să acţionăm asupra a ceea ce am putea numi defecte congenitale, deficienţe, ş.a.m.d. În acest fel, alungăm tendinţele care încearcă să fixeze în mod interior înclinaţiile care se exprimă în desenul şi poezia mistică. Atunci legăm aceste înclinaţii de poezia frumoasă care se exprimă în exterior. Acesta este procesul invers. Un mistic veritabil ştie foarte bine că anomaliile oglindite în poezia sa au o latură foarte îndoielnică. În schimb, atunci când frumuseţea lumii exterioare devine o experienţă interioară nu spunem că frumuseţea ei se exteriorizează într-o creaţie deosebit de măreaţă şi frumoasă. Ba, dimpotrivă, ea devine schematică şi abstractă, dar abstractă sub forma desenului, iar desenul este abstract prin natura lui. Şi tocmai în aceasta constă ceea ce redă sănătatea, tocmai acest lucru i se cere. Acest fenomen istoric atât de frumos nu s-ar fi produs dacă Mechthid de Magdeburg ar fi fost pusă să facă euritmie după nişte poeme frumoase. Ea ar fi fost ferită de soarta de a fi mistică. Putem spune despre această problemă că aici atingem pragul unde încetează, într-un anumit fel, binele şi răul. Intrăm atunci în sfera amorală, în ceea ce pentru Nietzsche se află dincolo de bine şi de rău. Nu putem fi beoţieni, astfel încât să cerem exterminarea tuturor Mechthildelor de Magdeburg. De altfel, fiţi siguri că lumea spirituală are grijă ca raporturile cu Lumile suprasensibile să fie menţinute, chiar dacă omul nu le dă prea multă importanţă.

În încheiere, aş dori să insist asupra câtorva aspecte, din care vom putea păstra nişte lumini, deşi timpul de care dispunem este deja foarte înaintat. Mă voi opri mai întâi la următoarea întrebare ce mi-a fost pusă: "Nu s-ar putea fortifica exerciţiile de euritmie prin nişte exerciţii de respiraţie echilibrate, care să nu fie neapărat din hatha-yoga?"

Iată ce trebuie să observ în legătură cu aceasta: nu există decât un singur mod de a practica aceste exerciţii, în acord cu timpul nostru, cu sensul evoluţiei, întotdeauna în mers, a naturii umane. Se va observa că, sub influenţa euritmiei vocalice, tendinţa de a modifica ritmul respirator se produce de la sine. Acest lucru îl vom remarca. Şi, oricât de incomod ar fi, trebuie să ne abţinem aici de a schematiza, nu trebuie să rămânem la generalităţi, ci să observăm mai întâi ce trebuie să facem. Trebuie să avem grijă în fiecare caz particular să observăm respiraţia, modificarea ritmului respirator la om, pe care, ţinând seama şi de alte constatări, vrem să-l ajutăm prin euritmie consonantică, pentru a-l vindeca. Apoi, pacientul trebuie să fie condus în aşa fel încât el să lucreze în mod conştient în sensul schimbării observate. Căci noi nu mai suntem oamenii care erau vechii orientali. Ei puteau lua această cale în sens invers şi puteau influenţa întregul om prin prescrierea unor exerciţii respiratorii. Acest gen de prescripţii duce, în orice situaţie, la nişte şocuri interioare, pe care, în fond, ar fi bine să le evităm. Trebuie să învăţăm, într-adevăr, să observăm ce ne oferă euritmia, îndeosebi euritmia vocalică, referitor la influenţa pe care o exercită de la sine asupra procesului respirator. Atunci vom putea urmări în mod conştient ceea ce rezultă din euritmie într-un anumit caz particular. Veţi vedea aici că procesul respirator se continuă într-un mod întru câtva individual, că el este diferit la fiecare fiinţă umană.

Iată, deci, dragi prieteni, întrebările la care am mai putut răspunde. Nu mai avem timp pentru a aborda câteva teme rămase în suspensie. În încheiere, aş vrea să vă spun în câteva cuvinte, dragii mei prieteni, că dvs. trebuie să vă pregătiţi a fi combătuţi în lume de confraţii voştri, când ei vor observa că starea noastră de spirit se va face simţită. Va fi necesară puterea unei convingeri nezdruncinate pentru a paraliza opoziţia pe care o veţi întâlni. Aceasta nu trebuie să vă ducă la omisiuni, ci trebuie să fiţi fără iluzii în privinţa forţelor antagoniste pe care le vom stârni.

La sfârşitul acestui curs aş vrea să spun că, pentru a susţine mişcarea medicală pe care urmează s-o lansăm, eu respect întotdeauna regula de a nu mă amesteca în mod direct în procesele terapeutice. Eu mă întâlnesc cu medicii înşişi, discut cu ei şi dau sfaturi. Puteţi, deci, respinge acele afirmaţi care vor să insinueze că eu vreau să intervin ilicit în tratarea bolnavilor. Am declarat deja aceste lucruri la sfârşitul cursului precedent. Nu putem trece sub tăcere faptul că în acest domeniu întâlnim multe dificultăţi, mai ales din partea antroposofilor. Căci oamenii aşteaptă bineînţeles, tot felul de lucruri de la noi. Este şi cazul antroposofilor care nu pot depăşi tendinţa spre egoism şi nu pot să nu fie uneori mai egoişti decât oamenii obişnuiţi. Li se întâmplă uneori să fie indiferenţi la salvarea mişcării, care depinde de ceea ce evităm, şi anume, în acest caz particular, ceea ce lumea din afară ar califica drept şarlatanism. Căci trebuie să realizăm vindecarea medicinei întregi şi acest lucru nu poate fi tulburat prin nişte revendicări care ţin adesea de nişte dorinţe pur personale. În ciuda marilor greutăţi care ni se fac, trebuie să fim fideli liniei, căci nu putem reuşi decât dacă ştim să opunem lumii exterioare adevărul. Este, de altfel, cazul întregii noastre mişcări antroposofice, cel puţin când este susţinută cu inteligenţă şi nu prin falsuri de către aceia care nu înţeleg nimic din ea. Avertizaţi de ceea ce se petrece în mişcarea antroposofică, trebuie să fim în măsură să ştim, pur şi simplu, unde se află minciunile şi fanatismele. Trebuie să fim în măsură să declarăm întotdeauna că anumite rumori nu sunt decât minciuni şi pure invenţii. De asemenea, să se ştie că eu nu intervin în mod direct în tratarea bolnavilor, că pentru aceasta bolnavii au de-a face cu medici care îşi exercită profesia în cadrul mişcării noastre antroposofice.

Acestea fiind spuse, nu mai adaug nimic altceva, în afară de urarea ca sugestiile date în acest curs, rămase adesea doar simple aluzii, din lipsă de timp, să-şi croiască drum în dvs. şi să se traducă în acte pentru salvarea omenirii. Sper să găsim ocazia de a continua munca întreprinsă deja în două rânduri. Ne vom strădui atunci să realizăm o continuitate. Cu această urare, închei, dragi prieteni, reflecţiile noastre, sperând în toate privinţele, ca faptele noastre să corespundă intenţiilor noastre. A fost o mare mulţumire să fiu cu voi aici. Va fi, de asemenea, o mare mulţumire să ne amintim de aceste zile, pe care aţi dorit să le petreceţi aici pentru a îmbogăţi ştiinţa medicală. Iar gândurile care trebuie să ne unească vă vor însoţi, dragi prieteni, pe drumurile pe care veţi porni pentru a realiza prin fapte ceea ce am încercat aici să sugerăm mai întâi pe planul gândirii.

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

NOTE

1. vezi Rudolf Steiner, ***Ştiinţă spirituală şi Medicină*** ("Geisteswissenschaft und Medizin"), GA 312.
2. conferinţa profesorului Otto Römer despre "caria dentară în legătură cu ştiinţa spirituală a lui Rudolf Steiner", Stuttgart, 1921
3. Albert Einstein: Ulm 1879-1955 Princeton, "Despre teoria specială şi generală a relativităţii", mai multe ediţii;
4. Rudolf Virchow, Schivelbein, în Pomerania, 13.10.1821 până la 3.09.1902 Berlin;
   Ernst Haeckel, Potsdam: 16 febr. 1834 - 9 august 1919;
   Eugene Dubois: medic militar olandez. Publicaţie despre Pithecanthropus erectus, o formă de tranziţie hominidă, Batavia, 1894;
5. vezi ***Ştiinţă spirituală şi Medicină*** ("Geisteswissenschaft und Medizin"), GA 312.
6. profesorul Benedikt: 1835-1920. Ne putem informa despre reflecţiile lui M. B. referitoare la raportul dintre problemele sociale şi tuberculoză citind articolul concis, adăugat la autobiografia sa despre "problema tuberculozei", la pagina 104 a cărţii "Aus meinen Leben" ("Din viaţa mea"), Viena 1906.
7. vezi Rudolf Steiner, ***Teosofie***, GA 9.
8. "... unde am vorbit despre lingvistică" a se vedea: "Ansprachen und Vorträge Rudolf Steiners im zweiten anthroposophischen Hochschulkurs", Berna, 1948.
9. Şcoala Waldorf ▌întemeiată în 1919 de consilierul Molt pentru copiii muncitorilor şi funcţionarilor fabricii de ţigări Waldorf Astoria şi condusă de Rudolf Steiner. Aceasta era prima şcoală Rudolf Steiner.
10. vezi ***Ştiinţă spirituală şi Medicină*** ("Geisteswissenschaft und Medizin"), GA 312.
11. profesorul Römer : a se vedea nota 2.
12. vezi ***Ştiinţă spirituală şi Medicină*** ("Geisteswissenschaft und Medizin"), GA 312.
13. vezi ***Ştiinţă spirituală şi Medicină*** ("Geisteswissenschaft und Medizin"), GA 312.
14. Rudolf Steiner cunoştea seroterapia.
15. vezi Rudolf Steiner, ***Teosofie***, GA 9.
16. vezi ***Ştiinţă spirituală şi Medicină*** ("Geisteswissenschaft und Medizin"), GA 312.
17. vezi ***Ştiinţă spirituală şi Medicină*** ("Geisteswissenschaft und Medizin"), GA 312.
18. Ottomar Rosenbach: 1858-1907, "Ausgewählte Abhandlungen", în două volume, publicată de Walter Guttmann, Leipzig 1909
19. Institutul Clinic şi Terapeutic, la care era anexat un laborator farmaceutic, devenit mai târziu ansamblul internaţional al Laboratoarelor Weleda
20. ***Enigmele sufletului***: Rudolf Steiner, "Von Seelenrätseln", GA 21
21. Jakob Wilhelm Hauer, profesor la Marburg
22. Gustav Bunge: Dorpat, 1844-1920, Basel, medic, fiziolog, profesor la Basel, reprezentant al neovitalismului
23. vezi ***Curs de euritmie curativă***, GA 315

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

RUDOLF STEINER
DESPRE STENOGRAMELE CONFERINŢELOR SALE

Din autobiografia lui Rudolf Steiner
***Viaţa mea** (Capitolul 35, 1925)*

Rezultatul activităţii mele antroposofice se prezintă sub două forme; în primul rând, cărţile mele făcute publice pentru întreaga lume, în al doilea rând, un mare număr de cursuri concepute iniţial doar ca tipărituri particulare, şi care urmau să fie vândute numai membrilor Societăţii Teosofice (mai târziu, Antroposofice). Acestea erau stenogramele mai mult sau mai puţin bine realizate după conferinţe şi care – din pricina lipsei de timp – nu au mai fost corectate de mine. Eu aş fi preferat ca cele rostite oral să rămână cuvânt rostit. Insă membrii voiau tipărirea privată a cursurilor. Si aşa au luat ele fiinţă. Dacă aş fi avut timp să le corectez, nu ar mai fi fost nevoie de la început de restricţia "numai pentru membri". În momentul de faţă, această restricţie nu mai este valabilă de mai bine de un an.

Aici, în "Viaţa mea", trebuie să spun, înainte de toate, cum se leagă cele două: cărţile mele publice şi tipăriturile particulare, în ceea ce am elaborat ca antroposofie.

Cel care vrea să înţeleagă lupta lăuntrică şi eforturile depuse de mine în vederea promovării antroposofiei în conştienţa prezentului, acela trebuie să o facă pe baza scrierilor publicate. În acestea am supus analizei tot ceea ce există drept străduanie de cunoaştere de-a lungul timpurilor. Acolo am expus ceea ce mi s-a confirmat mereu în "contemplarea spirituală", ceea ce a devenit – desigur, în multe privinţe, într o formă imperfectă – edificiul antroposofiei.

Pe lângă această cerinţă de a întemeia "antroposofia" şi, legat de aceasta, de a sluji numai celor ce rezultă când ai de transmis lumii actuale de cultură, în general, comunicări din lumea spirituală, s-a adăugat şi aceea de a veni întru totul în întâmpinarea a ceea ce s-a ivit la membrii Societăţii ca necesitate sufletească, ca o dorinţă înspre spiritual.

Înainte de toate, exista puternica înclinaţie de a solicita expunerea Evangheliilor şi, în general, conţinutul Bibliei, în acea lumină care s-a dovedit a fi antroposofică. Voiau să asculte comunicări asupra acestor revelaţii date omenirii. Pe când se ţineau cicluri de conferinţe interne în sensul acestei cerinţe, a mai apărut şi altceva. La aceste conferinţe participau numai membrii. Ei erau familiarizaţi cu comunicările de început ale antroposofiei. Li se putea vorbi întocmai ca unor avansaţi în domeniul antroposofiei. Conţinutul acestor conferinţe interne era astfel prezentat cum nu ar fi putut fi în lucrările destinate publicării.

În aceste cercuri restrânse puteam vorbi întrun mod pe care *ar fi trebui*t să-l configurez cu totul altfel dacă lucrurile ar fi fost de la început destinate expunerii publice.

Astfel încât cele două, scrierile publice şi cele private, au în realitate două provenienţe diferite. Scrierile publicate sunt rezultatul a ceea ce au constituit propriile mele căutări şi eforturi; în tipăriturile particulare se află şi căutările şi eforturile Societăţii. Căci ascultam reverberaţia vieţii sufleteşti a membrilor şi, întro vie convieţuire cu ea, se năştea conţinutul conferinţelor.

Nicăieri nu s-a spus, nici în cea mai mică măsură, ceva care să nu fie cel mai pur rezultat al antroposofiei ce se întemeia. Nu poate fi vorba de nici o concesie făcută prejudecăţilor sau presentimentelor membrilor Societăţii. Cel care citeşte aceste tipărituri particulare le poate lua în cel mai deplin sens drept ceea ce are de spus antroposofia. De aceea am putut, fără nici o ezitare, când solicitările în această privinţă au devenit prea insistente, să renunţăm la măsura de a răspândi aceste tipărituri numai în cercul membrilor Societăţii. Totuşi, trebuie să se ţină seama de faptul că în stenogramele nerevizuite de mine există greşeli.

Bineînţeles, *dreptul de a emite o judecată asupra conţinutului acestor tipărituri particulare* poate fi recunoscut numai aceluia care a îndeplinit condiţiile prealabile ale unei astfel de judecăţi. Şi, pentru majoritatea acestor tipărituri, această condiţie este cel puţin cunoaşterea antroposofică a omului, a Cosmosului, în măsura în care fiinţa sa este expusă în antroposofie, şi a ceea ce se găseşte drept "istorie antroposofică" în comunicările primite din lumea spirituală.

Corecturi

EDIŢIA OPERELOR COMPLETE ALE LUI RUDOLF STEINER

Alcătuită după: Rudolf Steiner – Opera literară şi artistică.
O privire de ansamblu bibliografică
(Numărul bibliografic, *cursiv* în paranteze)

A. SCRIERI

I. Opere (GA1-28)

Scrierile goetheene de ştiinţe ale naturii, editate şi comentate de R. Steiner, 5 volume, 1883-97, ediţie nouă 1975 (*GA 1a-e*); ediţie separată a Introducerilor, 1925 (*GA 1*)
Linii fundamentale ale unei teorii a cunoaşterii în concepţia goetheană despre lume,1886 (*GA 2*)
Adevăr şi ştiinţă. Preludiul unei „Filosofii a libertăţii", 1892 (*GA 3*)
Filosofia libertăţii. Trăsături fundamentale ale unei concepţii moderne despre lume, 1894 (*GA 4*)
Friedrich Nietzsche, un luptător împotriva timpului său, 1895 (*GA 5*)
Concepţia despre lume a lui Goethe, 1897 (*GA 6*)
Concepţia despre lume a lui Goethe, 1897 (*GA 6*)
Mistica la începuturile vieţii spirituale contemporane şi legătura ei cu concepţia modernă despre lume, 1901 (*GA 7*)
Creştinismul ca fapt mistic şi misteriile Antichităţii, 1902 (*GA 8*)
Teosofie. Introducere în cunoaşterea suprasensibilă a lumii şi menirea omului, 1904 (GA 9)
Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare? 1904-05 (*GA 10*)
Din Cronica Akasha, 1904-08 (*GA 11*)
Treptele cunoaşterii superioare, 1905-08 (*GA 12*)
Ştiinţa ocultă în rezumat, 1910 (*GA 13*)
Patru drame-misterii, 1910-13 (*GA 14*)
Conducerea spirituală a omului şi a omenirii, 1911 (*GA 15*)
Calendar sufletesc antroposofic, 1912 (în *GA 40*)
Un drum către cunoaşterea de sine a omului, 1912 (*GA 16*)
Pragul lumii spirituale, 1913 (*GA 17*)
Enigmele filozofiei – O expunere schiţată a istoriei acestora, 1914 (*GA 18*)
Despre enigma omenească, 1916 (*GA 20*)
Despre enigme sufleteşti, 1917 (*GA 21*)
Spiritualitatea lui Goethe manifestată în „Faust" şi în basmul „Despre Şarpele verde şi frumoasa floare de crin", 1918 (*GA 22*)
Puncte centrale ale problemei sociale în necesităţile vieţii prezente şi din viitor, 1919 (*GA 23*)
Articole asupra structurii tripartite a organismului social şi asupra situaţiei momentului, 1915-21 (*GA 24*)
Cosmologie, religie şi filosofie, 1922 (*GA 25*)
Teze antroposofice, 1924-25 (*GA 26*)
Fundamente pentru extinderea artei vindecării pe baza cunoştinţelor ştiinţei spirituale, 1925. De Dr. Rudolf Steiner şi Dr. med. Ita Wegman (*GA 27*)
Viaţa mea, 1923-25 (*GA 28*)

II. Articole (GA 29-37)

Articole referitoare la dramaturgie 1889-1901 (*GA 29*)
Fundamente metodice ale antroposofiei 1884-1901 (*GA 30*)
Articole referitoare la cultură şi istorie 1887-1901 (*GA 31*)
Articole referitoare la literatură 1886-1902 (*GA 32*)
Biografii şi schiţe biografice 1894-1905 (*GA 33*)
Articole din „Lucifer-Gnosis" 1903-1908 (*GA 34*)
Filosofie şi antroposofie 1904-1918 (*GA 35*)
Articole din „Das Goetheanum" 1921-1925 (*GA 36*)

III. Publicaţii postume (GA 38-50)

Scrisori – Maxime – Prelucrări pentru scenă – Schiţe pentru cele patru drame-misterii 1910-1913 – Antroposofie. Un fragment din anul 1910 – Schiţe şi fragmente – Din carnetele de note şi de pe foi separate – (*GA 38-47*)

B. CONFERINŢE

B.I. Conferinţe publice (GA 51-89)

Cicluri de conferinţe publice la Berlin, 1903/1904 până în 1917/18 (*GA 51-67*)
Cicluri de conferinţe şi cursuri la şcoli superioare, în alte locuri din Europa 1906-1924 (*GA 68-84*)

B.II. Conferinţe ţinute în faţa membrilor Societăţii Antroposofice (90-270)

Conferinţe şi cicluri de conferinţe cu conţinut general-antroposofic – Christologie şi comentarii ale Evangheliilor – Cunoaşterea spiritual-ştiinţifică a omului – Istorie cosmică şi istorie umană – Fundalul spiritual al problemei sociale – Omul în legătura sa cu Cosmosul – Consideraţii asupra karmei – (*GA 91-244*)
Conferinţe şi scrieri referitoare la istoria mişcării antroposofice şi a Societăţii Antroposofice (*GA 251-263*)

B.III. Conferinţe şi cursuri asupra unor domenii particulare ale vieţii (GA 271-354)

Conferinţe despre artă: Arta în general – Euritmie – Arta vorbirii şi arta dramatică – Muzică – Arte plastice – Istoria artei (*GA 271-292*)
Conferinţe referitoare la educaţie (*GA 293-311*)
Conferinţe referitoare la medicină (*GA 312-319*)
Conferinţe referitoare la ştiinţele naturii (*GA 320-327*)
Conferinţe referitoare la viaţa socială şi tripartiţia organismului social (*GA 328-341*)
Conferinţe pentru preoţii comunităţii creştine (*GA 342-346*)
Conferinţe pentru muncitorii care lucrau la construcţia Goetheanumului (*GA 347-354*)

C. OPERA ARTISTICĂ

Reproduceri ale schiţelor grafice şi a celor pictate de Rudolf Steiner, în albume sau foi separate: Schiţe pentru pictura primului Goetheanum – Schiţe pentru exersarea picturii – Placate cu programul reprezentaţiilor de euritmie – Forme pentru euritmie – Schiţe pentru figurile de euritmie – Desene la tablă din timpul conferinţelor, ş. a. *(GA K 12-58)*

Fiecare volum poate fi obţinut separat.
Volumele din Operele Complete sunt alcătuite unitar în cadrul fiecărei grupe.

Rudolf Steiner

TERAPEUTICĂ ŞI ŞTIINŢĂ SPIRITUALĂ

GA 313

DESENELE LA TABLĂ

Desenele şi notaţiile originale de pe tablă ale lui Rudolf Steiner s-au păstrat începând din toamna anului 1919, deoarece la dorința auditorilor tabla a fost acoperită cu hârtie neagră, care s-a putut păstra ulterior. De multe ori lui Rudolf Steiner îi stăteau la dispoziţie două sau chiar trei table pregătite în felul acesta. În urma unei conferinţe, desenele executate cu creta albă sau colorate erau fixate pe hârtie, datate şi păstrate. În felul acesta s-au menţinut circa 1100 de "table", preponderent de la conferinţele şi cursurile ţinute la Dornach. În cadrul Ediției Complete Rudolf Steiner („Rudolf Steiner Gesamtausgabe"), ele se găsesc, drept completări la conferinţe, în seria Rudolf Steiner, *Desene la tablă de la conferinţe* («Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk»), , GA K 58/1 – 58/30, reproduse fotografic la dimensiuni micşorate.

Desenele și notaţiile la tablă făcute de Rudolf Steiner pe parcursul acestui ciclu de conferințe se gasesc în volumul XXII (GA K58/22), împreună cu desenele aferente ciclurilor de conferințe GA 312, 314 și GA 315.

Tablele 4 și 6 (14 și 17 aprilie 1921) conțin și notații care nu au de-a face cu conferințele de față, notații care țin de cursul de ***Euritmie curativă***, GA 315, ţinut în aceeași zi.

La conferința din 15 aprilie 1921 (conferința a 5-a) desenele originale nu s-au păstrat. Desenele care se găsesc în conferință provin din stenograme.

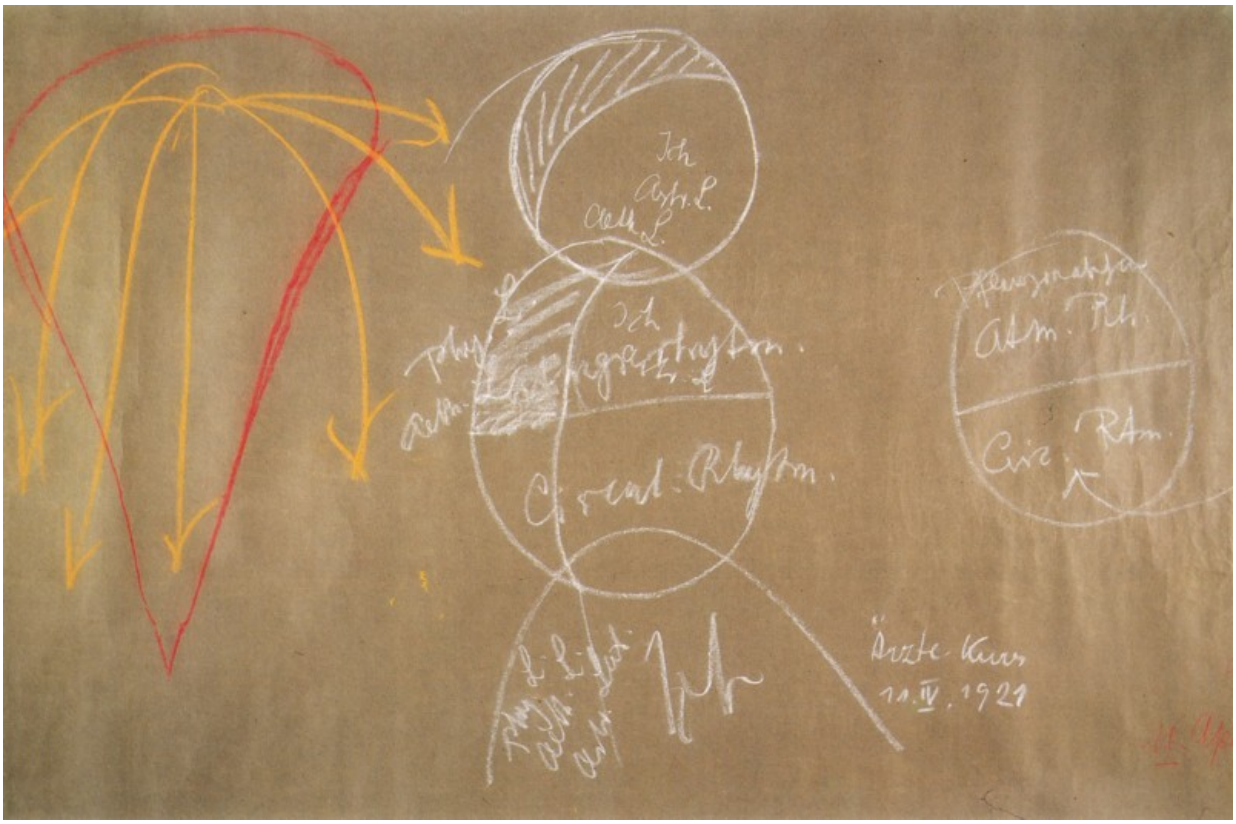

Tabla 1 Conferința 1 — Dornach, 11 aprilie 1921

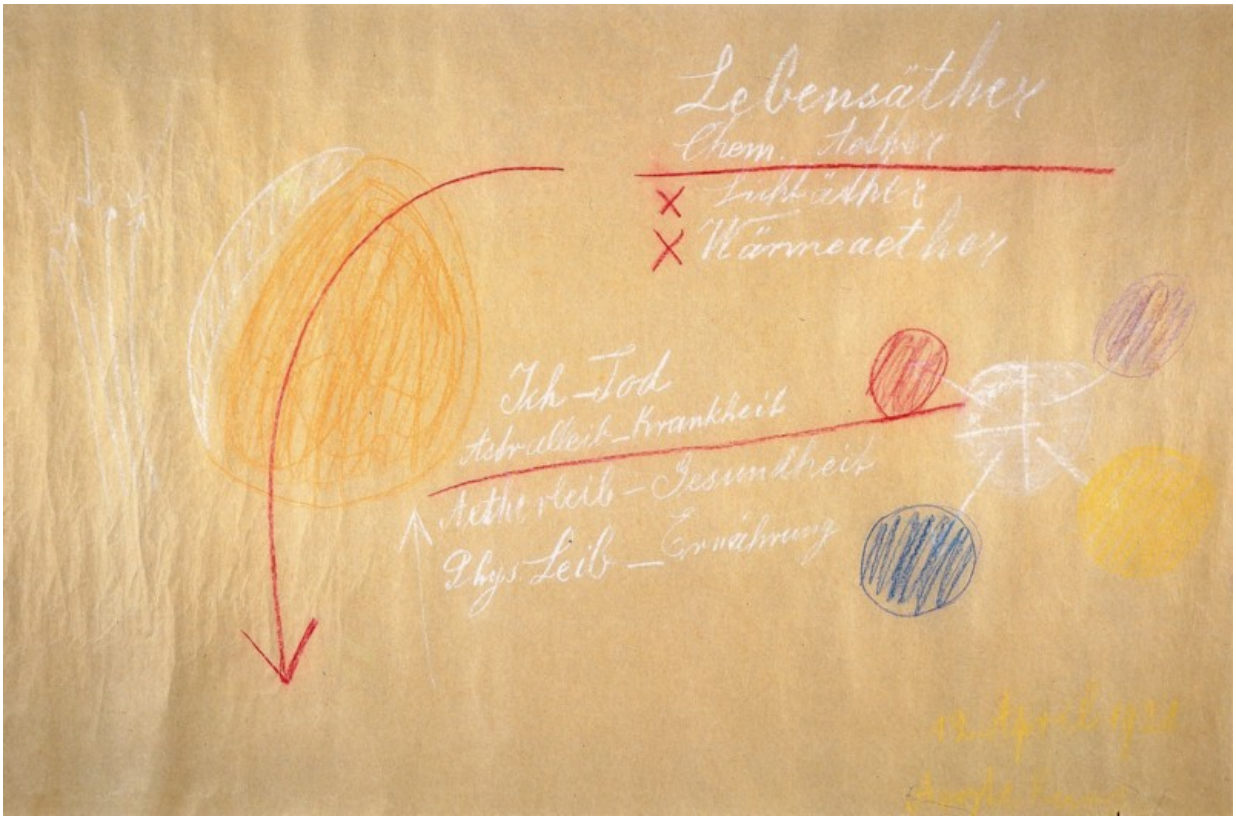

Tabla 2 (textul nu este scris de Rudolf Steiner) Conferința 2 — Dornach, 12 aprilie 1921

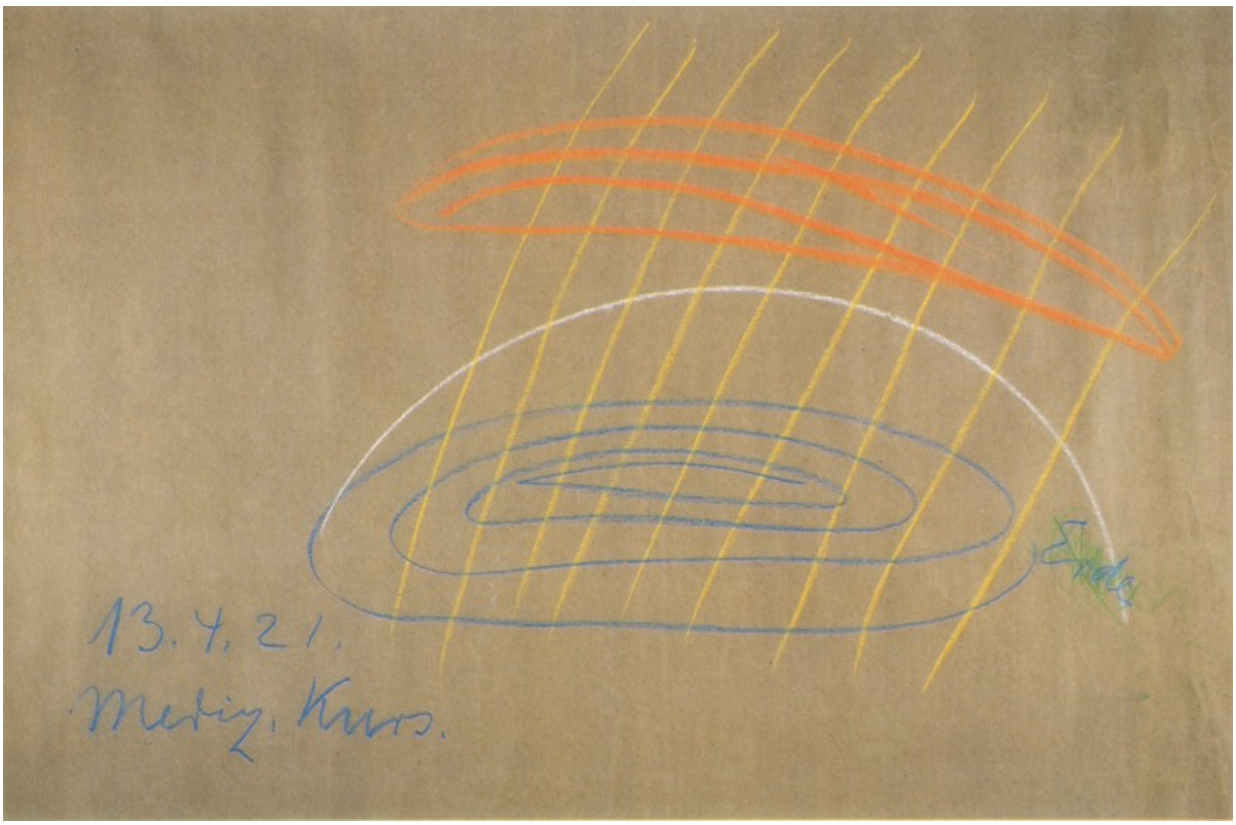

Tabla 3 Conferința 3 — Dornach, 13 aprilie 1921

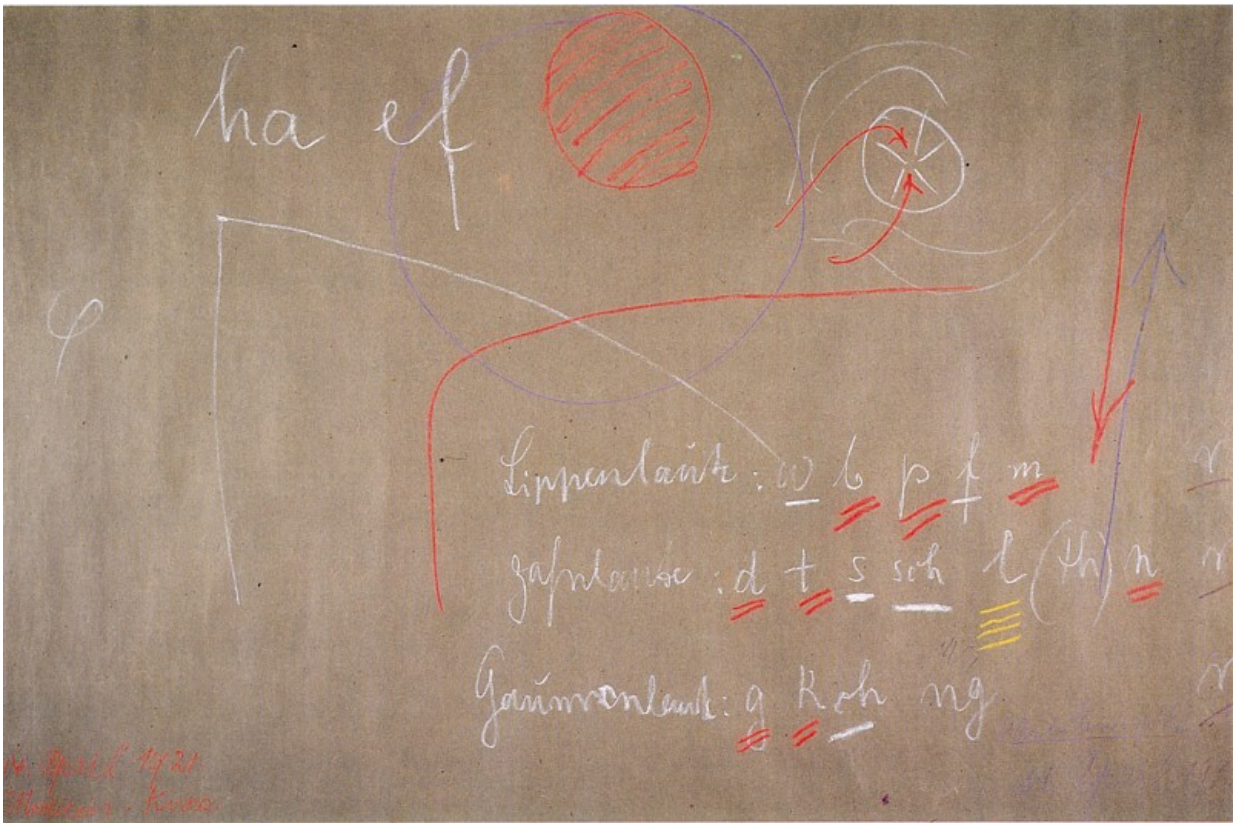

Tabla 4

Conferința 4 — Dornach, 14 aprilie 1921
(și GA 315)

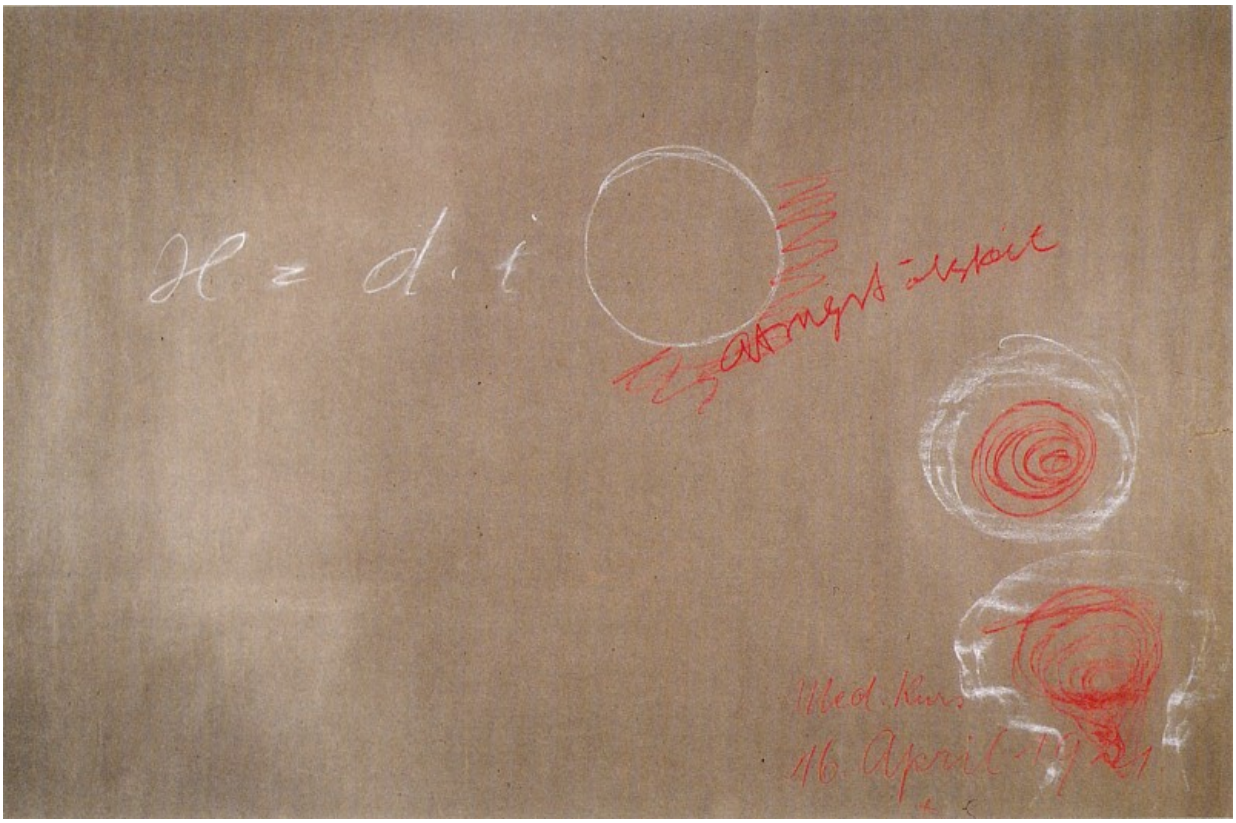

Tabla 5

Conferința 6 — Dornach, 16 aprilie 1921

Tabla 6

Conferința 7 — Dornach, 17 aprilie 1921
(și GA 315)

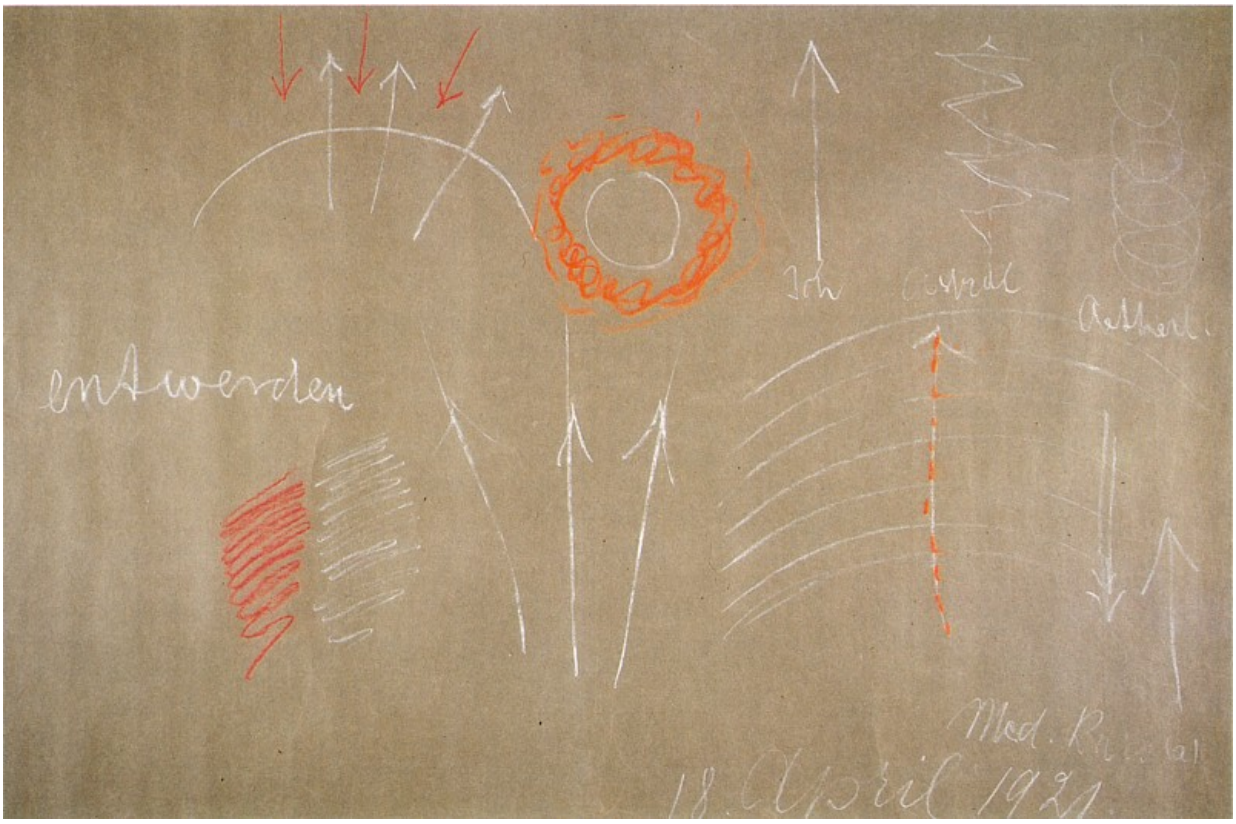

Tabla 7

Conferința 8 — Dornach, 18 aprilie 1921